

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
FOTOĞRAF ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

20.YY BELGESEL FOTOĞRAFÇILARININ
GÖÇMEN VE MÜLTECİ KONUSUNDAKİ
FOTOĞRAFİK VİZYONLARI

Hazırlayan
Nevcihan GÜROĞLU ALANYALI

Danışman
Yard. Doç. Dr. A. Beyhan ÖZDEMİR

İZMİR-2014

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**20.yy Belgesel fotoğrafçılarının Göçmen ve Mülteci Konusundaki Fotoğrafik Vizyonları**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.... / /

Adı SOYADI

Nevcihan GÜROĞLU ALANYALI

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün/...../..... tarih vesayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği'ninmaddesine göre Fotoğraf Anasanat Dalı yüksek lisans öğrencisi Nevcihan Güroğlu Alanyalı'nın "20.yy Belgesel fotoğrafçılarının Göçmen ve Mülteci Konusundaki Fotoğrafik Vizyonları" konulu tezi/projesi incelenmiş ve aday/...../..... tarihinde, saat' da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini/projesini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anasanat dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin/projeninolduğuna oy.....ile karar verildi.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ/PROJE VERİ FORMU

Tez/Proje No: Konu Kodu: Üniv. Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez/Proje Yazarının

Soyadı: GÜROĞLU ALANYALI **Adı:** Nevcihan

Tezin/Projenin Türkçe Adı: "20.yy Belgesel fotoğrafçıların Göçmen ve Mülteci Konusundaki Fotoğrafik Vizyonları"

Tezin/Projenin Yabancı Dildeki Adı:

Tezin/Projenin Yapıldığı

Üniversitesi: D.E.Ü.

Enstitü: G.S.E.

Yıl: 2014

Diğer Kuruluşlar:

Tezin/Projenin Türü:

Yüksek Lisans:

Dili: Türkçe

Doktora:

Sayfa Sayısı: 142

Tıpta Uzmanlık:

Referans Sayısı: 85

Sanatta Yeterlilik:

Tez/Proje Danışmanlarının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.

Adı: A. Beyhan

Soyadı: ÖZDEMİR

Türkçe Anahtar Kelimeler:

İngilizce Anahtar Kelimeler:

1- Göç

1- Immigration

2- Göçmen

2-Immigrant

3- Mülteci

3-Refugee

4- Belgesel Fotoğraf

4-Documentary Photography

5- 20.yy Göç ve Mülteci Fotoğrafçıları

5-Photographer Of 20th Century Of

Immigration And Refugee

Tarih:

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum Evet

Hayır

ÖZET

İnsanlığın var olduğu günden bu yana, her zaman diliminde ve her coğrafyada “insan hareketliliği” görülmüştür. Tarih boyunca yaşanan savaşlar, ekonomik krizler, siyasi baskılar vb. nedenler insanlığın yer değiştirmesinde etkili olmuştur. Teknolojinin ilerlemesi ile her alanda değişim ve ilerleme kaydedilmiştir. Fotoğraf da bu gelişimin içerisinde var olmuş bir icattır. Fotoğrafla birlikte yaşanan her türlü değişimler görsel bir kayıt altına alınmaya başlanmıştır. Bu çalışma üç bölümden oluşmakla birlikte, dünyadaki “insan hareketliliğini” görsel kayıt altına almış fotoğraf ve fotoğrafçılardan örnekler oluşturmaktadır.

Çalışmanın Birinci Bölümü’nde; göç, göçmen, mülteci, mübadil, sığınmacı tanımları yapılırken, bu konularda alınan kararlara değinilmiştir. “İnsan hareketliliğinin” tanımlarının yanısıra yıllara ve ülkelere göre bazı istatistiksel bilgilere de değinilmiştir.

İkinci Bölüm’de fotoğrafın icadıyla birlikte kanıtlık, tanıklık ve belge niteliğinin tanımları ve fotoğraflarla örneklemeleri yapılmıştır. 19.yüzyıldan 20.yüzyıla geçiş dönemiyle birlikte, Amerika’ya gelen göçmen ve mültecilerin ilk durağı olan Ellis Adası fotoğraflarını bir yorum sorunu haline getiren fotoğrafçılar ve onların görsel kayıtları incelenmiştir.

Üçüncü Bölüm’de ise, 20.yüzyılda yaşanan birçok savaşın ve ekonomik krizlerin oluşturduğu göç ve mülteci hareketliliğinin görsel kayıtlarına yer verilmiştir. Toplumsal olayların fotoğraflanmasında farklı dergi ve fotoğraf ajanslarının göç ve mülteci üzerindeki fotoğraf kayıtlarına dikkat çekilmek istenmiştir. Dünyada yaşanan kimi olayların bazı fotoğrafçılar üzerinden nasıl yorumlandığına yer verilerek, fotoğrafçıların bizlere sunduğu görüntülerde kanıt, belge ve belgesel kavramlarının görsel tarihi oluşturmada ve tarihi anlatmada ne kadar etkili olduğunu göstermiştir.

ABSTRACT

Starting with human extinction, there has always been "human movement" in each geography. Throughout history, wars, economic crisis, political constraints, etc. which take place in the history have caused human beings to move. With the development of technology, there have been change and improvement in every field. As for photography, it is an invention which takes place in this improvement. Extinction of this invention provides all kinds of changes to be recorded visually with photography. This study consists of three sections and examples of photographs and photographers that have visually recorded "human movement" in the world.

In the first section of the study, while the concepts of migration, immigrant, migrant, refugee are defined, decisions taken in the history are mentioned about this subjects. As well as definitions of "human movement", some statistical information varying by year and countries is mentioned.

In the second section of the study, mostly with the invention of photography, definitions of evidence, witness, document quality and their illustrations by photographs take place. Ellis Island was the first stop of immigrants and refugees to United States. With the transition period of 19th. Century to 20th. Century visual records and photographs of Ellis Island, were examined by photographers who have comment problems with those visuals.

In the third section visual records of migration and refugee movement caused by many wars and economic crises which take place in the 20th century are included. On the subject of photographing the social events, photograph records of migration and immigration subjects from varied magazines and photograph agencies are tried to be focused on. By including some photographers' interpretation of some events lived in the world, when telling about the history and creating visual history how effective the concepts of evidence, document and documentary presented in the works of photographers are is shown.

ÖNSÖZ

Tarihsel gelişimi boyunca fotoğrafın kullanımı, gerek toplumsal bir kayıt ve belge niteliği taşımasına gerekse fikirlerin onaylatılması için kitlelere ulaşmasına olanak sağlamıştır. Bu nedenle kitle iletişimini ve bu sürecin etkin bir parçası olan kitle iletişim araçlarını kullanmak, toplumsal belgeci tavır süreci içinde önemli bir yer teşkil etmektedir.

Görsel kültürün oluşumunda ve toplumların sosyolojik değişim ve gelişiminin saptanmasında önemli bir araç olan fotoğraf da öncelikle bir belge aracı olması ve “o anda” yaşanan gerçekliği saptaması açısından önemli bir tanık olmuştur. Mekanik yeniden üretim aracı olarak sürdürdüğü tarihi boyunca fotoğraf gerçeklikle kurduğu ilişki kapsamında gerek toplumların tarihi gerekse insanın kişisel tarihinde belge görevi üstlenmiştir. Fotoğrafın içinde barındırdığı görsel mesajlar “bilen insan”dan “gören insan”a geçişin bir göstergesidir.

Bu tez çalışmamı hazırlama sürecinde bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, sonsuz bilgisine güvendiğim, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. A. Beyhan Özdemir’e, İbrahim Demirel’e, Yrd. Doç. Dr. Ragıp Taranç ve Yrd. Doç. Dr. Levent Berber’e katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Ayrıca çalışmalarım sırasında sabırla beni destekleyen ve her zaman yanımda olan, olmaya devam eden yürekleri gibi sevgileri de sonsuz olan biricik aileme, sevgili arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

Özellikle beni bu günlere kadar okutan, benimle birlikte her türlü sıkıntıya göğüs geren anneme ve babama, ayrıca eşim Muzaffer Alanyalıya sonsuz teşekkürler.

Nevcihan Güroğlu Alanyalı

İÇİNDEKİLER

20. YY BELGESEL FOTOĞRAFÇILARININ GÖÇMEN VE MÜLTECİ KONUSUNDAKİ FOTOĞRAFİK VİZYONLARI

YEMİN METNİ.....	ii
TUTANAK.....	iii
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ/PROJE VERİ FORMU.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	xii
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

GÖÇ VE MÜLTECİ KAVRAMLARI

1.1 Göç ve Göçmenliğin Tanımı.....	3
1.1.1. Bütün Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunması Hakkında Sözleşme.....	6
1.2. Tarihsel Süreç İçerisinde Göç.....	8
1.2.1. 20.yy'da Yaşanan Büyük Göçler.....	9
1.2.2 Mübadele.....	16
1.2.3 Sığınmacı.....	17
1.2.4. Vatansız Kişi.....	18
1.2.5. Mülteci.....	18
1.2.5.1. Kimler Mülteci Sayılmaz.....	19
1.2.5.2. Mülteciler ve Hakları.....	19

2. BÖLÜM

19. YÜZYIL'DAN 20. YÜZYILA GEÇİŞTE FOTOĞRAF

2.1. Fotoğrafın İcadından 20.yüzyıl Başına Kadar Geçirdiği Değişimler.....	21
2.2. Bir Tanık Olarak Fotoğrafçı.....	21
2.3. Bir Kanıt Olarak Belgesel Fotoğraf.....	22
2.4. Belge ve Belgesel Fotoğraf.....	23
2.4.1. İlk Belgeci Fotoğraflar ve Fotoğrafçılar.....	25
2.4.1.1. Toplumsal Belgeci Bir Fotoğrafçı: Jacob Riis.....	32
2.5. 20. Yüzyılda Toplumsal Belgeci Fotoğraf.....	33
2.6. Ellis Adası'nı Fotoğrafik Bir Yorum Sorunu Haline Getiren Fotoğrafçılar....	35
2.6.1. Lewis Wickes Hine.....	36
2.6.2. Augustus Frederick Sherman.....	40
2.6.3. Edwin Levick.....	43

3.BÖLÜM

BİR KANIT VE TANIK OLARAK FOTOĞRAFIN GÖÇ VE MÜLTECİLİK ÜZERİNDEKİ GÖRSEL KAYITLARI

3.1. Savaşların Göç ve Mültecilik Üzerindeki Fotoğrafik Etkisi.....	46
3.1.1.1912 Balkan Göçleri.....	46
3.1.2. 1915 Ermeni Tehciri.....	50
3.1.3. 1919-1922 Türk Yunan Savaşı ve Mübadele.....	51
3.2. Amerika 1929 Ekonomik Krizi ve Yeni Oluşumlar.....	57
3.2.1 F.S.A. (Farm Security Administration).....	58
3.2.1.1 Dorothea Lange ve Göçmen İşçiler.....	59
3.2.2. Life Dergisi ve Göçe Bakışı.....	62
3.2.2.1. Margaret Bourke White.....	63
3.2.2.2. Alfred Eisenstaedt.....	64

3.3. Magnum Ajans'tan Göç Ve Mültecilik Üzerine Fotoğrafik Bakış.....	67
3.3.1. Vaadedilmiş Topraklara Dönüş Ve Fotoğrafik Bakış.....	69
3.3.2. Robert Capa Ve Mülteci Kampları.....	78
3.3.3. George Roger Ve Bergen-Beslen Toplama Kampı.....	80
3.3.4. Josef Koudelka'nın Gözün'den Çingene Göçleri.....	81
3.3.5. Steve McCurry Ve Afganistan Mültecileri.....	82
3.3.6. Sebastiao Salgado Ve Afrika Göçleri.....	84
3.3.7. Nikos Economopoulos'un Gözün'den Mülteci Kampları..	87
3.3.8. Patrick Zachmann Ve Mali'li Göçmenler.....	89
3.3.9. Philip Jones Griffiths'in Gözün'den Malezya Mülteci Kampları.....	91
3.3.10. Bruno Barbey Ve Kuzey Irak Mültecileri.....	93
3.4. Almanya İşçi Göçleri.....	96
3.4.1. İbrahim Demirel'in İş Göçü Ve Mültecilik Konusundaki Fotoğrafları	96
3.4.2. Mehmet Ünal'ın Gözünden Almaya İşçi Göçü.....	98
3.5. 1989 Bulgaristan Göçü.....	100
3.6. 1999 Kosova Göçü.....	104
3.7. 20.yüzyılın Sonlarında Göç Ve Mülteci Fotoğrafları Üzerine.....	109
SONUÇ.....	120
KAYNAKÇA.....	125
FOTOĞRAF KAYNAKÇASI.....	131
ÖZGEÇMİŞ	

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Kùltùrlerarası Duyarlılık Gelişim Modeli

(Kaynak:http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt5/cilt5sayi20_pdf/5_sosyoloji_felsefe/aksoy_zeynep.pdf)

Tablo 2: 1880–1930 Yılları Arası Ellis Adasına Göç Grafiği

(Kaynak: http://www.ellisland.org/immexp/wseix_4_3.asp?)

Tablo 3: 1930–1965 Yılları Arası Ellis Adasına Göç Grafiği

(Kaynak: http://www.ellisland.org/immexp/wseix_4_3.asp?)

Tablo 4: 1812–1989 Yakın Tarihte Anadolu'ya Göçler

(Kaynak:http://www.tbmm.gov.tr/kultursanat/yayinlar/yayin073/073_00_010.pdf)

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: Roger Fenton “Photographic Van”	25
Fotoğraf 2: Türk kampı ile İngiliz kampı birlikte. Roger Fenton-Kırım savaşı.....	26
Fotoğraf 3: Balaklava limanı ve savaş gemileri. Roger Fenton-Kırım savaşı.....	26
Fotoğraf 4: İngiliz ordusu kamp önünde. Roger Fenton-Kırım savaşı.....	27
Fotoğraf 5: Ömer Paşa, Lord Raglan ve Maraşel Pelissier konuşurlarken. Roger Fenton- Kırım savaşı.....	27
Fotoğraf 6: İmparator Maximilian infaz edilirken (sağda), Meksika savaşı, François Aubert, 1867.....	28
Fotoğraf 7: İnfaz edilirken üzerinde olan gömlek (solda), İmparator Maximilian (sağda), François Aubert, 1867.....	29
Fotoğraf 8: Amerikan İç savaşı. Mathew Brady, 1860-1865.....	29
Fotoğraf 9: Amerikan İç savaşı. Mathew Brady, 1860-1865.....	30
Fotoğraf 10: Amerikan İç savaşı, Alexander Gardner	30
Fotoğraf 11: Appomattox adliyesinde federal askerler, Timothy H. O’Sullivan, Virginia, 1865.....	31
Fotoğraf 12: Savaş alanı, Timothy H. O’Sullivan, 1863.....	31
Fotoğraf 13: Malbury street, Jacob Riis.....	32
Fotoğraf 14: Jacob Riis.....	33
Fotoğraf 15: Kaydedici ve Görüşmeye Gelenler, 1908, Ellis Adası	37
Fotoğraf 16: Ellis Adası,1908 Kaydedici ve Görüşmeye Gelenlerin Lewis Hine Tarafından Hazırlanmış Fotoğraf Çekme İzin Belgesi	37
Fotoğraf 17: Slav Göçmen, Ellis Adası, 1905	38
Fotoğraf 18: Slav Göçmen, Ellis Adası, 1905 Lewis Hine Tarafından Hazırlanmış Fotoğraf Çekme İzin Belgesi.....	38
Fotoğraf 19: Ellis Adasında Bekleyen Bir Grup ve Fotoğraf Çekim İzin Belgesi, Lewis W. Hine, 1908.....	39
Fotoğraf 20: Göçmenler Sırada Beklerken ve Fotoğraf Çekim İzin belgesi, Lewis W. Hine, Ellis Adası, 1905.....	39
Fotoğraf 21: Bir Ailenin Yedi Oğlu Bir Kızı ve Fotoğraf Çekim İzin Belgesi, Lewis W. Hine, Ellis Adası, 1904.....	40

Fotoğraf 22: Türk Adam, 1912, Ellis Adası	40
Fotoğraf 23: Hollandalı Kadın, 1906-1914, Ellis Adası	41
Fotoğraf 24: Etnik Elbiseli Göçmenler, Ellis Adası.....	41
Fotoğraf 25: Yunan Kadın, 1909, Ellis Adası	42
Fotoğraf 26: İsveçli Kız, 1906-1914, Ellis Adası.....	42
Fotoğraf 27: Hollandalı Çocuklar, Ellis Adası	42
Fotoğraf 28: İskeleye Eşyalarını Taşıyanlar, 1902-1913, Ellis Adası.....	43
Fotoğraf 29: Ana salon, İlk Muayeneden Geçen Göçmenler, 1902-1913, Ellis Adası	44
Fotoğraf 30: Yemekhane, 1902-1913, Ellis Adası.....	45
Fotoğraf 31: Göçmenlerin Bir Öğle Yemeği, 1902-1913, Ellis Adası.....	45
Fotoğraf 32: Balkan Savaşı Sırasında Balkanlar'dan Göçen Muhacirler, İstanbul, 1912, Frederick Moore.....	47
Fotoğraf 33: Atalardan Kalma Kağnıların Ardından, Trakya Ovalarından Anadolu'ya Doğru Göç, İllüstrasyon, 9 Kasım 1912	47
Fotoğraf 34: Balkanlardan Gelen Müslüman Muhacirler Anadolu Yakasına Geçmek Üzere Sirkeci Rihtimında. İllüstrasyon, 23 Kasım.....	48
Fotoğraf 35: Ayasofya Cami'ne Sığınan 93 Muhacirleri, İllüstrasyon, Zeitung- Leipzig, 2 Mart 1878.....	49
Fotoğraf 36: İstanbul Surları Önünde Çadır Kurmuş Balkan Göçmenleri, İllüstrasyon, 23 Kasım 1912	49
Fotoğraf 37: Kamplarda yaşayan Ermeniler, Anonim.....	50
Fotoğraf 38: Fotoğraf 38: 1915'te Tarsus'tan Suriye'ye Gitmekte Olan Bir Ermeni Kafilesi, Anonim.....	51
Fotoğraf 39: 1922 Eylülünde İzmir'in Alınışından Sonra Batı Anadolu Rumlarının Yunanistan'a Kaçışları, Mülteci Yunanlar, Anonim.....	52
Fotoğraf 40: Hamza Rüstem ve Ailesi	53
Fotoğraf 41: Mübadillerin Yeni Bir Yaşama Doğru Olan Yolculukları, Onları İzmir'den ve Selanik'ten Götürecek Olan Bir Gemiyle Başlıyor.....	53

Fotoğraf 42: Mübadele Sırasında Gemilerle Yunanistan'dan Ayrılan Müslüman Göçmenler. Hilal-i Ahmer Mecmuası, 23 Kanunievvel 1927	54
Fotoğraf 43: Anadolu'dan Yunanistan'a Kaçan Rum Göçmenlere Ekmek Dağıtılıyor. Yunan Mülteci Fotoğrafları, Asya Küçük Çalışmalar Merkezi, Atina 1992.....	54
Fotoğraf 44: Mübadele Dolayısıyla Deniz Yoluyla Türkiye'ye Gelen Müslüman Göçmenler, Hilal-i Ahmer Mecmuası, 23 Kanunievvel 1927.....	55
Fotoğraf 45: Samsun'a Veda. Büyük Gemiler Açıkta Bekliyor. Ve "Mübadele" ile Yunanistan'a gidecek Samsunlu Rumlar Sallarla Onları Götürecek Gemiye Taşınıyor. Yıl 1923 Frank America/ Near East Relief	56
Fotoğraf 46: 29 OCAK 1923 "Mübadele'nin Anadolu'dan Aldığı Bir Gemi Dolusu İnsan, İstanbul Boğazı'ndan Geçiyor. İnsanlar Ayakta, Denkleli Yanlarında. Yolculuk Yunanistan'da Son Bulacak. Frank America/ Near East Relief	56
Fotoğraf 47: Yokluk İçinde Yaşayan Amerikalı Göçmen İşçi Ailesi.....	57
Fotoğraf 48: Nipomo, Kaliforniya'da Bir Çadır Kampında Yaşayan Yedi Aç Çocukları Olan Bir Göçmen Anne, Dorothea Lange, Mart 1936 Fotoğraf.	59
Fotoğraf 49: Ağustos 1936. Teksas'tan Gelen California' ya Giden Göçmen İşçi Çocuklar	60
Fotoğraf 50: Mart 1937. "California Karayolu Üzerinde Oklahoma Göçmen Çocuklar.".....	61
Fotoğraf 51: Japon Mülteciler, 1942	61
Fotoğraf 52: 17 Ağustos 1936, Oklahomada Yol Kenarında Kuraklık, Pamuk Tarlasında Çalışmak İçin Umutla Bekleyen Göçmen Aile, (solda). Kasım 1936, Göçmen Tennessee, Madencinin Kızı, Bir Göçmen Kampında Yaşıyor.(sağda)	62
Fotoğraf 53: Margaret Bourke-White-Amerika	63
Fotoğraf 54: LİFE Dergisi, 13 Kasım 1950, Alfred Eisenstaedt.....	64
Fotoğraf 55: LİFE Dergisi, 13 Kasım 1950, Alfred Eisenstaedt	65
Fotoğraf 56: LİFE Dergisi, 13 Kasım 1950, Alfred Eisenstaedt	65
Fotoğraf 57: LİFE Dergisi, Ellis Adası,1950, Alfred Eisenstaedt	66
Fotoğraf 58: LİFE Dergisi, Ellis Adası, Saturnia Rıhtımı 1950, Alfred Eisenstaedt.....	66

Fotoğraf 59: HİNDİSTAN. Pencap. Kurukshetra, 300.000 Kişilik Mülteci Kampı, 1947, Henri Cartier-Bresson.....	68
Fotoğraf 60: Yahudi Ajansı Başkanı David Ben Gurion, Kamp Ziyaretinde, 1950, Robert Capa.....	70
Fotoğraf 61: Filistinli Mülteciler, Ürdün, 1952, George Rodger	71
Fotoğraf 62: Filistin Mülteci Kampında Gazze Şeridini Kontrole Gelen İsraili Bekçi, Gıda Yardımı Sırasında,1956, Burt Glinn.....	71
Fotoğraf 63: Ürdün’de Filistin Mülteci Kampı, Inge Morath, 1960	72
Fotoğraf 64: Ürdün’de Filistin Mülteci Kampı, Inge Morath, 1960.....	72
Fotoğraf 65: Filistinli Mülteciler İçin BM Yardımı, Ürdün, Cornell Capa, 1967....	73
Fotoğraf 66: Amman Civarında Filistin Mülteci Kampı, Ürdün,1969, Bruno Barbey	74
Fotoğraf 67: Filistin Mülteci Kampında Kızların Eğitimi, Ürdün, 1970, Bruno Barbey	74
Fotoğraf 68: Whadat Mülteci Kampı, Filistinli Bir Aile, 1971, Bruno Barbey.....	75
Fotoğraf 69: Filistin Kampı. Lübnan, Beyrut. 1972, Ferdinando Scianna.....	75
Fotoğraf 70: Deraa Filistinli Mülteciler Kampı, Suriye, Kasım 1974, Jean Gaumy.....	76
Fotoğraf 71: Batı Şeri’a da Jalazun Mülteci Kampında Oynuyorlar, İsrail, 1981, Peter Marlow.....	77
Fotoğraf 72: Sabra ve Şatila Filistin Mülteci Kampları, Buyrut, Lübnan, 1983, Eli Reed	77
Fotoğraf 73: Birçok Kamplarda Soğuktan ve Salgın Hastalıktan Ölen İspanyol Mülteciler, Fransa, 1939, Robert Capa	78
Fotoğraf 74: Fransa’dan Sığınma Hakkı Talep Eden İspanyol Mülteciler, İspanya, 1939, Robert Capa.....	79
Fotoğraf 75: Avrupa'dan Yeni Gelen Yahudi Mülteciler İçin Çadır Kampı, Karşılama İçin Bir yol Yapımı, Robert Capa.....	79
Fotoğraf 76: Filistin Mülteci Kampı Ürdün, 1952, George Roger	80
Fotoğraf 77: Çingene Müzik Festivali, 1966, Josef Koudelka	81
Fotoğraf 78: Afgan Kızı, Steve McCurry	82
Fotoğraf 79: Peşaver Mülteci Kampı, Pakistan, 1984, Steve McCurry	83

Fotoğraf 80: Bir Mülteci Kampında Okul ve Öğrencileri, Kabil, Afganistan, 1985, Steve McCurry	83
Fotoğraf 81: Kuraklık Nedeniyle Göç Eden İnsanlar, Sebastio Salgado.....	84
Fotoğraf 82: Sebastio Salgado, 1993-1999	85
Fotoğraf 83: Sebastio Salgado, 1993-1999.....	86
Fotoğraf 84: Sebastio Salgado, 1993-1999.....	86
Fotoğraf 85: Somalili Mülteciler Kayıt Sırasında, Yemen,1992, Nikos Economopoulos.....	87
Fotoğraf 86: Eski Sovyetler Birliğinden Olan Rum Göçmenler İçin Mülteci Kampı, Yunanistan, 1994, Nikos Economopoulos.....	88
Fotoğraf 87: Kosavalı Mülteciler, Tiran, 1999, Nikos Economopoulos.....	88
Fotoğraf 88: Paris'te Afrikalı Pansiyonu ve Malili Bir Çocuğun Vaftiz Kutlamaları, 19. Yüzyıl, Patrick Zachmann.....	89
Fotoğraf 89: Malili Kadınlar İçin Kutlama, Göçmen İşçiler, Patrick Zachmann	90
Fotoğraf 90: Fransa'nın Kayes Şehrine Yerleşmiş Malili Göçmenler, 1993, Patrick Zachmann.....	90
Fotoğraf 91: Malezya Cheratin Mülteci Kampına Yardıma Gelen Amerikalı, Philip Jones Griffiths.....	91
Fotoğraf 92: Amerika'ya Gidecek Göçmenler, Malezya da Mülteci Kampın da, Philip Jones Griffiths	92
Fotoğraf 93: Amerika'ya Gidecek Göçmenler, Malezya da Mülteci Kampın da, Philip Jones Griffiths	92
Fotoğraf 94: Amman Civarında, Baka Filistin Mülteci Kampı, Ürdün, 1969, Bruno Barbey	93
Fotoğraf 95: Amman Civarında, Filistin Mülteci Kampı, 1971, Bruno Barbey	94
Fotoğraf 96: Kuzey Irak'tan Kaçan Kürtler, Mülteci Olarak Türkiye'ye Giriş Yaparken, 1991, Uludere, Işıkveren Kampı. 250.000 den Fazla Kürt Türkiye Sınırında, 1991, Bruno Barbey.....	94
Fotoğraf 97: Saddam Hüseyin Rejiminden Kaçan Kürt Mülteciler, Türkiye, Uludere, Işıkveren Kampı, 1991, Bruno Barbey	95
Fotoğraf 98: Saddam Hüseyin Rejiminden Kaçan Kürt Mülteciler, Türkiye, Uludere, Işıkveren Kampı, 1991, Bruno Barbey	95

Fotoğraf 99: Almanya Göçleri, İbrahim Demirel.....	97
Fotoğraf 100: 1983 Yılları Almanya’ da Göçmen Bir Aile, 1983.....	98
Fotoğraf 101: 1977-1978 Yıllar Almanya, Mehmet Ünal.....	98
Fotoğraf 102: 1989 Bulgaristan Göçü, Behiç Günalan.....	101
Fotoğraf 103: 1989 Bulgaristan Göçü, Behiç Günalan.....	102
Fotoğraf 104: 1989 Bulgaristan Göçü, Behiç Günalan.....	102
Fotoğraf 105: 1989 Bulgaristan Göçü, Behiç Günalan	103
Fotoğraf 106: Arnavutluk. 1999. Kosovalı mülteciler, Gilles Peress.....	105
Fotoğraf 107: Arnavutluk, Kukës, Kosovalı mülteciler, Cristina Garcia Rodero... 106	
Fotoğraf 108: Kosova, 1999, Cristina Garcia Rodero.....	107
Fotoğraf 109: Kukës, Kosovalı mülteciler, Mitrovicë cezaevinde tutuklu kalan iki hafta sonra serbest bırakılan Kosovalı mültecilerin BMMYK çadırında buluşması, John Vink,.....	108
Fotoğraf 110: Hong Kong, Vietnam’dan tekne ile kaçanların polis tarafından yakalanışı, 1990,Ian Berry.....	109
Fotoğraf 111: Lowen mülteci kampı, Yedi Bin kişi’nin kaldığı kampa Kızılhaç yardım ediyor, Susan Meis, 1991.....	110
Fotoğraf 112: Bangladeş mülteci kampı, 1992, Chris Steele-Perkins.....	111
Fotoğraf 113: Gazze mülteci kampı, Birleşmiş Milletler Okulu, 1993, PaulFusco.....	112
Fotoğraf 114: Ruandalı mülteciler, Zaire-Goma, 1994, <u>Chris Steele-Perkins</u>	113
Fotoğraf 115: İspanya’dan Avrupa’ya yasadışı yollardan giren Afrikalı göçmenler, Ceuta geçiş kampı, 1995, Abbas.....	114
Fotoğraf 116: Bagh-e Sherkat mülteci kampında Tacikistan muhalefet eğitim videosu izlerken, Afganistan, 1996, Susan Meiselas.....	115
Fotoğraf 117: Lords Direniş Ordusun’un saldırısından kaçan 5.000’den fazla kaçan Afrika kökenli insanlar, 1997, Chris Steele-Perkins.....	116
Fotoğraf 118: Kolombiya, mülteci yerleşim yeri, 1998, Paul Fusco.....	117
Fotoğraf 119: UÇK Kosova Kurtuluş Ordusu genç üyesi, Kukës mülteci kampı, 1999, Nikos Economopoulos.....	118
Fotoğraf 120: Karabulak civarında çeçen mülteci kampı, 2000, Thomas Dworzak.....	119

GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde insan kendi kimliğini keşfetmiş, bu keşif yolculuğunda zaman zaman çeşitli engellerle karşılaşmış, yasal ya da yasal olmayan yollarla, zorunlu ya da isteyerek birtakım mücadele içerisine girmiştir. Bu olgu nasıl gerçekleşirse gerçekleşsin insan hep mücadele etmiştir. Göç ya da Mültecilik hareketinde kişi kendini keşfederek bulunduğu ortamın koşullarından rahatsız olmuş ya da daha iyi şartları umut ederek harekete geçmiştir. Tarihe baktığımızda insanoğlu sürekli iyi bir gelecek umuduyla mücadele vermiştir.

Fotoğrafın icadı ve gelişmesiyle birlikte fotoğrafçılar da bir mücadele içerisinde olmuşlardır. Fotoğrafın icadından bu yana tarihi görsel kayıt altına alarak, gelecek nesillere aktarımı en iyi yapanlar da fotoğrafçılar olmuştur. Onlar da zaman zaman göç etmiş, kimi zaman da mülteci durumuna düşmüşlerdir. Dünyanın farklı noktalarında yaşam mücadelesi veren insanların görsel dili olan fotoğrafçılar, çektikleri fotoğraflarla kimi zaman bir savaşı durdurdular kimi zaman da yokluk çekilen bir yaşam kalitesini değiştirmeye çalıştılar. Tarihte her zaman fotoğrafçılar sessiz çığlıklarını fotoğraflarıyla göstermişlerdi. Çünkü zaman içerisinde değişim halinde olan bu hareketlilik, tarihe insanların ve toplumların, kültürel ve toplumsal belgeleri olarak kalmıştır.

Fotoğrafla birlikte belge, belgesel, tanık ve kanıt, kavramları da ön plana çıkmaya başlamıştır. Önceleri kayıt ve tanıklık için resim dili kullanılmaktaydı, ancak her zaman her yerde anında görüntülemek zor olmaktaydı. Teknolojik gelişim ve toplumsal değişim, fotoğrafçıları harekete geçirerek dünya üzerindeki her olayı belgelemeye yöneltmiştir. Fotoğrafın yaygınlaşması akıllara resim sanatının bittiği gibi endişe ve soruları da getirdi. Hatta dönemin ressamlarından Paul Delaroche endişeyle “bundan böyle resim sanatı ölmüştür. Fotoğraf sanatın tüm isteklerine cevap verecek güçtedir” diyerek bu endişesini ve heyecanını dile getirmiştir. Elbette fotoğraf sanat ve

hayata farklı bir soluk getirmiştir. Değişen hızlı hareket eden dünyada bu tempoya ayak uyduracak bir teknoloji olmuştur, Vizörden bakan her göz artık bir an'ı, olayı, hatıraları, sosyal ve toplumsal durumları kayıt altına almaya başlamıştır. Bu kayıtlar insanlık tarihinde iz bırakacak fotoğraflar olarak yerini almaya başlamıştır.

19.yüzyılın sonlarında ve 20.yüzyılın başında yaşanan toplumsal hareketliliği fotoğraflayan Lewis Hine, Amerika Birleşik Devletleri'ne yönelik göç sürecini, Ellis Adası fotoğraflarıyla belgeleyerek ortaya koymuştur. Çektiği fotoğraflarda görüldüğü üzere gelen göçmenlerden çekim yapmadan önce izin alması fotoğrafçının tanıklığı ve aldığı izin belgesinin bir dokümanter oluşturduğunu göstermektedir. Ellis Adası'na gelen göçmenlerin çekimleri Hine'nin dışında Edwin Levick, Augustus Frederick Sherman, tarafından da gerçekleşmekle beraber fotoğrafçıların fotoğrafik yorumdaki farklılıklarını da göstermiştir. I. Dünya Savaşı'nda ve sonrasında yaşanan göç olaylarının fotoğraflanmasına rastlamaktayız. Ancak belli fotoğrafçıların dışında bazı fotoğrafların kimin tarafından çekildiğinin belli olmadığını görmekteyiz. Bu da 1900-1950 yılları arasında önemli bir doküman ve arşiv kayıplarının olduğunu göstermektedir. Dünyada yeni yapılanmaya başlayan haber ajanslarıyla bu sıkıntılarda ortadan kalkmaya başlamıştır. 1947 yılında Henri Cartier-Bresson Robert Capa, David Seymour ve George Rodger tarafından kurulan Magnum fotoğraf ajansı ile birlikte fotoğrafçıların kimlikleri de artık kayıt altında ve fotoğraflarıyla birlikte kullanılmıştır. Böylece 'tarihi kayıt altında tutan fotoğrafçıların isimleri fotoğraflarıyla birlikte kullanılacaktır' düzeni oturmuştur. Magnum Ajansı'yla birlikte de düzenli bir arşiv kaynağı elde edilmiştir.

Geçtiğimiz yüzyıl içerisinde zor şartlar altında geçen zamanın görsel tanıkları fotoğrafçıları olmuştur. Yıllar geçse de kişiler değişse de belgesel fotoğrafçının vizyonu değişmemiştir. Bu bağlamda hazırlanan bu çalışmada 20.yüzyıl göç ve mülteci hareketliliğinin belgesel fotoğrafçıları ve örnek fotoğrafları üzerindeki bakış açıları mercek altına alınmıştır

“1902’de doğdum doğduğum şehre dönmedim bir daha geriye dönmeyi sevmem /
kimi insanlar otların kimi insan balıkların çeşidini bilir, ben ayrılıkların...”

Nazım Hikmet Ran / Otobiyografi / 1961

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ VE MÜLTECİ KAVRAMLARI

1.1. Göç Ve Göçmen Tanımları

Göç, insanlığın varoluşundan bu yana birbirinden farklı sebeplerle oluşan, bir yerden başka bir yere gitmesi eylemidir. Bu eylem uzun soluklu ya da kısa vadede gerçekleşen insan hareketliliğidir. Göç toplumsal varoluşun her boyutunu etkileyen ve kendi karmaşık dinamiklerini geliştiren bir süreçtir.¹ Bu nedenle göç, ekonomik, siyasi, coğrafik, dini, toplumsal nedenlerle bağlantılı olarak bir yer değiştirme hareketliliğidir. Bu hareketlilik, mekânsal yani bir yerden başka bir yere gitme eylemi olsa da insanlar bu fiziki hareketle anlam dünyalarında ciddi değişimler yaşarlar. Toplumsal, kültürel ve ekonomik arka planın değişmesiyle göçmen topluluklar kadar göç edilen yerdekiler de etkilenir.²

Birleşmiş Milletler Nüfus Bürosunun tanımına göre; göç “kişinin köken yerinden başka bir yere giderek orada kalıcı yerleşmesi ve böylece ikamet yerinin değişmesi” anlamına gelmektedir.³

Farklı coğrafi alanlarda yaşanan bu hareketlilik bireysel, küçük topluluklar şeklinde olabildiği gibi, büyük kitlesel bir hareketlilik şeklinde de olabilmektedir. Böyle bir kitlesel göç’ün de en büyük belirleyici sebebi savaş olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç tanımlarına bakıldığında da göç’ün, büyük ya da küçük çapta dünyada sürekli yaşandığını görmekteyiz. Bu hareketler ülkenin kendisi içinde olursa **iç göç**, ülkeler arası da olursa **dış göç** veya **uluslararası göç** olarak nitelendirilir.

¹ Stephen Castles- Mark J. Miller Göçler Çağı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, çev. B. Uğur Bal, İbrahim Akbulut, s.30, İstanbul, Şubat 2008

² Didem Danış, Nüfus Meselelerine Sosyolojik Bir Bakış, Göçler, Türkiye Bilimler Akademisi, Galatasaray Üni. Sosyoloji Bölümü
(http://www.acikders.org.tr/pluginfile.php/4161/mod_resource/content/1/TUBA13.pdf)

³ y.a.g.e

Göç, basit anlamda fiziksel bir yer değiştirme değildir; bir sosyo-ekonomik sistemden diğerine, bir kültürel örüntüden diğerine geçmeyi içerir. Böyle bir değişimle, göç edenler; farklı bir güç hiyerarşisinin işlediği, imtiyaz ve prestijin sistematik olarak farklılaştığı hayat koşullarına girmiş olurlar.⁴

Göç ile ilgili farklı birçok tanıma ulaşabiliriz ama bu tanımların sonucunda göçün bir “bireysel ve toplumsal yer değiştirme” olduğu olgusu karşımıza çıkmaktadır. Profesör Doktor İlber Ortaylı genel göç olgusunu şöyle görmektedir; *“Şu bir gerçektir ki, insanların toplum olarak başlıca eylemi göçtür. Ezelden beri göç ediliyor ve ebediyen göç edilecek.”⁵* Toplumların ya da bireylerin yaşadığı göç olgusu beraberinde yeni oluşumları da getirebilmektedir. Yeni bir kültür, yeni bir ırk yeni bir yaşam biçimi ortaya çıkarmaktadır.

Göç olgusu, nasıl gerçekleştiği bakımından iki ana başlık altında incelenir. Kendi rızası ile göç edenler ve zorunlu göç edenler yer almaktadır. Kendi rızası ile göç edenler ekonomik, eğitimsel, sosyal ya da başka bir nedenden dolayı menşe ülkesini bırakıp yeni bir topluma, iyi yaşam koşulları sürmek için gidenler olmaktadır. Genel olarak ise bu tür göçlere uluslararası göç ve yasal olmayan göç girmektedir. Zorunlu göçlerde ise savaş, sivil çatışmalar, devrimler, ayrımcılık, dinsel rekabet, doğal afetler nedenler arasında yer almaktadır.⁶

Zorunlu göç ile nesiller arasında kopukluk yaratılmasının yanında ve daha da kötüsü kişinin tarih bilinci yok edilmektedir. Kişiler, aileler, aşiretler vb. yıllarca yaşadıkları anayurtlarından hiç bilmedikleri yerlere kendi istekleri dışında gittiklerinde yok olan toplumsal ve tarihi değerler hem kişilere hem de topluma zarar vermektedir.⁷

Bireyin ya da bireylerin göç etme olgusu aslında bir eylem olarak da nitelendirilebilir. Bir yerden başka bir yere gitme, taşınma ya da buldukları yeri terk etme eyleminin ya da olgusunun ortaya çıkardığı sonuç “Göçmenliktir”.

⁴UNHCR, İltica, Uluslararası Göç Ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem Ve Politika, Zübeyit Gün, 5. Bölüm, s.277

⁵ İlber Ortaylı, Uluslararası Göç Sempozyumu, Göç Olgusuna Genel Bir Bakış, s.19, 2005

⁶http://www.multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=58%3Agoc-ve-multecilik&catid=35%3Agoc-ve-multecilik&Itemid=14&lang=tr, Gül Gökçan, Çiğdem Açıkıldız, Senar Ataman, Göç Ve Mültecilik, 2010

⁷ y.a.g.e

Yaşanılan bu insan hareketliliğinin sonucunda; göçmen, mülteci, mübadil, sığınmacı, iltica, vatansız kişi gibi terimler de ortaya çıkmıştır. Göçmen genel olarak, menşe ülkesinden veya yaşadığı yerden ekonomik nedenlerden dolayı ayrılan kişidir. Göçmen kavramının oluşmasının sebebi olarak ekonomik nedenler gösterilmektedir. Bu göçmenlikte kişilerin, daha iyi bir yaşam standardını yakalamak istemesindedir.

Göçmenler. Vatandaşı oldukları ülkelerin korumasından yararlanmaya devam ederlerken, daha iyi bir yaşam standardına kavuşabilmek için, kendi istekleri ile bu yolculuğa çıkarlar. Göçmen kabul eden, ekonomik anlamda "gelişmiş" ülkeler, bu kişileri kabul edip etmemekte özgürdür zira bu kişilerin uluslararası hukukun koruması altında olmadıkları kabul edilmektedir. Bununla birlikte, araştırmalar göstermektedir ki, başlı başına az gelişmişlik ve yoksulluk insanları ülkelerinden ayrılmaya ve ölümle batabileceğini çok iyi bildikleri bir yolculuğa çıkmaya iten faktörlerden biri değildir. Ancak iç çatışmalar, etnik ya da dinsel gruplara baskı ve sistematik insan hakları ihlalleri, yoksulluk ile birleştiğinde, bir neden oluşturabilir.⁸

Zorunlu olmayan ve hareketin yönünü belirten göçmenliğin ifadesinde önemli bir ayrım da bulunmaktadır. Göç'ün menşe ülke içerisinde, göçün içe ya da dışa olması göçmene sözel olarak boyut kazandırmaktadır.

Hukuki olarak göçmen veya göçmenler, en az iki ülkeyi ilgilendirmektedir. Biri bırakılan ülkedir, öteki yerleşilen ülkedir. Bırakılan ülke için göç bir dışa göç (emigration), yerleşilen ülke içinse bir iç göç (immigration) olayıdır. İçe göçene immigrant, dışa göçene emigrant denir. Göçmenlerin, iki ülke arasında başka ülkeleri dolaşmalarına transmigration denir. Yerleşme niyeti olmadan böyle ülkelerde bulunanlara transit göçmen denilmektedir.⁹

Göçmen topluluklarının yaşadığı en temel zorluklardan biride; kişi ya da kişilerin göç ettiği yerlerde geçirdikleri zamanla orantılı olarak yaşadıkları uyum sorunlarıdır. Bu sorunlar gerek sosyo-ekonomik gerekse de temel kültürel farklardan kaynaklanır. Göç edenler, göç etme durumunda köklü değişikliklere uğrayabilirler. Göç etme durumunda göçmenler psikolojik, fiziki ve sosyal açıdan uyum sorununu da beraberinde getirmektedir.¹⁰ Göç eden toplumun göç edilen toplumla bir arada yaşaması ve farklı kültürlerin birbirleriyle etkileşim içine girmesine neden olmaktadır. Bu kültürler arası farklılıklardan kaynaklanan uyum sorunlarının ve iletişim

⁸ Wikipedia.org, <http://www.madde14.org/index.php?title=G%C3%A7men>, Temel Terimler, Göçmen

⁹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6%C3%A7men>

¹⁰ Göç'ün Kadın Yaşamı Üzerindeki Etkileri, Tülay Tekin Yılmaz, Yüksek Lisans Tezi, s. 12, Van, 2005

engellerinin aşılması kişilere farklı bakış açıları ve değer kazanmasını sağlayan sonuç olarak görülmektedir.¹¹

Kültürlerarası iletişim açısından önemli bir yere sahip olan kültürel uyum meselesi genellikle yanlış anlaşılabilir. Kültürlerarası iletişim çerçevesinde kültürel uyum kesinlikle asimilasyon olarak yorumlanmamalıdır. Asimilasyon, “ev sahibi kültürün hâkim dünya görüşünü yerleştirme amacı güden yeniden sosyalleştirme süreci” iken; uyum, “bireyin dünya görüşünün ev sahibi kültürün davranış biçimleri ve değerlerini içerecek şekilde genişlemesi süreci” olarak tanımlanmaktadır. Asimilasyon tümüyle yeni bir birey ortaya çıkarırken, uyum ile çok kültürlü bir birey haline gelmektedir. Uluslararası ölçekte göç eden ve yerleştikleri ülkede azınlık durumunda olan bireylerin baskın olan yerel kültüre, kendi kültürlerine, her ikisine birden ağırlık vermeleri ya da hiçbirine ağırlık vermemeleri söz konusu olmaktadır. Bu seçenekler açısından değerlendirildiğinde, kültürel uyum, göçmen durumundaki bireylerin baskın kültürel normlara sosyo-kültürel anlamda uyum ve edinim kazanmaları olarak tanımlanmaktadır. Farklı bir kültürün normlarını edinmek, maddi ve manevi unsurlarına uyum sağlamak elbette ki birden bire meydana gelmemektedir. Kültürel uyum, gelişimsel bir süreç olarak görülmektedir. Kültürel uyumu ‘var’ ya da ‘yok’ biçiminde kesin çizgilerle ayırmak çok doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Bu sürecin bir takım gelişimsel basamakları bulunmaktadır.¹²

Reddetme	Savunma	Azaltma	Kabul etme	Uyum sağlama	Bütünleşme
----------	---------	---------	------------	--------------	------------

Tablo 1: Kültürlerarası Duyarlılık Gelişim Modeli

(http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt5/cilt5sayi20_pdf/5_sosyoloji_felsefe/aksoy_zeynep.pdf)

Bu duyarlılık basamakları kişinin ya da toplumun geçiş süreci olarak tanımlanmaktadır. Süreç sonrasında göçmen toplum kendini uyum sağlayabilme ve iletişim kurabilme becerisine sahip olacaktır.

1.1.2. Bütün Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunması Hakkında Sözleşme

Göçmen toplum, yeni yerleştiği yerde “Uluslararası Göçmen Haklarına” sahiptir. Uyum sürecinin kolay sağlanabilmesi, göçmen halkın haklarını koruyabilmesi için Birleşmiş Milletlerce göçmen haklarını koruma anlaşmasını doğurmuştur. Anlaşma 93 maddeden ve 9 bölümden oluşmaktadır.

¹¹Zeynep Aksoy, International Migration And Intercultural Communication, The Journal Of International Social Research, s.300, cilt 5, Sayı 20, 2012

¹²y.a.g.e.

*İş arayan insanların uluslararası sınırlar boyunca artan hareketliliği sonucunda göçmen işçilere dönük ayrımcılığın önünü kesebilmek için yeni bir insan hakları sözleşmesi kabul edilmiştir. 10 yıl süren müzakerelerin sonucunda 1990 yılında **Bütün Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunması** için Uluslararası Sözleşme Genel Kurulca kabul edilmiştir.*

Söz konusu Sözleşme:

- *Kayıtlı ya da kayıt dışı tüm göçmen işçilerin ve ailelerinin haklarını kapsar;*
- *Göçmen işçilerin toplu olarak kovulmasını veya kimlik belgelerinin, çalışma izinlerinin ya da pasaportlarının tahrip edilmesini yasa dışı sayar;*
- *Göçmen işçilere ilgili ülkenin vatandaşlarıyla aynı ücreti alma, aynı sosyal olanaklara ve sağlık hizmetine erişme; sendikalara katılma ve istihdam süreleri sona erdiğinde kazançlarını, birikimlerini ve kişisel eşyalarını nakletme imkânı tanır;*
- *Göçmen işçilerin çocuklarına eğitim görme hakkını ve doğum yerini ve uyruklarını kaydettirme hakkını verir.*

Sözleşme 1 Temmuz 2003 'te yürürlüğe girmiştir.¹³

Bir kimsenin göçmen olarak kabul edilebilmesi için Birleşmiş Milletlerin istatistikî amaçlarında, göçmen olarak değerlendirilecek kişinin 12 ay gittiği ülkede kalması gerekmektedir.¹⁴ Zorunlu olarak gerçekleşmeyen ve genellikle kısa süreli olmayan bu göçmen hareketliliğinde, çoğunluğu “işçi göçmenliği” almaktadır. Göçmenler, yeni ülkeye anavatanlarında olduğundan daha iyi yaşama ve çalışma koşulları için göç ederler.¹⁵ Yeni yerleştikleri yerlerde koşullara uyum sağlayabilirler ve çalışma hayatında başarılı olurlarsa menşe ülkelerine geri dönmemektedirler. Hayatlarını yeni yerleştikleri ülkelerde düzene koyup, yeni bir karma kültür düzen içerisinde yaşamaktadırlar.

Göç olgusuyla beraberinde nedenler, sonuçlar, farklı terimler ve yorumlar ortaya çıkmaktadır. Göç'ün tarihsel bir boyut taşıdığını da göz ardı etmemek gerekmektedir. Tarihsel bir süreçle beraberinde gelen bu hareketlilik günümüzde de bu sürekliliğini korumaktadır. Birleşmiş milletlere göre, 18 Aralık 1990 yılında

¹³ BM İnsan Hakları Bildirgesi, <http://www.unicankara.org.tr/today/4.html>

¹⁴ Güler Ünlü, Uluslar arası göç Ve Göçmenliğin Değişen Koşulları İçinde “Mültecilik”, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üni., s.7, Muğla, 2007

¹⁵ Castles, Miller, **a.g.e.** , s. 42

Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunmasının kabulü ile dünyada her yıl 18 Aralık günü “Uluslararası Göçmenler Günü” olarak kutlanmaktadır.¹⁶

1.2. Tarihsel Süreç İçerisinde Göç

Tarihsel sürece baktığımızda, göç’ün ortaya çıkışını belirli bir tarihten başlatmak mümkün olmayacaktır. Göç insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte, çeşitli nedenlerden dolayı oluşan bu olgu nüfus hareketliliğine tanıklık etmiştir. Dünyada yerleşik hayata geçilmediği dönemlerde göç sadece iklim ve coğrafi nedenlerle ilintiliyken, yakın geçmişte ve günümüzde göç’ün nedenleri artmıştır.¹⁷ Bundan dolayıdır ki; göç daha iyi bir yaşam mücadelesi kaynaklı bir olgu olmakla birlikte, dünyada yeni toprakların keşfi ile savaş, ekonomik, toplumsal, siyasi nedenleri de içine alarak zorunlu veya gönüllü olarak gerçekleşmeye devam etmiştir.

Tarihe bakıldığında kitlesel göç hareketlerinin çoğunlukla belirli bir zorunluluktan kaynaklandığı görülmektedir. Tarihteki ilk büyük kitlesel göç olayı, 4. yüzyıl ortalarında Çin devletinin egemenliğinden kurtulmak için batıya doğru hareket eden Hunların Karadeniz’in kuzeyine yerleşmesi sonucunda, buradan kaçan Cermen kavimlerinin yıllar boyunca Avrupa Kıtasını istila etmesi olarak kendisini gösteren ve bugünkü Avrupa devletlerinin temelini attığı kabul edilen Kavimler Göçü ’dür. Farklı bölgeler arasında gerçekleşen kitlesel göçler yeni kentlerin ve ülkelerin kurulmasına neden olmuştur. Kıtalar arası göç olayları Amerika kıtasının keşfi ile deniz aşırı bir boyut kazanmıştır. 16. yüzyıldan itibaren Avrupa’dan büyük bir insan kitlesi, yeni bir hayat umuduyla okyanus ötesinde keşfedilen Amerika kıtasına göç etmiş ve yerleşmiştir. Bu göç hareketlerinin temelinde ekonomik etkenler itici güç olmuş; yeni kıtadaki geniş topraklarda tarım yapma olanağı ve deniz aşırı ticaretin artışı insanların kitleler halinde buraya yerleşmelerine neden olmuştur. 15. ve 18. yüzyıllar arasında Afrika’dan 15 milyon insan köle olarak çalıştırılmak üzere Amerika kıtasına taşınmış; 19. yüzyılda milyonlarca Çin ve Hindistan’dan Amerika ve Avrupa’ya sözleşmeli işçi olarak gönderilmiştir.¹⁸

Yeni toprakların keşfiyle birlikte ekonomi ve siyasi anlamda dünya ülkelerinde göç ’ün şekli değişmiştir. Kölelik 17. yy sonu ve 18. yy ’da ön plandayken 19. yy da ekonomik ve siyasi anlamda Avrupa’da hâkimiyet yaşayan İngiltere ve Fransa köleliği ve sömürgeciliği yaygın bir biçimde kullanarak, işçilerden sağlanan üretimle de ekonomik anlamda büyük birikim sağlamıştır. Böyle zenginlik birikimi 19.yy’a endüstri devrimiyle damgasını vurmuştur. 19.yy’ın ikinci yarısında kölelik sistemi

¹⁶ BM Günleri, Türkiye

¹⁷ Ünlü, G, **a.g.e.**, s.26

¹⁸ Aksoy, Z, **a.g.e.**, s. 293

kaldırılarak göç köleliğinin yerini “sözleşmeli işçi” sistemi almıştır. Bu sistem de işçilerin zorla ya da kendi istekleriyle gruplar halinde çeşitli bölgelerde çalıştırılmasıdır.¹⁹ Amerika Birleşik Devletleri, Balkanlar, Türkiye, Almanya gibi dünya ülkeleri tarihe damgasını vurmuş en büyük göçlere sahiplik etmiştir. ABD ’nin keşfiyle birlikte göç deniz aşırı bir boyut kazandırmıştır.

1.2.1. 20.YY.’da Yaşanan Büyük Göçler

20.yy’dan itibaren yaşanan ekonomik sıkıntılar ve büyük savaşlar dünya ülkelerinde kitlesel göç hareketlerini ve iç göçleri oluşturan gerçektir. 1900’lü yılların başından itibaren dünya ülkelerinden Amerika, Türkiye, Avrupa ülkeleri, kendi içlerinde iç göç yaşamalarının yanında, hem dışarıya göç vermiş hem de göç almıştır.

ABD doğal kaynaklarının zenginliği ve genç dinamik bir ülke oluşu sebebiyle 1900’lü yılların başında göç kapısı olarak görülmüştü. Böylelikle Amerika 20. yy. başlarında ilk büyük insan hareketliliğine ev sahipliği yapmaktaydı. Bu ev sahipliğinin başlangıç noktası Amerika’nın Ellis Adası’ndan geçmekteydi. Buradan giriş yapanlar yeni umutlarla geldikleri Amerika’ya göçmen olarak girmiş bulunmaktaydı.

19. yüzyılın sonlarındaki yoğun insan akını yüzünden hükümet, New York Liman’ındaki Ellis Adası’nda özel bir ‘kabul limanı’ devreye soktu. Limanın açıldığı 1892 ile kapatıldığı 1954 yılları arasında Ellis Adası, 12 milyon kişi için giriş kapısı oldu.²⁰

Tüm göçmenlik işlemlerinin gerçekleştiği Ellis Adası göç tarihinin sembolik mekânı haline gelerek, 1990 yılında göç müzesinin kurulmasına neden olmuştur.²¹

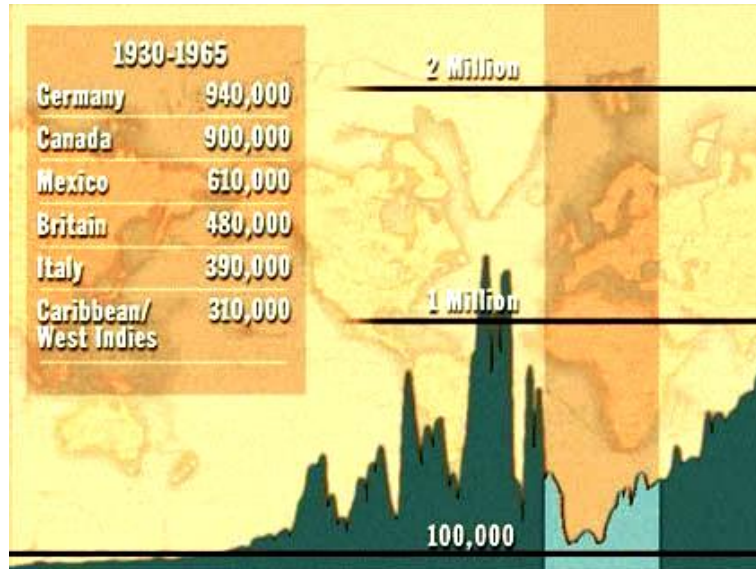
¹⁹ Ünlü, G, **a.g.e.**, s.28, 29, 30

²⁰ George Clack, ABD’ nin Portresi, Bölüm 1, Çokluktan Oluşan Birlik, A.B.D. Dışişleri Bakanlığı, Uluslararası Enformasyon Programları Bürosu, Eylül 1997

²¹ Danış, D, **a.g.e.**

Tablo 2: 1880–1930 Yılları Arası Ellis Adasına Göç Grafiği
 (Kaynak: http://www.ellisland.org/immexp/wseix_4_3.asp?)

Tablo 3: 1930–1965 Yılları Arası Ellis Adasına Göç Grafiği
 (Kaynak: http://www.ellisland.org/immexp/wseix_4_3.asp?)

*Anadolu, insanlık tarihinin her döneminde gönüllü veya zorunlu çok yoğun göç hareketlerine sahne olmuş bir coğrafyadır. Büyük göçlerle kurulan Osmanlı imparatorluğunun bakiyesi olan Türkiye Cumhuriyeti de imparatorluğun dağılma sürecinde Anadolu'ya doğru bir göç ve akınına uğramış ve Cumhuriyet kurulduğunda ülke vatandaşlarının çoğunluğu mülteci, göçmen ya da ataları mülteci ve göç-men olan insanlardan oluşmuştur.*²²

1912–1913 yılları arasında yaşanan I. ve II. Balkan savaşlarından sonra göç ve göçmen sorunlarıyla karşılaşan ülkelerden biri de Türkiye olmuştur. 19. yy 'da Osmanlı imparatorluğunun içersinde olan Balkanlar, savaşlar sonunda topraklarını kaybetmiş ve Anadolu toprakları da ilk göçüyle tanışmıştır. 20. yy 'da gerçekleşen savaşlarla göçmenler problemi, o zamana kadar görülmemiş bir biçimde bütün dünyada büyük önem kazanmıştır.²³

*Yaklaşık olarak, 150.000.000 insan göçmen sıfatı almıştır. Kafkasya, Balkan ülkeleri ve diğer yerlerden; 1900–1917 yılları arasında 5.200.000 kişi göçmen olmuştur. Rus ihtilali, Türk-Yunan mübadeleleri ve diğer olaylar nedeniyle, 1917–1933 yılları arasında 8.000.000 kişi dünyadaki büyük göçmen kitlesine katılmıştır. Avrupa ve bütün dünyada; 79.000.0000 kişi, 1933–1945 yılları arasında yer değiştirmiştir. 57.000.000 kişi de, 1945–1954 yılları arasında yerinden yurdundan olmuştur.*²⁴

Balkanlardaki Osmanlı egemenliği sona ererek, Osmanlı küçüldü. Balkan savaşları sırasında ise Trakya'dan Anadolu'ya 200 bin, Makedonya'dan 240 bin göçmen geldi.²⁵

²² Hasan Canpolat, Hakkı Onur Arıner, Küresel Göç ve Avrupa Birliği İle Türkiye'nin Göç Politikaları'nın Gelişimi, ORSAM Rapor No:123, Global Migration And Development Of Migration Policies Of Turkey And European Union, The Black Sea International Rapor No: 22, s.15, Haziran 2012

²³ Selahattin Önder, Balkan Devletleriyle Türkiye Arasındaki Nüfus Mübadeleleri, Doktora Tezi, Ankara Üni. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, s.2, Eskişehir, 1990

²⁴ **y.a.g.e.**, s. 2-3

²⁵ Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

ÜLKE	GÖÇ NEDENİ	GÖÇÜLEN DEVRE	GÖÇEN NÜFUS
BULGARİSTAN		1923-1960	370.000
	Artan baskıları	1989	320.000
ROMANYA	1806-1812 Rus saldırısı	1826	200.000
	1877-1878 Rus saldırısı	1878-1880	90.000
	1930 sonrası baskılar	1933-1952	200.000
YUGOSLAVYA	1806-1812 Rus kıskırtması	1812-1826	30.000
	1826 Sırp baskısı	1826-1830	150.000
	1867 Sırp baskısı	1867-1870	150.000
	Devamlı baskılar	1908-1923	300.000
	Devamlı baskılar	1923-1930	350.000
	Devamlı baskılar	1946-1961	160.000
	Aşimilasyon uygulaması	1962-1970	50.000
KIBRIS	1878 İngiliz egemenliği	1878-1880	15.000
	1923 Lozan Barışı	1923-1950	60.000
DOĞU TÜRKİSTAN	1876 Çin işgali ve baskılar	1917-1940	20.000
		1949-1953	7000
		1960-1980	1000
AFGANİSTAN	1979 Sovyet işgali	1982	4350
TOPLAM		1812-1989	2.477.350

Tablo 4: 1812–1989 Yakın Tarihte Anadolu’ya Göçler

(Kaynak: http://www.tbmm.gov.tr/kultursanat/yayinlar/yayin073/073_00_010.pdf)

Bir yıl sonrasında başlayacak I.Dünya savaşı ile birlikte çoğu göçmen silâh altına alınmak ve silah üretiminde çalıştırılmak için ülkelerine geri dönmüşlerdi. Bununla birlikte, savaşa katılan ülkelerde iş gücü açığı bulunmaktaydı. Bunun için ise Almanya ve Fransa zorlama yoluyla bazı ülkelere göçmen olarak gelmiş insanları ellerinde tutarak istihdam sağladı.²⁶

Dünya ülkelerini etkileyen ve I. Dünya savaşından sonra ortaya çıkan, Amerikan borsasının çöküşüyle baş gösteren “1929 Dünya Ekonomik Bunalımı” yani “Büyük Buhran” da iç ve dış göçlerin yaşanmasına etki etmiştir. Dünya ekonomisini etkileyen bu bunalım, dünyada 50 milyon insanın işsiz, yeryüzündeki toplam üretimin %42 oranında ve dünya ticaretinin de %65 oranında azalmasına neden olmuştur.²⁷ Bu durum ekonomik emek göçünün azalmasının yanın da kısmi olarak göçmenlere karşı artan düşmanlık yaratmaktaydı.²⁸

²⁶ Castles, Miller, **a.g.e.**, s.86

²⁷http://tr.wikipedia.org/wiki/1929_D%C3%BCnya_Ekonomik_Bunal%C4%B1m%C4%B1

²⁸ Castles, Miller, **a.g.e.**, s.86

20. yüzyılda meydana gelen iki büyük dünya savaşı milyonlarca insanı yurdundan etmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra yeniden ayağa kalkmaya çalışan Avrupa ülkeleri, işgücü gereksinimini karşılamak üzere az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere göç kabul etmeye başlamıştır. Bu ülkelerin başında gelen Almanya, 1954 yılından 1970'lere kadar Yunanistan, İspanya ve Türkiye gibi ülkelere insan gücü alımı gerçekleştirmiştir.²⁹

II. Dünya Savaşı sonrasında göç olgusu ekonomik gelişmelere bağlı olarak, oldukça inişli çıkışlı olmuştur. Savaş sonrası dönemde yaşanan gerginlikleri azaltmak ve izlerini silmek ve de ekonomik açıdan büyümek isteyen Fransa, Belçika, Hollanda, Almanya başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesi yabancı işçilere, misafir işçi statüsüyle kapılarını açmışlardır.³⁰ Genellikle bu misafir işçi göçmenleri, sanayi, tarım, maden, ağır sanayi işlerinde çalıştırılmak üzere gelmekteydi.

II. Dünya savaşı sonrasında yaşanan soğuk savaş dünya ülkelerini Doğu ve Batı Blokları şeklinde ikiye ayırmıştır. Bu ayırım sürecinde ülkeler arası gerginlikler yaşanmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla biten savaş, sonrasında yaşanan siyasi çözülme ve dünya ölçeğinde yoksulluğun yaşanması göç akımlarının çok fazla büyümesine yol açmıştır.³¹

Siyasi istikrarsızlıktan, insan hakları ihlallerinden ve baskıcı rejimlerden kaçanlar, daha iyi bir yaşam umuduyla Batı ülkelerine yöneldiler. İki kutuplu dünyada otoriter yönetimlerin baskıyla kontrol altında tutabildiği etnik çatışmalar, 1990'ların başındaki büyük çözülmenin ardından Bosna, Kosova, Bulgaristan, Irak gibi yerlerde iç savaşlara ve etnik temizlik harekâtlarına dönüştü ve bunlar sonucunda da büyük bir nüfus yerinden yurdundan edildi.³²

İster siyasi istikrarsızlıklar olsun, ister insan hakları ihlallerinden olsun Avrupa ülkelerinin yanısıra Türkiye de her daim kapılarını göçmen vatandaşlara açmış ve bu göçlere tanıklık etmiştir. Türkiye'nin coğrafi konumu yapısıyla da birçok göçe transit geçiş ülkesi olmuştur.

Türkiye, soğuk savaş döneminde güvenlik çerçevesinde oluşturulmuş politikalarla uyumunu koruyarak oldukça rahat bir dönem geçirmiştir. Ancak, Soğuk Savaş sona erdikten sonra Türkiye yasadışı göç olarak tanımlanan göç akışına maruz kalmıştır, bu da ülkede büyük

²⁹ Aksoy, **a.g.e.**, s. 293-294

³⁰ Canpolat, Arıner, **a.g.e.**, s.8

³¹ Aslı Didem Danış, Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye, Birikim yayınları, No. 184–1185, s1, Ağustos-Eylül 2004 <http://www.elelebizbize.com/e-kutuphane/aslidedemdanis/yenigochhareketleri.pdf>

³² **y.a.g.e.**, s1

*karışıklıklara sebep olmuştur. Bunun yanı sıra Türkiye yakın çevresinde yoksulluk ve şiddet mağduru olan ve sayıları giderek artan kaçak göçmenlere ve mültecilere kalacak yer temin etmek durumunda kalmıştır.*³³

1948 yılında İsrail'in kurulmasıyla gerçekleşen ve Türkiye'den de göç eden Türkiyeli Yahudiler yeni bir göç dalgasının yaşanmasının sahipleri olmuşlardır. Öte yandan, özellikle soğuk savaşın bitiminden sonra Türkiye'ye gelen toplam göçmen stokunun 1,5 milyon kişi civarında olduğu tahmin edilmektedir.³⁴

*1948–1949 yılları arasında, İsrail hükümeti 50.000 Yahudi'yi Yemen'den gizlice, 1950–1952 yılları arasında da 130.000 Yahudi'yi Irak'tan uçaklarla ülkeye getirmiştir. 1949–1951 yılları arasında ise 30.000 Yahudi Libya'dan İsrail'e kaçmıştır. Bu örneklerde, Yahudi nüfusun %90'ı, mal varlıklarını geride bırakmak zorunda olduklarını bilmelerine rağmen ayrılmayı seçmiştir.*³⁵

1950'de parçalanan Yugoslavya, bir sene boyunca Türkiye'ye göç veren ülkelerden olmuştur. Bosna-Hersek'in bağımsızlığını ilan etmesiyle 1,2 milyon Müslüman Hırvat ve Boşnaklar Türkiye'ye göçmen olarak gelmiştir.³⁶ II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'ye yönelik diğer göç hareketi ise Bulgaristan'dan olmuştur. Bulgaristan'ın siyasi iktidarı Müslüman azınlığın göç etmesine en büyük sebebi ve bunun neticesinde Bulgaristan'dan 1950–1951 ve 1989 kitlesel göç hareketleriyle büyük sayılarda Türkiye'ye göçmen gelmiştir. 1950–1951 yılları arasında 154.393 Bulgar Türkü ve Pomak, Türkiye'ye gelmiştir. Bulgaristan'da yaşanan "Bulgarlaşma Politikası" neticesinde 1989'da II. bir göç dalgası daha Bulgaristan'dan Türkiye'ye başlamıştı. Bu göç dalgasından Türkiye'ye 311.862 Bulgar Türkü gelmişti. 1989 yılından sonra Bulgaristan'da hükümetin düşmesiyle Türkiye'ye göç etmiş Bulgar Türklerinden bir kısmı tekrar Bulgaristan'a geri dönüş yapmıştır.

³³ Canpolat, Arıner, **a.g.e.**, s.7

³⁴ **y.a.g.e.**, s.16

³⁵ Yahudilerin Arap Topraklarına Toplu Göçü, <http://tr.wikipedia.org>

³⁶ Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, **a.g.e.**

Ancak bu sefer de Bulgaristan'daki ekonomik güçlüklerden dolayı gidenlerin bir kısmı tekrar Türkiye'ye gelmiştir. 1989 yılı göçünde yaşanan bu durum ise Türkiye'de yaşayan Bulgar Türklerinin sayısının hesaplanmasını da zorlaştırmıştır.³⁷

*Buna rağmen. Türk hükümet istatistiklerine göre Haziran 1995 itibariyle 1989 kitlesel göçünden Türkiye'de resmi olarak iskân etmiş Bulgar Türklerinin sayısı 244.633 iken Bulgaristan'a geri dönenlerin sayısı 125.259 'da kalmıştır.*³⁸

1960'lı yıllar ve 1973 yılları arasında işçi gücüne ihtiyaç duyan Almanya işçi göçüne kapılarını açmıştır. İlk başlarda İtalya, İspanya, Yunanistan ve Portekiz'e kapılarını açan Almanya, Türkiye'den de işçi göçü alımı yapmıştır.³⁹ 1980 yılının ikinci yarısında Batı Avrupa'ya yönelik göç tekrar dirilmiştir. Afrika, Asya ve Latin Amerika'dan gelen göçmenler Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki kriz göçlerde Doğu-Batı hareketlenmelerine yol açmıştır. Bunun yanı sıra Almanya durdurduğu işçi alımlarına 1999 yılına sözleşmeli işçi olarak 40.000 göçmeni kabul ederek devam etmiştir. Bu yıllarda göçlerin çoğunun her şeyden önce ekonomik olduğu görülmektedir. Ancak bu yıllardan sonra göçlerin şekli değişerek farklı türde göçler önem kazanmıştır. Mülteci, sığınmacı ve yasadışı göçmenler önem kazanmaya başlamıştır.⁴⁰ Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a savaşıyla beraber Doğu'da göçler ayrı önem taşımaya başlamıştır. 1982'de Türkiye'ye gelen 4.163 Türk asıllı mülteci Doğu Anadolu'ya iskânlı göçmen olarak yerleştirilmiştir.⁴¹

*Nisan 1978'de Afganistan'da meydana gelen Sovyet yanlısı devrim ile Aralık 1979'da Sovyet askeri müdahalesi neticesinde milyonlarca insan Afganistan'dan Pakistan'a sığınmıştır. Sığınanlar arasında çok sayıda Kazak, Kırgız, Türkmen ve Özbek de bulunmaktaydı*⁴².

Almanya'nın yanı sıra işçi gücüne ihtiyacı olan diğer Avrupa ülkeleri de kapılarını göçmenlere açarak göçmen kabul etmişlerdir. Savaş sonrası izlerini silmek isteyen ve ekonomik anlamda büyümek isteyen Fransa, Belçika, Hollanda göçmen işçilere kapılarını açmışlardır. Avrupa ülkelerinin yaşadığı bu durum Kanada,

³⁷ Kemal Kirişçi, Türkiye'ye Yönelik Göç Hareketlerinin Değerlendirilmesi, Boğaziçi Üni., Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, s.112-113

³⁸ Kirişçi, K., **y.a.g.e.**, s.113

³⁹ wikipedia.org, Almanya'daki Türkler

⁴⁰ Castles, Miller, **a.g.e.**, s. 112–142–126

⁴¹ Kirişçi, K., **a.g.e.**, s.115

⁴² Kirişçi, K., **y.a.g.e.**, s.115

Avustralya ülkelerinde de görüldü. 1980'ler den itibaren başlayan küresel ekonomik büyüme sırasında göç alımları güçlenmiş, ancak 2000'li yıllarda zayıflamıştır.⁴³

Göç olgusunun yapısının yıllar geçtikçe ve savaşların etkisiyle değişmesi 1991 Irak Körfez savaşında da kendini bir kez daha göstermiştir. “Büyük kaçış” olarak adlandırılan bu savaş, sonucunda Türkiye'ye yarım milyon ve bir milyona yakın da Iraklı İran'a sığınmacı olarak girmiştir. 1991'den bu yana yaşanan siyasi bozulmalar ve çöküşler Irak'taki göç olgusunu hiç dindirmemiştir. Aksine bu yaşanan göçler sığınmacılıktan mülteciliğe bir yol izlemiştir. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin 2000 yılında yayımlanan istatistiklerine göre; mülteci olarak başvuran kişiler arasında yaklaşık yarım milyonu mülteci olarak tanınmıştır.⁴⁴

Tarihe baktığımızda küresel göçler hep varlığını sürdürmüştür ve sürdürmektedir, ancak değişen tek şey göçün sebepleridir. Dünya ekonomisi, savaşlar, sosyal durumlar, göçü şekillendirmiş ve farklı boyutlara taşımıştır. Göçmen, mültecilerin daha uygun yaşamlar sürmeleri adına anlaşmalar yapılmış ve hakları korunmuştur. Dünya geneline baktığımızda gerek küresel göç hareketleri gerekse ülke içinde oluşan ulusal göçlere hukuki anlamda da göç olgusuna bakışı şekillendirerek önem kazandırmıştır.

1.2.2 Mübadele

Nüfus mübadelesi olarak bilinen, iki ülke arasında imzalanan sözleşmeyle, yer değişimi ya da takas hareketliliğidir. Bu sözleşmeyle yer değişimi yapan kişilere ise “mübadil” denmektedir. Dünya da ilk mübadil hareketliliği, Osmanlı Devletinin çöküşüyle birlikte, Balkanlar'da yitirilen toprakların ardından Müslüman halkın Anadolu'ya göçüyle gerçekleşmiştir. Diğer ve en önemli mübadele ise, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuyla birlikte Yunanistan da yaşayan Müslüman halkın ve Türkiye de yaşayan Rum halkın yer değiştirmesiyle yaşanmıştır. Bu mübadele gerçekleşirken mübadil olan halk mallarını yaşadıkları topraklarda bırakarak yeni yaşam yerlerine yerleşmiş ve yerleştikleri yerde de devlet tarafından mal ve toprak

⁴³ Canpolat, Arıner, **a.g.e.**, s.8

⁴⁴ Didem Danış, Irak'tan Uzağa: 1991 Sonrası Dışarı Göç, ORSAM Ortadoğu Analiz, Cilt 1, Sayı 6, s. 16-21, Haziran 2009

sahibi olmuşlardır. 1923 yılında gerçekleşen bu mübadele Lozan Barış Antlaşması'yla Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan "Türk-Yunan" Nüfus Mübadelesi' ne ilişkin sözleşme ve protokolle gerçekleşmiştir. *Bu sözleşmenin ve protokolün birinci maddesi şöyledir;*

*"Türk topraklarında yerleşmiş bulunan Rum Ortodoks dininden Türk uyruklularla Yunan topraklarında yerleşmiş Müslüman dininden Yunan uyrukluların, 1 Mayıs 1923 tarihinden başlayarak, zorunlu mübadelesine girişilecektir. Bu kimselerden hiçbiri, Türk hükümetinin izni olmadıkça Türkiye'ye; Yunan hükümetinin izni olmadıkça Yunanistan'a dönüp orada yerleşemeyecektir."*⁴⁵

1923-1930 arasındaki Nüfus Mübadelesi'nde Anadolu'daki yaklaşık 2.200.000 Rum'un Yunanistan'a, Yunanistan'daki 500.000 Türk'ün Türkiye'ye geldiği öngörülmektedir.⁴⁶

1.2.3. Sığınmacı

*Sığınmacı, Mülteci olarak Uluslararası koruma arayan ancak statüleri henüz resmi olarak tanınmamış kişilere denir. Bu terim genellikle, mülteci statüsü almaya yönelik başvurularının hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler için kullanılır. Statüleri resmi olarak tanınmamış da olsa, sığınmacılar Menşe ülkelerine zorla geri gönderilemezler ve haklarının korunması gerekir*⁴⁷.

Sığınma genellikle siyasi sebeplerden, iç savaşlar, baskılar ve büyük felaketlerden dolayı gerçekleşmektedir. Dünyadaki bilinen en büyük sığınma hareketi Türkiye'ye yönelik olmuştur. *Bulgaristan Türklerinden 300.000'i, 1989'da, zulüm ve baskıdan dolayı Türkiye'ye sığınmıştır. 1991'de Körfez Savaşı'nda Irak'tan kaçan çok sayıda mülteci Türkiye'ye sığınmıştır.*⁴⁸

⁴⁵ http://www.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Cografya_3/5.pdf, s.85

⁴⁶ Neziha Başgelen, Anavatana Göç Edenler Türkiye Cumhuriyeti'nde Mübadil, Muhacir ve Mülteciler (1923-1938), s.8, 3.Baskı, İstanbul 2010

⁴⁷ <http://www.madde14.org/index.php?title=S%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1>

⁴⁸ <http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BClteci>

İnsan hakları evrensel bildirisinin 14.maddesine göre, sığınma hakkı; "Herkesin zulüm karşısında başka ülkelere sığınmacı ve bu ülkelerce sığınmacı işlemi görme hakkı vardır"

1.2.4. Vatansız Kişi

Vatansız kişi; kendi yasalarının işleyişi içinde hiçbir devlet tarafından vatandaş olarak sayılmayan bir kişi anlamına gelir. 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 15. maddesinde "herkesin bir vatandaşlığa hakkı olduğu ve hiç kimsenin keyfi olarak vatandaşlığından veya vatandaşlığını değiştirme hakkından yoksun bırakılmayacağını" düzenlenerek, "vatandaşlığın" temel bir hak olduğu kabul edilmiştir. Vatandaşlığı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde yer bulacak kadar önemli bir konuma getiren sebep ise çoğu durumda bireyin belirli haklardan ve korumalardan yararlanmasında, vatandaşlığın esas olmasıdır. Vatandaşlık bir anlamda, vatandaşlığın doğasında olan hakların kullanılmasında istikrar sağlayarak, bireyleri güvence altına alır.⁴⁹

Vatansız kişiler, vatansız olmalarına rağmen insani olarak bazı haklara sahiptirler. Mültecilerin hakları ile ilgili belgeler arasında da, vatansız kişileri de ilgilendiren bazı haklar da vardır. Bu haklardan bazıları şunlardır;

Madde 3: Ayrımcılık yapmama; Taraf Devletler din, dil, ırk vb. ayrımcılık yapmaksızın tüm haklar Vatansız kişilere de uygulanır.

Madde 4: Din; Taraf Devletler vatansız kişilere, ibadet ve çocuklarının dini eğitim özgürlüğü bakımından en az kendi vatandaşlarına gösterdiği muameleyi gösterirler.

Madde 13: Menkul ve gayrimenkul mülkiyet hakkı; Vatansız kişilerin de menkul ve gayrimenkul mülkiyete sahip olma hakkı vardır.

Madde 15: Dernek hakkı; Vatansız kişilerin de dernek kurma hakkı vardır.

Madde 16: Vatansız kişilerin mahkemelerde taraf olarak bulunma hakları vardır.

Madde 22: Vatansız kişilerin devlet eğitimi hakları vardır.

Madde 23: Vatansız kişilerin sosyal yardım hakları vardır.

Madde 24: Vatansız kişilerin çalışma yasaları ve sosyal güvenlik hakları vardır.

Madde 26: Vatansız kişilerin seyahat etme hakları vardır.⁵⁰

1.2.5 Mülteci

II. Dünya Savaşından sonra çok sayıda mültecinin kamplarda yaşaması zaman içerisinde bir belirsizliğe sebep vermiştir. Bunun üzerine bir takım örgütler kurularak mültecilere yardımlar sağlamış, fakat bu yardımlar bir süre sonra yeterli gelmemeye başlamıştır. Bu örgütler bir araya gelerek, mültecilerin statüsüne ilişkin çalışmalar

⁴⁹ http://www.madde14.org/index.php?title=Vatans%C4%B1z_Ki%C5%9Fi

⁵⁰ http://www.multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=58%3Agoc-ve-multecilik&catid=35%3Agoc-ve-multecilik&Itemid=14&lang=tr, Gül Gökçan, Çiğdem Açıkıldız, Senar Ataman, s.5-6,2010

yapmıştır ve ortaya 1951 Cenevre Sözleşmesi çıkmıştır. Bu sözleşmeyle mülteci kimdir tanımı yapılmış ve hakları belirlenmiştir.

Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi' ne göre mülteci; "ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi" dir.⁵¹

Mültecilerin hukuki statüsüne dair Cenevre sözleşmesi;

Bu sözleşme mültecilerin statüsüne dair hükümleri içermektedir. Bu belge mültecilerle ilgili en önemli belgedir. Bu sözleşme maddeleri 1 Ocak 1951' den önce meydana gelen olaylar Sonucun da ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs' a uygulanır. Bu sözleşmeye göre bir kişinin mülteci statüsüne girebilmesi için öncelikle kendi ülkesini terk etmiş olması veya ülkesinin sınırları dışında bulunması ve yabancı olması gerekmektedir.⁵²

1.2.5.1 Kimler Mülteci Sayılamaz?

Her kaçış mülteci statüsüne kişileri almamaktadır. 1951 yılında yapılan sözleşmeyle tam olarak kesin bir tanımlama yapılmısa da “Mülteci” tanımındaki açıklamada bir sivil kişiden bahsedilmektedir. *Geleneksel asker-sivil ayırımından ziyade, sığındığı ülkeden, kaçtığı ülkesine karşı silahlı faaliyetlere devam edip etmemesi ile tanımlanır. Burada asker olarak tanımlanan kişilerin, sadece “resmi görevli” kişiler olması gerekli değildir. Silahlı muhalif grupların üyeleri, devlet tarafından desteklenen para-militarist grup üyeleri, istihbarat görevlileri de bu kapsama girmektedir. Ancak kişi, ister asker ister sivil olsun, barışa karşı suç, savaş suçu veya insanlığa karşı suç gibi suçlar için hükümler koyan uluslararası belgelerde tanımlanan bir suç işlediğinde, hiçbir şekilde mülteci olarak kabul edilemez.⁵³*

⁵¹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BClteci>

⁵² http://www.multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=58%3Agoc-ve-multecilik&catid=35%3Agoc-ve-multecilik&Itemid=14&lang=trGül Gökçan, Çiğdem Açıkıldız, Senar Ataman, s.5-8,2010

⁵³ 117 Soruda Mülteci Hakları, Av. Salih Efe, Av. Orçun Ulusoy,s.45, Ankara 2013

1.2.5.2 Mülteciler ve Hakları

1951 Cenevre Sözleşmesi'nde temel olarak ele alınan konuların içerisinde mülteci hakları da yer almaktaydı. Alınan kararlarla kabul edilmiştir. Mültecilere tanınan haklar;

- *Düşünce, ifade ve toplantı hakkı; düşünce ve ifade özgürlüğü, toplanma hak ve özgürlüğünü,*
- *Din özgürlüğünü kapsar.*
- *Alıkoymaya (gözetim) karşı koruma; gözetim altına alınmanın yargısal denetimini sağlayan standartlar, gözetim altında bulunan sığınmacıların BMMYK ile haberleşmelerini garanti eden standartlar, keyfi gözetimlerini engelleyen standartlar, gözetim altında bulunan sığınmacıların adı suçlularla bir arada bulundurulmasına dair standartlar, gözetim altına alınma koşullarını, onur kırıcı, zalimce yada insanlık dışı muameleye varması halinde devreye girecek standartlar.*
- *Adli yargılama hakkı,*
- *Seyahat özgürlüğü hakkı,*
- *Çalışma hakkı,*
- *İrk ayrımcılığına karşı sığınmacıları koruyan standartlar*
- *Mültecilerin zulüm riski olan yere geri gönderilmelerine karşı korunma hakkı*

Diğer bir sınıflandırmaya göre mültecilerin hakları temelde sosyal haklar, kültürel haklar ve sivil/politik haklar olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır.

- *Sosyal haklar: çalışma, sosyal güvenlik ve yaşamak için yeterli bir yaşam standardı, ev sahibi ülkede sağlık hizmetlerine ulaşmada, dinlenme ve boş zaman hakkı, yasal olarak yerleşen göçmenler için barınacak ev ve aile birleşimi hakkı ve göçmen işçilerin kazanç yada birikimlerinin bir kısmını kendi ülkelerine transfer etme hakkı, serbest çalışan göçmen işçilerin korunma ve barınma hakkını içerir.*
- *Kültürel haklar: Düşünce, vicdan, din ve ifade özgürlüğü hakkı, eğitim hakkı, özgürce toplumun kültürel yaşamın içinde yer alma, sanattan hoşlanma ve bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlar kazanma hakkını içerir.*
- *Sivil ve politik haklar: Uluslararası sivil ve politik haklar sözleşmesine göre, yaşam hakkını koruma, dolaşım özgürlüğü ve yerleşeceği yeri özgürce seçme hakkı, herkesin yasadan önce bir birey olarak tanınması hakkı, barışçı bir şekilde dernekleşme ve temsil hakkı, ırk, milliyet ya da din konusunda her hangi bir kısıtlama olmaksızın evlenme⁵⁴ hakkını içermektedir.*

⁵⁴http://www.multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=58%3Agoc-ve-multecilik&catid=35%3Agoc-ve-multecilik&Itemid=14&lang=tr, Gül Gökçan, Çiğdem Açıkıldız, Senar Ataman, s.5-7, 2010

İKİNCİ BÖLÜM

19. YÜZYIL'DAN 20.YÜZYILA GEÇİŞTE FOTOĞRAF

2.1. Fotoğrafın İcadından 20.yüzyıl Başına Kadar Geçirdiği Değişimler

Fotoğraf, icat edildiği 19.yüzyıl boyunca dünyada ön plana çıkmış ve bir egemenlik örneği sergilemiştir. Artık ressamalar, heykeltıraşlar, baskıcılar ve yazarlar fotoğrafı kabul ederek onun büyük bir buluş ve tarihi kayıt altına alabilecek bir dokümanter olacağını kabul etmiştir.

*Portrelerin ve tarihi konuların ressamı Paul Delaroche fotoğrafı şöyle tanımlamaktaydı; "Bundan böyle resim sanatı ölmüştür. Fotoğraf sanatın tüm isteklerine cevap verecek güçtedir."*⁵⁵

Fotoğraf artık bu dönemden sonra sanatın içinde ve dışında ses getirecek etkilere sebep olmakla birlikte, tarihi belge olma niteliği ve belgesel fotoğraf niteliği kazanacaktır.

*Bellek ve fotoğrafın yakınlaştığı alan ise, daha çok belgesel fotoğraf içinde olmuştur. Başka hiçbir malzeme yaşam ve gerçeği bu kadar yakınımıza getiremezdi. Baskı tekniklerinin ve iletişimin gelişmesiyle fotoğraf büyük önem kazandı. Küçük makineler ve hızlı filmlerin sağladığı kolaylıkla 1925'ten sonra giderek yoğunlaşan bir şekilde günlük basında, dergilerde veya serbest çalışan pek çok fotoğrafçı yaşamı, olayları ve insanın dramını görüntüledi. Aslında fotoğraf bulunduğu andan itibaren belgeleme aracı olarak görülmüştür. Fotoğrafın tam anlamıyla "kanıt" olarak kullanıldığı yer ise 19. yüzyılın başkenti Paris olmuştur.*⁵⁶

2.2. Bir Tanık Olarak Fotoğrafçı

Tanık olmak yaşanmışlıklara şahit olmak kimi zaman üzer kimi zaman mutlu eder insanı. Belgesel fotoğrafçılar fotoğrafın teknik anlamdaki olumlu gelişimiyle 20.yüzyılda yaşanan olumlu olumsuz birçok tarihi olaya tanık olmuşlardı. Kimi zaman zordu bu tanıklık; çünkü karşılarında bir insanın cansız bedeni ya da açlığını tüm dünyaya çektiği fotoğraflarla göstermekteydi. Fotoğraf karesine sığdırdığı her kare fotoğrafçının yorumunu göstermektedir. Belgesel fotoğrafçı toplumsal duyarlılıkla yaklaşır fotoğraflarına kültürel ve toplumsal sorunun çözümünde etkili olmak ister. Nitekim tarihin tanığı olmaktadır.

⁵⁵ Yüzyılın Fotoğrafları, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, s:10, 2001

⁵⁶ Deniz Dinçok, Fotoğraf ve Bellek, Marmara Üni. Güzel San. Fak. Fotoğraf Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi,2006, s:22

Fotoğrafçılar belli bazı siyasal koşullarda, farklı coğrafyalarda olup biten gerçekler hakkında toplumların bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve kamuoyu oluşturulmasında öncü rol üstlenmişlerdir. “Göz tanıklığı” yaparak diğer insanlar adına olaylara tanık olmak ve aktarmak fotoğrafın ve dolayısıyla fotoğrafçıların öncelikli görevidir. Çünkü belgesel nitelikli fotoğraf, gerçekliği yalnızca yorumlamakla kalmayıp aynı zamanda dünyanın da yorumunun yapıldığı bir alandır. Bu anlamda fotoğrafı, “olup bitene müdahale etmek”, “ideolojik bir mesaj vermek”, “varolan sorunlara karşı çözüm yollarının bulunmasına katkıda bulunmak” gibi özelliklere sahip bir sanat olarak nitelendirebiliriz. Aynı zamanda da özellikle belgesel fotoğraf; ölümlü her varlığın ölümsüzleştirilmesidir. Objektif karşısına geçerek poz vermiş bir insandan bir mimari yapıya, bir doğa görüntüsünden yaşamın herhangi bir an'ına kadar görsel olarak kaydedilmiş herşey o andan itibaren belgesel bir fotoğraftır. Bu anlamda fotoğraf; zamanın akışı içerisinde deklanşörden elin çekilip obtüratörün sesinin duyulduğu andan itibaren zamanın görsel biçimde sunumudur.⁵⁷

Fotoğrafçı beynini, yüreğini ve kendi yorumunu katarak tanık olmaktadır. Fotoğraf teknolojisini iyi kullanarak, çektiği fotoğrafları sanatsal ve ideolojik birikimiyle yorumlar. Belgesel fotoğraf her şeyden öte hümanist bir misyon taşımaktadır. Görevi gereği toplum içerisinde acı çekenlerin, ezilenlerin, sefalet çekenlerin, göçmenlerin, mültecilerin, hakkını korumak ve bu durumu fotoğraflarıyla kamuoyuna göstererek bilinçlendirmeyi ve olumlu gelişmeler açısından insanları harekete geçirmeyi amaçlar.⁵⁸

2.3. Bir Kanıt Olarak Belgesel Fotoğraf

Teknik anlamdaki gelişimiyle birlikte, fotoğrafın tarihsel süreçteki yeri daha etkin bir şekilde devam etmiştir. Çünkü fotoğraf çekimi hızlanmaktaydı, olaylar daha hızlı bir şekilde kayıt altına alınıp tarihin kanıtı olmaktaydı. Zaman içerisinde oluşan toplumsal bellek, görsel belleğin oluşmasında etkili olmuştur. Fotoğraf, kanıtlığı ile birlikte, toplumsal bilinçlendirmeyi de üstlenmiştir. Tarihe, baktığımızda savaşların ve ekonomik çalkantıların ne kadar yoğun yaşandığını görmekteyiz. Fotoğraf görsel dil aktarımını kalıcı hale getirerek bizlere o dönem hakkında bilgilendirme ve bilinçlendirmeye yönlendirmektedir. Öyle ki fotoğraf geçmişle gelecek arasındaki en büyük bağıdır. Geçmişini görüp geleceği planlamamıza olanak sağlamaktadır.⁵⁹

⁵⁷A. Beyhan Özdemir, “Yok Olma” veya “Yok Edilme”ye karşı bir “DAHİ” :Fotoğraf ya da Fotoğrafçı, s: 6-7, 2010 <http://ifod.org.tr/2011/04/bakac-mart-nisan>

⁵⁸ A. Beyhan Özdemir, Belgesel Fotoğraf Ve Hümanizm, <http://ifod.org.tr/2011/05/belgesel-fotograf-ve-humanizm>

⁵⁹ A. Beyhan Özdemir, a.g.e. s: 6-7

Fotoğraf makineleri dünyayı kopyalamaya, insanın ortaya koyduğu manzara baş döndürücü bir hızla değişmeye yüz tuttuğu bir dönem de başlamıştır. -Sayısı bilinmeyecek kadar çok miktarda biyolojik ve toplumsal hayat formu kısa bir zaman dilimi içerisinde tahribe uğrayıp yok olurken, kaybolmakta olan şeylerin kaydını tutan bir cihazın belirmesidir söz konusu olan.⁶⁰

Toplumsal belgeci bir tavırla yaklaşan fotoğrafçıların ana konusu insandır. Toplumsal belgeci fotoğrafçıların edindikleri insan ve insan yaşamı üzerinden konularda amaç bir değişim mesajı iletmektir. Belgesel fotoğrafın yorum ve mesaj kaygısı yaşıyor olması izleyene aktardığı sorunları ortadan kaldırmaya yönelik olarak bir bilinçlenme yaratma isteğinin olmasıdır.⁶¹ Öyle ki bazı fotoğraflar, ikon haline gelmekle birlikte seneler geçse de toplumu bilinçlendirme adına dergilerde, gazetelerde, farklı yayın organlarında kullanılabilir duruma gelmektedir.

Fotoğraf 1890 yılından itibaren basılı yayınlarda yer almaya başladı. 1920 ve 1930'larda toplumsal içerikli görüntüler doğruluk ve gerçeği aktarma açısından inandırıcı ve etkileyici bir konumdaydı. Aynı yıllarda özellikle Almanya, optik teknolojisi ve baskı teknolojisine öncülük etti. Böylelikle fotoğraf, yazılı yayınlar, dergi ve gazetelerde etkin olarak yer aldı. Belgesel fotoğraf özünde hümanist bir misyon taşır. Bu misyon, acı çeken insanların, göçmenlerin, ezilenlerin ve sömürüye maruz kalan insanların hakkını korumak ve bunları kamuoyuna duyurarak (fotoğraflarla göstererek) toplum vicdanını harekete geçirmek amacını güder. Hümanizm, kısaca insan onuruna saygı gösterilmesi, insanın çok yönlü gelişmesine uygun sosyal yaşam koşullarının yaratılması temeline dayanır. Hümanist fikirler, sömürüye, sistemin bozukluğuna karşı yürütülen mücadele içinde meydana gelmiştir. Hümanizmin temel ilkesi bireyin özgürlüğünü savunmak, her insanın uyumlu gelişmesini ve sosyal baskıdan kurtulmasını sağlamaktır. Fotoğrafik tarzlar arasında "toplumsal belgeci" diye adlandırılan türün temelinde de hümanizma yatmaktadır. Çünkü fotoğrafın icadından bu yana insani bir sorunun olduğu her yerde belgesel fotoğrafçılar ortaya çıkmışlardır.⁶²

2.4. Belge ve Belgesel Fotoğraf

Tarihsel döneme bakıldığında yaşanan değişimler sanayi devrimi, Fransız devrimi, burjuvazinin yükselmesi gibi durumlar, fotoğrafın bulunmasını tesadüf kılmamamıştır. Tersine fotoğrafın bulunması bir gereklilik arz etmiştir ve yerinde bir buluş olmuştur. Artık toplumsal gelişim süreçleri değişim göstermektedir. Bu değişimleri bir kayıt altına almak bir yerde fotoğrafın görevi olacaktır.

⁶⁰ Susan Sontag, Fotoğraf Üzerine, s: 19, Eylül 2008

⁶¹ Mertel Oral, a.g.e. s:30

⁶² A. Beyhan Özdemir, a.g.e.

Belgesel fotoğraf ve belgeci fotoğraf ortak özellikler göstermektedir. Her ikisi de “tanıklık” etmektedir. Belgesel fotoğrafta yaşamsal gerçeklikte, yaşanan durumları olduğu gibi aktarması ve bir mesaj içermesi yatar. Belgeci fotoğrafta aktarılan fotoğrafta düzeltilebilecek durumları düzeltme yatar.

Bilimsel uygulamalar dışarıda bırakıldığında dünyaya duyurulduğu 1839 yılını izleyen ilk yıllardan başlayarak fotoğrafın iki temelde ilerlediği görülür. Bunlardan ilki, fotoğrafın bir dışavurum, kendini ifade etme aracı olarak temelde yaşamın estetize edilmesini amaçlayan kullanımı, diğeri ise, temel amacı yaşamı estetize etmek olmayan, fotoğraf makinesinin, insana, yaşamsal sorunlara, doğaya çevrilip, fotoğrafın bir tanıklık aracı olarak kullanılmasıdır. Alışıla gelmiş bir deyişle belgesel fotoğraf olarak adlandırılan bu ikinci kullanım biçimi bazen salt bir tanıklık tavrını alırken, zaman zaman tanıklığı aşan, sorunları saptamakla kalmayıp, bunların düzeltilmesi yönünde çabaları içeren bir nitelik kazanır. Fotoğrafın doğasında var olan saptama, tanıklık tavrını aşıp, bu sorunların düzeltilmesi yönünde kullanılması, toplumsal belgeci fotoğraf anlayışını oluşturur ve onu belgeci fotoğraf anlayışından farklılaştırır.⁶³

Tarihin tanığı olarak belgesel fotoğraf, konusunu gerçeklikten, yaşananlardan almaktadır. Ancak bu aktarımlarda her hangi biri dışarıdan müdahaleye yer vermemelidir. Yoksa belgesel fotoğraf özelliğini kaybedecektir.

Belgesel yaklaşımın en büyük amacı tanıklık etmektir, toplumsal belgeci yaklaşım ise sadece tanıklık etmekle yetinmeyen, aynı zamanda toplumsal değişim için bir taahhüdü olan anlayıştır. Toplumsal belgeci fotoğraf insanlığın amaçlarına hizmet eden modernist bir uygulamadır. Bu her zaman büyük ekonomik ve sosyal gelişmelere paralel bir seyir izlemiştir. Toplumsal belgeci fotoğrafçılara ilk örnekler 19. yy. sonları ve 20.yy. başlarındaki reformcu çevrelerle ilişkileri olan Jacob Riis ve Lewis W. Hine'dir. Toplumsal bilinçle üretilen her fotoğraf toplumsal belgeci sınıfına sokulamaz. Bir fotoğrafın toplumsal belgeci fotoğraf olabilmesi için, her şeyden önce o fotoğrafın, belgesel fotoğraf özelliklerini taşıyor olması gerekmektedir. Bu anlamda, toplumsal koşulların değişimi ve toplumun düşüncelerini etkileme yolunda ne denli güçlü bir politik mesaj taşıyıcılar da, manipüle edilmiş fotoğraflar, toplumsal belgeci fotoğraf anlayışı içine girmemektedir.⁶⁴

2.4.1. İlk Belgeci Fotoğraflar ve Fotoğrafçılar

Fotoğraf tarihi içerisinde ilk belgesel çalışmasının 1842 yılında David Octavius Hill ve Robert Adamson'nun “İskoç Balıkçı ve Din Adamları” serisi olduğu bilinir. Ancak haber ve bilgi aktarımı konusunda 1855-1856 yıllarındaki Roger Fenton'nun çektiği” Kırım Savaşı Fotoğrafları” kendi alanında ilk belge niteliği olan savaş fotoğraflarıdır. Fotoğrafın bulunmasından önce bu görüntüleri kayıt altına alanlar

⁶³ Mertel Oral, Toplumsal Belgeci Fotoğraf ve Fikret Otyam Örneği, s:23-24, İstanbul

⁶⁴ Gülbin Özdamar, Belgesel Fotoğrafı Propagandacı Tavrı , AFSAD Fotoğraf dergisindeki İşçi Fotoğraflarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, s:72-73, Eskişehir, 2005

ressamlardı. Resmin yapamadığını fotoğrafçı yapmaya başlamıştır; gerçek, fotoğraf aracılığıyla ortaya çıkmaktadır. Fotoğrafın gerçeği yansıtması, bir belge olmasının yanında sanatsal yönü de vardır.

Fotoğrafın belge olarak kullanımı ilk olarak, 1846-1848 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Meksika Savaşı ve 1849 yılında Roma'nın kuşatılması sırasında rastlanır.⁶⁵ Kırım savaşının fotoğraflanmasında ilk İngiltere görevlendirme yaparak Roger Fenton'u göndermiştir. Fenton, üzerinde "Photographic Van" yazan karavanı ile, 1855 yılında 360'ın üzerinde fotoğraf çeker.⁶⁶

Fotoğraf 1: Roger Fenton "Photographic Van"

⁶⁵ Deniz Dinçok, Fotoğraf ve Bellek, Marmara Üni. Güzel San. Fak. Fotoğraf Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, , s:3, 2006

⁶⁶ Yüzyılın Fotoğrafları, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, s:11, 2001

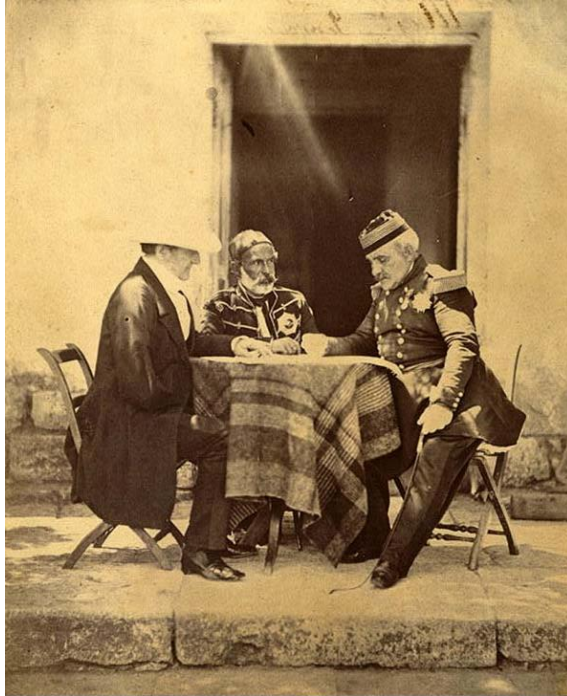
**Fotoğraf 2: Türk kampı ile İngiliz kampı birlikte.
Roger Fenton-Kırım savaşı**

**Fotoğraf 3: Balaklava limanı ve savaş gemileri.
Roger Fenton-Kırım savaşı**

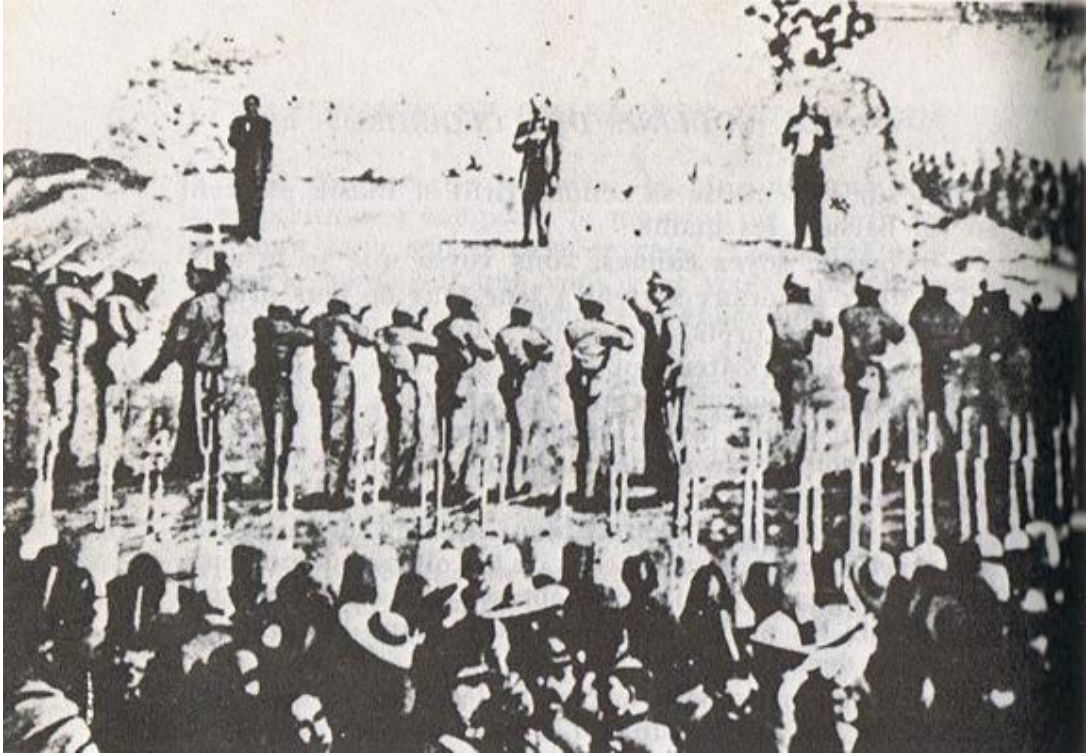
**Fotoğraf 4 İngiliz ordusu kamp önünde.
Roger Fenton-Kırım savaşı**

**Fotoğraf 5: Ömer Paşa, Lord Raglan ve Marşel Pelissier
konuşurlarken. Roger Fenton- Kırım savaşı**

Fenton, Kırım savaşı sırasında hastalanıp İngiltere'ye geri geldiğinde yerine James Robertson, Felice Beato, Mehedin, Langlois, Durand-Brager, Lassimonne gitmişlerdir. Böylece ilk savaş fotoğrafçıları olarak tarihte yer almışlardır.

1860 yılında Meksika savaşı, Fransız fotoğrafçı François Aubert tarafından fotoğraflanmıştır. Aubert, İmparator Maximilien'in infazıyla birlikte Meksika savaşını da fotoğraflamıştır.

Fotoğraf 6: İmparator Maximilian infaz edilirken (sağda), Meksika savaşı, François Aubert, 1867

Fotoğraf 7: İnfaz edilirken üzerinde olan gömlek (solda), İmparator Maximilian (sağda), François Aubert, 1867

1861 yılında başlayan American iç savaşı görüntüleri, dünya fotoğraf tarihine savaşı çeken fotoğrafçılar arasından çok önemli bir isim kazandırır. Mathew B. Brady (1823-1896). Brady, fotoğrafı Amerikalı öncüler Morse ve Draper'dan öğrenir. 1844 yılında New York'ta kendi stüdyosunda açar. Savaşı belgelemek için çalışmaya karar verir. 20 fotoğrafçıdan oluşan ekip hazırlar. Brady'nin baş asistanı Alexander Gardner (1821-1882) ona uzun zaman yardım ettikten sonra, bu fotoğrafların yüksek değerlere satılacağını düşünerek kendi ekibini kurar. 1861 ve 1865 yılları arasında Brady de dahil olmak üzere tüm fotoğrafçılar 8000'in üzerinde negatif elde ederler. Timothy O'Sullivan da (1840-1882) savaşın unutulmaz sahnelerini çekenler arasındadır.⁶⁷

Fotoğraf 8: Amerikan İç savaşı. Mathew Brady, 1860-1865

⁶⁷ Yüzyılın Fotoğrafları, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, s:11-12, 2001

Fotoğraf 9: Amerikan İç savaşı. Mathew Brady, 1860-1865

Fotoğraf 10: Amerikan İç savaşı, Alexander Gardner

**Fotoğraf 11: Appomattox adliyesinde federal askerler,
Timothy H. O'Sullivan, Virginia, 1865**

Fotoğraf 12: Savaş alanı, Timothy H. O'Sullivan, 1863

Kırım savaşıyla başlayan bu süreçle birlikte yirminci yüzyılda yaşanan bütün savaşlar fotoğraflanmıştır. Böylece fotoğraf makinesinin girebildiği her alan görüntülenmiştir. Bu fotoğrafları çekerken fotoğrafçıların yaşadığı birçok zorluk olmuştur. Savaştan hepsi hasta dönmüşlerdir. Ancak sağlıklarını yitiren bu fotoğrafçılar tarihte derin bir iz bırakmışlardır. Fotoğrafın içeriği artık değişmiştir. Bundan sonra savaşlarla birlikte açlık, yoksulluk, sefalet, acı ve sevinçde fotoğrafın içinde görüntülenecektir. 19.yüzyılın son dönemlerinden itibaren 20.yüzyıla birlikte fotoğrafın etkisi büyük bir şekilde artacak ve toplumsal sessizlik bozulacaktır. Jacob Riis bu sessizliği bozan ilk fotoğrafçılardandır.

2.4.1.1. Toplumsal Belgeci Bir Fotoğrafçı: Jacob Riis

Toplumsal ve sosyal belgencilik alanında Danimarkalı Jacob Riis önemli bir isim olmuştur. Jacob Riis 21 yaşında Amerika'ya göç etmiştir. O dönemde bir göçmen olarak yaşamış ve gündelik işlerde çalışarak yaşamını sürdürmüştü. Daha sonraları New York gazetesi olan Evening Sun'da çalışmaya başlamış ve sefaletin fotoğraflarını çekmeye başlamıştı.

1880'ler de sefaleti çok iyi tanıyan Riis'in hiçbir düzenlemeye gitmeden gerçek görüntüleri aktardığı sosyal içerikli fotoğrafları gazetelerde gravür tekniği ile yayımlandığında büyük tepkiye neden olur. O, ezilen insanların yanında olduğundan yöneticilerle onaylanmaz. Riis, 1889'da New York'un doğusundaki bakımsız ve sefil apartmanlarda yaşayan kalabalık aileleri konu alır ve elindeki kamerasını toplumsal bir mücadelenin aracı olarak kullanmaya devam eder.⁶⁸

Fotoğraf 13: Malbury street, Jacob Riis

⁶⁸ Yüzyılın Fotoğrafları, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, s:14, 2001

Fotoğraf 14: Jacob Riis

En ünlü fotoğrafı “Malbury Street” olan Riis, fotoğraflarının etkileyici yönü çok fazla olduğu için çektiği fotoğraflarla toplumsal bir uyanış sergilemiş ve değişime etki etmiştir. Fotoğraflarına baktığımızda Riis, küçük, dar ve karanlık alanlarda fotoğraf çekmiştir. Bunu da şimdilerde flaş olarak kullandığımız düzeneğin farklı bir şeklini uygulayarak yapmıştır.

Riis, görüntü almak için, olağanüstü bir düşünceyle, içine magnezyum tozu ve potasyum klorür koyduğu bir çeşit kızartma makinesinden yararlanmıştır. Barutu ateşe koymuş patlama olunca da fotoğrafını çekmiştir. Bu, magnezyumlu ilk fotoğraf olarak fotoğrafçılık tarihine geçmiştir. Flaşın öncüsü olduğundan, fotoğrafçılık tarihin de önemli bir yeri vardır.⁶⁹

2.5. 20. Yüzyılda Toplumsal Belgeci Fotoğraf

20.yüzyılın başına kadar fotoğrafın gelişimde çok hızlı gelişmeler olmuştu. Artık kolay ve pratik fotoğraf makineleri mevcuttu. Kullanım olanağının çok geniş olması fotoğraf sektörünün ve teknolojisinin hızlı gelişmesinde etkili olmuştur. Artık fotoğraf makinesi kayıt altına aldığı her şeyi sadık bir biçimde ortaya koymuştur. Fotoğraf makinesine olan bağlılık her geçen gün artmakta ve o çok önemli bir görev

⁶⁹ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, MEGEP, Gazetecilik, Basın Fotoğrafçılığı, s:7, Ankara, 2008

üstlenmekteydi. Savaş, doğa, anı, polis kayıtları, askeri istihbarat, aile albümleri, bilimsel çalışmalar gibi birçok alanda kullanılıyor olmuştur. Aynı zamanda fotoğraf, artık çeken kişinin ideolojisinin de simgesi haline gelmişti. Gizli ya da açık bir şekilde propaganda aracı halini de almıştı.

Kırım savaşı, Amerika İç Savaşı, I. Dünya Savaşı, 1920'ler Nazi Almanya'sı, Amerikan Çiftçi Örgütü (FSA) Projesi, II. Dünya Savaşı ve nihayet Vietnam Savaşı'nda fotoğraf: "her şeyi en yakından gören tanık olarak" varlığını gösterdi. Bu dönemler, gerçeğin doğrudan görülmesini sağlayan fotoğrafın, en saydam araç sayıldığı dönemlerdir. Çünkü belgesel anlamda kullanılması, kitlelere "gerçeğe bu kadar sadık" bir görsel malzeme sunması fotoğrafı, güzel sanatların arasında yer alıp almaması tartışmalarından sıyrıp, demokratik olarak kullanılabilir bir kitle iletişim aracı haline getirmiştir. Ancak gerçeğe bu kadar sadık bir araç olması, onun bir propaganda aracı olarak kullanılmasını da beraberinde getirmiş ve Naziler tarafından sistemli bir biçimde propaganda aracı olarak kullanılmıştır.⁷⁰ Görsel kültür ve tarihin oluşumunda belge görevi görmesi ve gerçekliği yansıtması açısından önemli bir misyonu olan belgesel ve toplumsal belgeci fotoğraf, "inandırıcılık" özelliği dolayısıyla da kitle iknasın da ciddi görevler üstlenmiştir. Tarihte toplumsal belgeci ve belgesel fotoğraf, propaganda aracı olarak kullanıldığından, savaşlarda, otoriter veya demokratik rejimlerde toplumun iknasın da, muhalif ideolojinin kitle örgütlenmelerinde görsel mesajların etkili olduğunun keşfedilmesinden sonra sıklıkla kullanılmıştır. Partiler fotoğraf kolları oluşturmuşlar, hükümetler devlet dairesi gibi çalışan birimler kurmuşlar, dernekler ve birlikler kendi ideolojileri çerçevesinde etkinlikler gerçekleştirmişlerdir.⁷¹

Fotoğrafa yüklenen tarihsel görev, yirminci yüzyılda teknolojinin ilerlemesiyle paralellik göstermektedir. Artık gelişen uluslararası bir endüstri olmasıyla birlikte fotoğrafın gerçekçiliği ve ikna kabiliyeti sorgulanmaya başlamıştır.

Fotoğraf farklı sanat akımları ile desteklenerek muhalif ya da yandaş tavırlarını yansıtmak amacıyla fotoğrafçılara ciddi bir güç vermiştir. Fotoğrafçının ideolojik tavrı bu gücün hangi yönde harcanacağına önemli bir yere sahiptir. Gerek Nazizm karşıtı foto montajlar gerekse sosyalizm yanlısı sosyal belgeci fotoğraf anlayışı, propaganda amacıyla yapılmış doğrudan fotoğraflardır. Çünkü "kendi basına hiçbir şeyi açıklayamayan fotoğraf, çıkarıma, spekülasyona ve fanteziye bitmez tükenmez birer çağrıdır."⁷²

Bundan sonra fotoğrafçılarda içinde buldukları siyasi ve sosyal koşullarından etkilenecek görüntüleri kayıt altına almıştır. Bu dönemde ve sonrasında birçok kuruluş, dergi çalışmaları kendi amaçları doğrultusunda görüntü kaydetmeye devam etmiştir.

⁷⁰ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, MEGEP, Gazetecilik, Basın Fotoğrafçılığı, s:7, Ankara, 2008

⁷¹ Gülbin Özdamar, Belgesel Fotoğrafı Propagandacı Tavrı, AFSAD Fotoğraf dergisindeki İşçi Fotoğraflarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, s:73, Eskişehir, 2005

⁷² y.a.g.e, s:62

2.6. Ellis Adasını Fotoğrafik Bir Yorum Sorunu Haline Getiren Fotoğrafçılar

Amerika'ya ilk büyük göç hareketi 1840 ile 1860 yıllarında yaşanmıştı. Bu göç hareketi Avrupa ülkelerinde yaşanan açlık, kıtlık, nüfus artışı ve siyasi sıkıntılardan dolayı gerçekleşmişti. Her yıl beş milyon kişi göç ediyordu. Amerika o dönemlerde cazip bir ülke olarak görülmekteydi. Her yıl göç hareketleri artmaktaydı.

1847 yılında İrlanda'dan Amerikaya, 118,120 kişi göç etmişti. Alman Konfederasyonu'un 1848-49 Devrim'i başarısızlığa uğrayınca halkın çoğu göç etti. Amerikan İç Savaşı (1861-65) sırasında federal hükümet, ordu birliklerindeki subay açığını kapatmak için Avrupa'dan, özellikle de Almanya'dan göçü destekliyordu. Orduda görev almalarının karşılığında, bu kişilere toprak veriliyordu. 1865 yılında Birlik Ordusu'ndaki askerlerin 5'te biri savaş göçmeniydi. Yahudiler, 1880 yılından başlayarak büyük gruplar halinde Birleşik Devletler'e gelmeye başladılar. 19. yüzyılın sonlarındaki yoğun insan akını yüzünden hükümet, New York Limanı'ndaki Ellis Adası'nda özel bir 'kabul limanı' devreye soktu. Limanın açıldığı 1892 ile kapatıldığı 1954 yılları arasında Ellis Adası, 12 milyon kişi için giriş kapısı oldu. Bugün, Özgürlük Heykeli'nin bir parçası olarak kabul edilmekte ve Ulusal Anıt olarak korunmaktadır. Fransa'nın 1886'da ABD halkına armağan ettiği Özgürlük Heykeli; New York Limanı'nda, Ellis yakınındaki bir ada üzerinde yükselmektedir. Çoğu göçmen, yeni anayurduna vardığında ilk olarak onu görür. Heykelin tabanındaki bir plakâya şair Emma Lazarus'un şu dizeleri kazılıdır;

*"Bitkin düşmüşleri,
Zavallıları ver bana.
Özgürce soluk almaya hasret,
Biçare kalabalığı getir.
Sefillere yer yok,
Bereketli kıyılarında.
Bana evsizleri gönder,
Fırtınanın savurduklarını.
Sana fenerimi tutuyorum,
Altın Kapı'nın yanında".⁷³*

Göç hareketlerini hem kayıt altına almak hem de kontrol etmek amacıyla hükümet girişleri tek bir noktadan almaya karar vermişti. Amerika kıtası yeni umutlara açılan bir kapı olmuştu. "Altın Kapı" olarak adlandırılan Ellis Adası önemli bir göç alımıyla tarihin sosyal belge ve belgencilik kavramlarını gündeme getirdi. Dönemin sosyal ve toplumsal belgeleri fotoğrafçıları ise buradaki göç profilini tarihe görüntüleriyle düşmüşlerdi. Bu dönemde göç, göçmen, çalışan çocuklar üzerine çalışmalar yapanların en başında Lewis Wickes Hine, Augustus Frederick Sherman ve Edwin Levick gelmekteydi

⁷³ A.B.D. Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Enformasyon Programları Bürosu, Eylül, 1997, <http://usinfo.state.gov/usa/infousa/facts/factover/homepage.htm>

2.6.1. Lewis Wickes Hine

Lewis W. Hine daha çocuk yaşlardayken zor şartlar altında çalışmış bir kişidir. Çalışma süresince karşılaştığı ağır şartlar onu etkilemiş ve bundan yola çıkarak ilerideki yaşlarında sosyoloji eğitimi almıştır. Aldığı eğitimle fotoğrafı birleştirerek 1900'lü yıllarda çocuk işçilerin, göçmenlerin, varoşlardaki zor yaşamlarını fotoğraflamıştır. 1905 yılında Ellis Adası'na göç eden göçmenlerin fotoğraflarını çekmiştir. Çok zor koşullar altında gerçekleşen göç hareketleri Hine'nin fotoğraflarında, çalışan çocukların izleri, işçi sınıfının ve savaşın izlerini yaşayan kişiler olarak kendini gösterir.

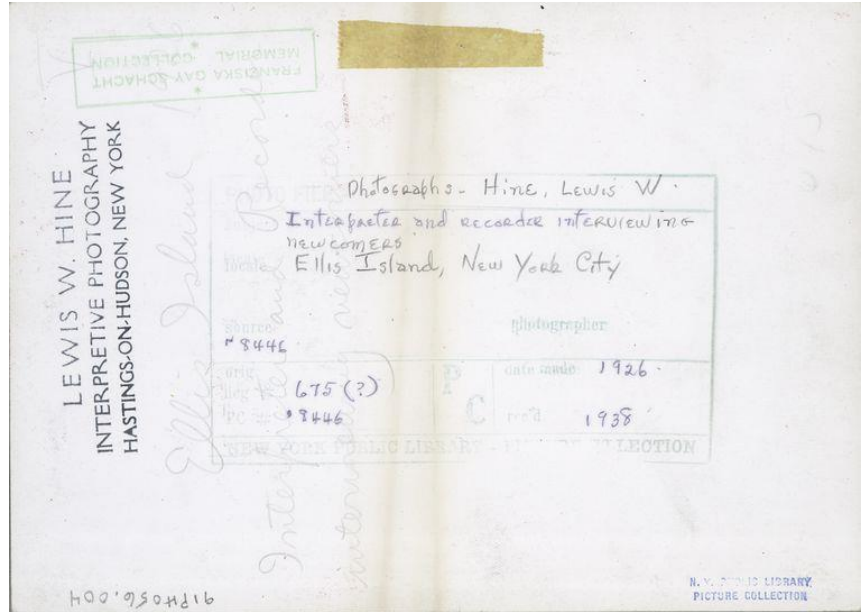
1903-1913 yılları arasında milyonlarca insan, yeni bir yaşam umuduyla "yeni kazandıkları adlarıyla ve eski dünyadan taşıdıkları bagajlarıyla" New York limanlarına akın ediyordu. Lewis Hine'nin Ellis adasında çektiği işçi fotoğrafları, bu büyük olayı ve sonuçlarını işleyen "epik şiirler", "Ayakta kalmak için bizim kıyılarına gelen ve sonra da bizi ayakta tutanların onuruna yazılmış şiirler" olarak tanımlanmıştır. Yeni bir hayata başlamak umuduyla, kölelik koşulları içinde Amerika'ya gelen göçmenleri Amerikan sanayinin vahşi sömürü koşulları bekliyordu⁷⁴

Lewis Hine, olumsuz koşullarda yaşamlarını sürdüren göçmenlere toplumsal belgeselci anlayışla yaklaşarak çekimlerini yapmıştır. Hine böylesi sosyolojik bir hareketliliği görsel kayıt altına alırken fotoğrafladığı göçmen kişilerden çekim izni aldığı, yani bir çeşit model sözleşmesi benzeri bir izin belgesi imzalattığı görülmüştür.

⁷⁴ http://www.mehmetozer61.net/index.php?sayfa_id=600#34

Fotoğraf15: Kaydedici ve Görüşmeye Gelenler, 1908, Ellis Adası

**Fotoğraf 16: Ellis Adası,1908
Kaydedici ve Görüşmeye Gelenlerin
Lewis Hine Tarafından Hazırlanmış Fotoğraf Çekme İzin Belgesi**

1903-1913 yılları arasında milyonlarca insan, yeni bir yaşam umuduyla "yeni kazandıkları adlarıyla ve eski dünyadan taşıdıkları bagajlarıyla" New York limanlarına akın ediyordu. Lewis Hine'nin Ellis adasında çektiği işçi fotoğrafları, bu büyük olayı ve sonuçlarını işleyen "epik şiirler", "Ayakta kalmak için bizim kıyılarımıza gelen ve sonra da bizi ayakta tutanların onuruna yazılmış şiirler" olarak tanımlanmıştır. Yeni bir hayata başlamak umuduyla, kölelik koşulları içinde Amerika'ya gelen göçmenleri Amerikan sanayinin vahşi sömürü koşulları bekliyordu.⁷⁵

Fotoğraf 17: Slav Göçmen, Ellis Adası, 1905

V

91PH056.008

LEWIS W. HINE
INTERPRETIVE PHOTOGRAPHY
HASTINGS-ON-HUDSON, NEW YORK

PHOTO FILE - Photographs - Hine, Lewis W

subject Slav immigrant

locale Ellis Island, N.Y.

photographer

#8446

203 (?)

#8446

date made 1905

1938

NEW YORK PUBLIC LIBRARY - PICTURE COLLECTION

N. Y. PUBLIC LIBRARY
PICTURE COLLECTION
FRANZISKA GAY SCHACHT
MEMORIAL COLLECTION

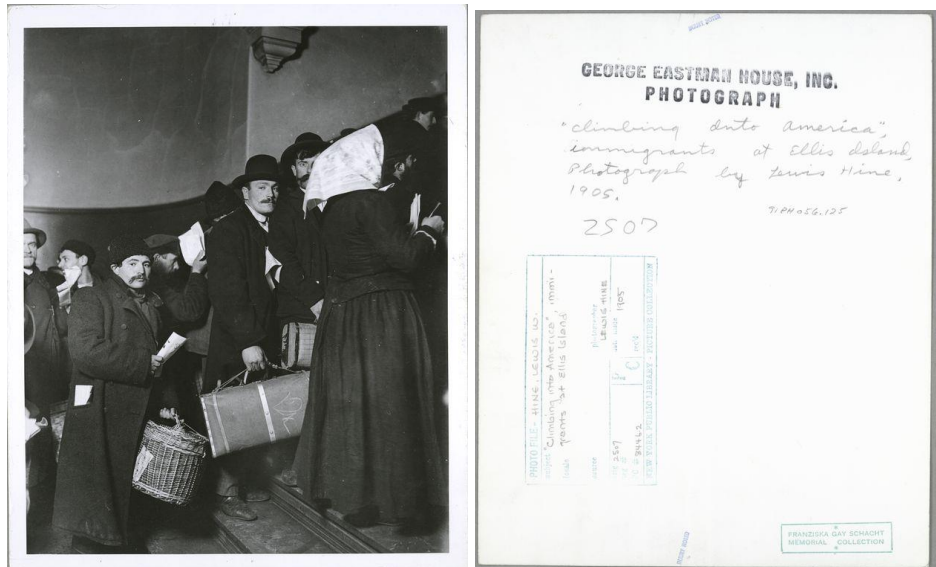
**Fotoğraf 18: Slav Göçmen, Ellis Adası, 1905
Lewis Hine Tarafından Hazırlanmış
Fotoğraf Çekme İzin Belgesi**

⁷⁵ http://www.mehmetozzer61.net/index.php?sayfa_id=600#34

Fotoğraf 19: Ellis Adasında Bekleyen Bir Grup ve Fotoğraf Çekim İzin Belgesi, Lewis W. Hine, 1908

Fotoğraflara baktığımızda, ilk dikkat çeken göçmenlerin yüz ifadesindeki endişe ve mutluluk olduğu görülmektedir. Yeni bir dünyaya açılan kapıda bir umutla giriş için sıralarını bekleyen insanlar Hine'nin kadrajına böyle yansımıştır. Göçmenler geride sanki bir şey bırakmamışçasına çocuklarıyla, eşleriyle ve eşyalarıyla geldikleri görülmektedir. Hine, fotoğraf çekimlerinde uyguladığı izin belgesiyle döneminin diğer fotoğrafçılarından farklı olduğunu bize göstermiştir. Bu izin belgesi, arşiv niteliğinde olup döneminin günümüze ulaşmış en iyi örneği olarak sayılabilir.

Fotoğraf 20: Göçmenler Sırada Beklerken ve Fotoğraf Çekim İzin belgesi, Lewis W. Hine, Ellis Adası, 1905

Fotoğraf 21: Bir Ailenin Yedi Oğlu Bir Kızı ve Fotoğraf Çekim İzin Belgesi, Lewis W. Hine, Ellis Adası, 1904

2.6.2. Augustus Frederick Sherman

1892 yılında Ellis adasında göçmenlik dairesinde memur olarak çalışmaya başladığı yıllarda, fotoğrafla tanıştı. Fotoğrafa ilgisi onu fotoğraf çekmeye yöneltti. Son derece yetenekli, başarılı biriydi. Fotoğraf çektiği yıllarda, fotoğrafın belgeleyen yüzüyle tanıştı ve göçmen hareketlerini fotoğrafladı. 200'den fazla göçmen aile fotoğrafı ve portre fotoğrafı çekti. Çalışmalarında çok başarılı olarak benzeri görülmemiş bir tarihsel belge ortaya çıkarmıştır. 1895- 1920 yılları arasında çektiği “Ellis Adası Portreler” adlı fotoğrafları biraraya getirmiş ve albüm oluşturmuştur.⁷⁶

Fotoğraf 22: Türk Adam, 1912, Ellis Adası

⁷⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Augustus_Frederick_Sherman

Fotoğraf 23: Hollandalı Kadın, 1906-1914, Ellis Adası

Adaya gelen göçmenlerin çoğunlukla portre ve aile olarak çekimlerini yapmıştır. Fotoğrafları bizlere, kişilerin hayatları ve nereden geldikleri hakkında bilgi verir niteliktedir. Fotoğraflarında kişilerin her türlü etnik ve kültürel çeşitliliğini yansıtmıştır. Sherman dünyanın her yerinden gelip adadan giriş yapmış kişilerin çoğunun fotoğraflarını çekmiştir. Fotoğrafları günümüzde Ellis Adası Göçmenler Müzesinde korunmaktadır.

Fotoğraf 24: Etnik Elbiseli Göçmenler, Ellis Adası

Sherman'nın fotoğraflarına baktığımızda kişilerin poz vermiş olduğunu görüyoruz. Sanki bir stüdyo ortamında çekimlerin yapılmış olabileceği izlenimi veren bu fotoğraflarda göçmenlerin fotoğrafçıyla direk göz temasında olduğu görülmektedir. Fotoğraflarda göçmenlerin etnik kıyafetleriyle, neren geldikleri ve nereli olduklarını anlatım yolu seçilmiştir. Çekimlerinde daha çok portrelere ağırlık veren Sherman'nın yüz ifadelerine dikkat çektiği yalın bir anlatım yolu seçtiği görülmektedir.

**Fotoğraf 25: Yunan Kadın, 1909,
Ellis Adası**

**Fotoğraf 26: İsveçli Kız,
1906-1914, Ellis Adası**

Fotoğraf 27: Hollandalı Çocuklar, Ellis Adası

2.6.3.Edwin Levick

Aslında denizcilik konusunda uzmanlaşmış bir deniz fotoğrafçısı olan Levick'in Ellis adasıyla olan ilişkisi adanın bekli de denizle olan bağlantısıydı.1899 yılında Amerika'ya çevirmen olarak gelen Levick, denizcilikle ilgili bir dergide fotoğraf çekmeye başladı. Daha sonraları deniz fotoğrafçısı olarak ün yapmaya başlayan Levick, Ellis Adasının ve göçmenlerin genel görüntülerini kayıt altına aldı. Diğer fotoğrafçılardan farklı olarak mekansal bir konu işleye Levick göçmenlerin hangi mekanda işlemlerini yaptırıldıklarını, nerelerde geçici süre barındıkları, nerelerde sağlık kontrolünden geçtiklerini ve yemek yediklerini bu yapmış olduğu çekimlerle ön plana çıkarmıştır. ⁷⁷

**Fotoğraf 28: İskelede Eşyalarını Taşıyanlar,
1902-1913, Ellis Adası**

⁷⁷ <http://www.marinersmuseum.org/collections/edwin-levick>

Fotoğraf 29: Ana salon, İlk Muayeneden Geçen Göçmenler, 1902-1913, Ellis Adası

Hine ve Sherman'dan göçün farklı yönünü gösteren Levick, fotoğraflarında genel çekimlere öncelik vermiştir. Çekimlerinde yaşanan durumun aşama aşama gelişmeleri görülmektedir. Yukarıdaki fotoğraflarda da görüldüğü gibi göç edenlerin deniz yolu ile gelişlerinin, sonrasında genel bir salona alınarak ilk muayeneden geçişlerinin, onlar için hazırlanan yemekhanedeki masaların ve en sonunda bu masalarda yemek yiyen göçmenlerin çekimini yapmıştır. Böylesi bir bakış açısıyla yaklaşan Levick, günümüze sadece bireysel değil genel bilgi aktarımı da bu fotoğraflarıyla sağlamıştır. 1900-1920 yılları arasında Ellis Adası'nda çekim yapan Hine, Sherman ve Levick'in birbirlerinde farklı ve belge niteliği yüksek olan fotoğraflara imza attıkları görülmektedir.

Fotoğraf 30: Yemekhane, 1902-1913, Ellis Adası

Fotoğraf 31: Göçmenlerin Bir Öğle Yemeği, 1902-1913, Ellis Adası

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİR KANIT VE TANIK OLARAK FOTOĞRAFIN GÖÇ VE MÜLTECİLİK ÜZERİNDEKİ GÖRSEL KAYITLARI

3.1. Savaşların Göç ve Mültecilik Üzerindeki Fotoğrafik Etkisi

20.yüzyıl içerisinde yaşanan savaşlar insanlar üzerinde etkili olmuştur. Kimileri göç etmiştir. Kimileri ise buldukları bölgelerdeki baskılardan kaçarak mülteci olarak gelmiştir. Geçmişe baktığımızda dünya üzerindeki bu hareketlilik göç edilen ve mülteci olarak gelen yerleri siyasi olarak etkilemiştir. Kimi zaman kabul edilmişler kimi zaman dışlanmışlardır. Fotoğrafik bakış açısıyla da serbest fotoğrafçılar ya da haber fotoğrafçıları tarafından da kayıt altına alınmıştır.

3.1.1. 1912 Balkan Göçleri

1912 sonbaharında Rusya ve İngiltere'nin desteğiyle, Sırbistan, Karadağ, Yunanistan ve Bulgaristan, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ettiğinde Osmanlı'nın elindeki beş yüz yıllık egemenliği Balkanlar'da son bulmuştu. Savaş sonrası Müslümanlar mecburi bir göç yaşamışlar ve Anadolu'ya göç etmişlerdi. Tarihte fotoğrafın tanık ve belge olarak kullanılmasının yaygınlaşmasıyla bu göç hareketi görselleştirilmesine rağmen bu dönem illüstrasyonların da yapıldığı görülmüştür. Kaynaklarda Frederick Moore'un fotoğrafı olduğu belirtilen aşağıdaki fotoğraf 1912 yılında İstanbul'a giriş yapan göçmenlerin zor şartlarda geldiklerini gözler önüne sermektedir.⁷⁸

⁷⁸ Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

Fotoğraf 32: Balkan Savaşı Sırasında Balkanlar'dan Göçen Muhacirler, İstanbul, 1912, Frederick Moore

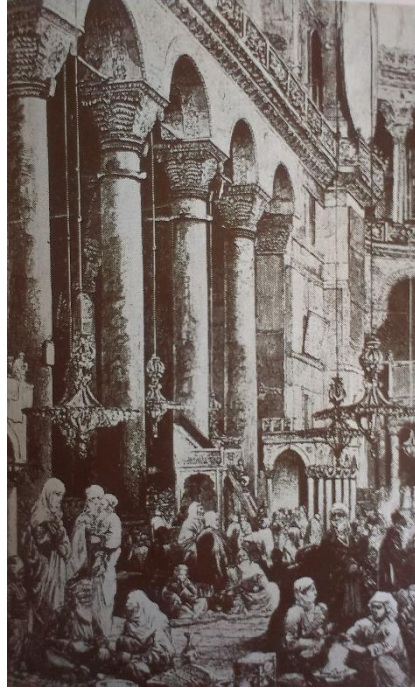

Fotoğraf 33: Atalardan Kalma Kağınların Ardından, Trakya Ovalarından Anadolu'ya Doğru Göç, İllüstrasyon, 9 Kasım 1912, Anonim

Gelen göçmenler camilere, okullara, saraylara, tekkelere, hanlara gelerek İstanbul şehrini doldurmuşlardı. Aralarında sadece Müslümanlar yoktu, Bulgarlar, Ruslar'dan kaçan Rumlar ve Yahudiler de bulunuyordu. Çoğu göçmen ve mülteci Balkanlar'dan gelirken ya katledilmişti ya da hastalıktan ölmüşlerdi. Günümüze ulaşan çizimlerin ve fotoğrafların sahiplerine ulaşılammıştır. Anonim çizim ve fotoğraflar da tarihi görsel kayıt altına almak yaşanmışlıkları anlatmak açısından en önemli belge olmuştur.

Fotoğraf 34: Balkanlardan Gelen Müslüman Muhacirler Anadolu Yakasına Geçmek Üzere Sirkeci Rıhtımında. 23 Kasım 1912. Anonim

**Fotoğraf 35: Ayasofya Cami'ne Sığınan
93 Muhacirleri, İllüstrasyon, Zeitung-
Leipzig, 2 Mart 1878**

**Fotoğraf 36: İstanbul Surları Önünde
Çadır Kurmuş Balkan Göçmenleri,
23 Kasım 1912, Anonim**

İstanbul surları önünde çadır kurmuş bu göçmenler, kağı arabaları evleri olmuş bir şekilde yaşamlarını devam ettirmeye çalışmışlar. Bir kanıt olan bu fotoğrafta o günün koşullarında göçmen insanların zor şartlar altında bir yaşamları olduğunu göstermektedir.

3.1.2. 1915 Ermeni Tehciri

“Tehcir” kelimesi “yer değiştirme, halkın zorla göçe maruz kalması ya da bırakılması” olarak bilinmektedir. Tarihe baktığımızda tehcir uygulamasının Anadolu’dan Balkanlar’a ve Orta Avrupa’ya farklı zamanlarda farklı bölgelerde yaşandığı bilinmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminde, yaklaşık yarım asırlık bir zaman sürecinde, Ermenilerin yaşadığı bölgelerde gerçekleşen olayları, kısaca Ermeni meselesi olarak adlandırılabiliriz. 1915 yılında Ermenilerin zorunlu olarak buldukları yerlerden başka bölgelere göç ettirilmesi olayı ise Ermeni meselesi kavramı içerisinde yer alan, çok tartışmalı bir konudur. Söz konusu 1915 olayları, Ermeniler tarafından bir Ermeni soykırımı, Türk tarafı ise “Ermeni tehciri” şeklinde değerlendirmektedirler. Ermeni soykırımı kavramı, sistemli bir şekilde ve devlet tarafından organize edilen bir suçtu; Ermeni tehciri ya da iskan kavramları ise, savaş şartları altında ve isyan etmiş bir halkın başka bir yere göç ettirilmesi zorunluluğunu ifade etmektedir.⁷⁹

1915’te gerçekleşen bu Ermeni olayları, geçen zamana rağmen, hala Ermeniler tarafından dünya gündeminde tutulmaya devam ettirilmektedir. Gerçekleşen bu durum artık sadece tarihi bir olay olmaktan çıkmış, çok çeşitli yönleri olan, uluslararası bir konu haline getirilmiştir.⁸⁰

Fotoğraf 37: Kamplarda yaşayan Ermeniler, Anonim

⁷⁹ Demir Abdullah, e-akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasi Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Sayı 72, Şubat, 2008, <http://www.e-akademi.org/makaleler/ademir-4.htm>

⁸⁰ y, a, g,

Bu iki fotoğrafa baktığımızda fotoğrafların kanıt ve belge niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Çadır kamp haline getirilmiş yerleşim yerlerinde yaşayan ve toprak yolda at, eşek sırtında taşınan eşyalarla yeni yerleşim yerine giden insanlar dikkatimizi çekmektedir. Fotoğrafçısının bilinmediği, belge niteliği taşıyan bir fotoğraftır.

Fotoğraf 38: 1915'te Tarsus'tan Suriye'ye Gitmekte Olan Bir Ermeni Kafilesi, Anonim

3.1.3. 1919-1922 Türk-Yunan Savaşı ve Mübadele

Osmanlı, Balkan savaşları, I. Dünya savaşından sonra yaşanan Türk- Yunan savaşında toprak kayıplarının fazla olması beraberinde anlaşma getirmiştir. Bu anlaşmaya göre; *1919-1922 Türk-Yunan Savaşı sonucu meydana gelen kitlesel göçler, belleklerde derin izler bırakmıştır. Bu kitlesel göçlerin en önemlilerinden birisi hiç kuşkusuz 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Yunanistan Hükümeti arasında Lozan'da imzalanan Nüfus Mübadelesi Sözleşmesi ile gerçekleşen zorunlu göç uygulamasıdır Yunanistan'da yerleşik Müslümanlarla Türkiye'de yerleşik Rum Ortodoksların zorunlu mübadelesine karar verildi. 30 Ocak 1923 tarihinde Yunanistan Hükümeti ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti arasında "Yunan ve Türk Ahalinin Mübadelesine ilişkin Sözleşme ve Protokol" imzalandı. Mübadele her iki tarafın da çıkarına uygundu. Mübadeleyle her iki ülke*

hem kendi azınlıklarından kurtuluyor, hem de terk edilen ve edilecek olan toprakları işleyecek taze işgücüne kavuşmuş oluyorlardı. .⁸¹

Fotoğraf 39: 1922 Eylülünde İzmir'in Alınışından Sonra Batı Anadolu Rumların Yunanistan'a Kaçışları, Mülteci Yunanlar, Anonim.

Mübadele sırasında yaşanan göç olayı, sadece insanlara gittikleri yerlerde yaşama imkânı değil mesleklerini sürdürme imkânı da vermişti. Göçle birlikte yeni bir yaşama geçiş yapan mübadiller gittikleri yerleri hem özümsemiş hem de yenilikler getirmişlerdi. Mübadil olmadan önce Girit'te fotoğrafçı olan Hamza Rüstem mesleğini mübadil olarak geldiği İzmir de devam ettirmişti. Hamza Rüstem ailesi ile birlikte mübadil olarak Girit'ten gelip İzmir'e yerleşmiş ve fotoğrafçılık mesleğine burada devam etmişti. Göçmen bir fotoğrafçı olan Hamza Rüstem İzmir'in tarihi değişimine tanıklık eden bir fotoğrafçı olmuştu.

⁸¹ <http://mubadelemuzesi.net/mubadele.aspx>

Mücadele ile birlikte başlayan göç hareketini kayıt altına alan bir çok illüstrasyon yapılmış ve fotoğraf çekilmiştir. Var olan bu görüntülerde mübadillerin hangi koşullar içerisinde göç ettikleri anlatılmıştır.

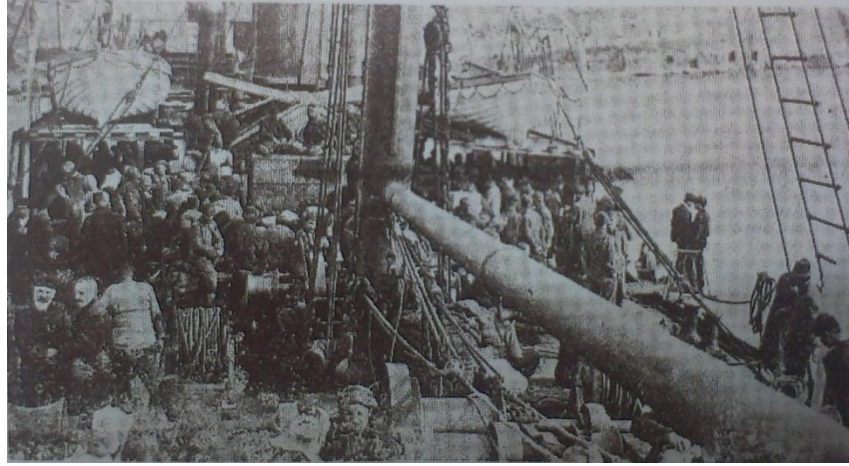

**Fotoğraf 40: Göçmen fotoğrafçı ailesi,
Hamza Rüstem**

**Fotoğraf 41: Mübadillerin Yeni Bir Yaşama Doğru Olan Yolculukları, Onları
İzmir'den ve Selanik'ten Götürecek Olan Bir Gemiyile Başlıyor. Anonim**

Fotoğraflara baktığımızda Müslüman mübadillerin Yunanistan'dan ayrılırken yolculuklarına ait kayıtlar görülmektedir. Bu fotoğraflar kalabalık gruplar halinde gemilere doluşan göçmenlerin gergin telaşlarının birer simgesi halindedir.

Fotoğraf 42: Mübadele Sırasında Gemilerle Yunanistan'dan Ayrılan Müslüman Göçmenler. Hilal-i Ahmer Mecmuası, 23 Kanunievvel 1927

Fotoğraf 43: Anadolu'dan Yunanistan'a Kaçan Rum Göçmenlere Ekmek Dağıtılıyor. Yunan Mülteci Fotoğrafları, Asya Küçük Çalışmalar Merkezi, Atina 1992

Fotoğraf 44: Mübadele Dolayısıyla Deniz Yoluyla Türkiye'ye Gelen Müslüman Göçmenler, Hilal-i Ahmer Mecmuası, 23 Kanunievvel 1927

Hem Rum göçmenlerin hem de Müslüman göçmenlerin bu değişimi yaşarken gemilere dolmuş şekilde yolculuk yapmak zorunda kaldığı gözlenmektedir. Açlık çeken mübadillere ekmelek dağıtımında göçmenlerin ne kadar muhtaç olduğu görülmektedir. Yerleşimleri olmadan önce insanların açlık, yokluk gibi sıkıntı çektikleri izlenmektedir.

Fotoğraf 45: SAMSUN'A VEDA. Büyük Gemiler Açıkta Bekliyor. Ve "Mübadele" ile Yunanistan'a gidecek Samsunlu Rumlar Sallarla Onları Götürecek Gemiye Taşınıyor. Yıl 1923
Frank America/ Near East Relief

Fotoğraf 46: 29 OCAK 1923 "Mübadele'nin Anadolu'dan Aldığı Bir Gemi Dolusu İnsan, İstanbul Boğazı'ndan Geçiyor. İnsanlar Ayakta, Denklere Yanlarında. Yolculuk Yunanistan'da Son Bulacak.
Frank America/ Near East Relief

3.2. Amerika 1929 Ekonomik Krizi ve Yeni Oluşumlar

1929 yılında başlayıp 1930'larda da devam eden ekonomik bir krizdir. Bu bir dünya sorunudur. Sanayisi gelişmiş ülkelerde yıkıcı etkiye sebep olmuştur. Bu krizin sebebi olarak Amerika'daki borsanın çökmesi gösterilmektedir. Amerika bu durumdan çok etkilenir. Ülkede işsiz sayısı her geçen gün artmaktadır. Evsizler, yoksullar, çiftçiler ve kırsal bölgelerdeki nüfusu büyük oranda etkilemiştir. Ülkede iç göç durumu yaşanmış ve bir insanlık dramı yaşanmıştır.

Dünya piyasalarında yaşanan son dönemdeki dalgalanmalar devam ederken ajanslar 1929 Ekonomik Buhranın fotoğraflarını geçmeye başladı. Çünkü uzmanlar ABD'de yaşanan finansal krizin 1929 Buhranı'ndan sonra yaşanan en büyük ekonomik kriz olduğu yorumlarını yapıyor.⁸²

Fotoğraf 47: Yokluk İçinde Yaşayan Amerikalı Göçmen İşçi Ailesi, Anonim

⁸²<http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/36549-yasam--buyuk-buhran--yeniden-hatirlandi/1>

Binlerce bankanın kapanması, on binlerce insanın işsiz kalması ve çiftçilerin zor durumda kalması üzerine kriz için tarımla ilgili bir kanun çıkarılmıştır. Devletin gözetimi altında tüm zararları saptamak üzere bir fotoğraf projesi geliştirilir. Bu projenin adı FSA (Farm Security Administration)'dur.⁸³

3.2.1. FSA (Farm Security Administration)

20.yüzyıla girildiğinde yayılan refah dönemi, sıklıkla yaşanan Büyük bunalımla son bulmuştu.1933 yılında sanayi üretimini, düşmeye başlamıştı. Yaklaşık 123 milyonluk nüfusun 13 milyonu işsiz kalmıştı. Tarlalarda ürünler kalarak çiftçiler zarar etmişlerdi. Yoksullara yemek dağıtan yerler yaygınlaşmıştı. Başkan Roosevelt “Yeni Düzen” politikasıyla ekonomik iyileşmeyi amaçlıyordu. Bu proje belli programlarla işledi ama büyük bunalımı sonlandırmamıştı.⁸⁴ Bu durumu Yeni Düzen politikasının içerisinde oluşan yeni bir çalışma grubu vardı. Bu gruba da FSA (Farm Security Administration) denmişti. Yani “Çiftçi Güvenlik İdaresi” idi.

1935'te çiftçilerin, köylülerin kriz den nasıl etkilendiklerini, tespit etmek, çözüm yolları üretmek için çalışıyordu. Roy E. Stryker başkanlığında bir araya gelen, Walker Ewans, Carl Mydans, Ben Shahn, Russell Lee, Marion Post Wolcott, Jack Delano, John Vachon, John Collier, Dorothea Lange vd, fotoğrafçılar, çiftçilerin günlük yaşamlarını, zencileri, göçmenleri, güney topraklarını belgeliyorlardı. Üretilen binlerce fotoğraf sayesinde, tarım kesimde krizin boyutları saptanıyor, gerekli iyileştirmeler, yardımlar hızla hayata geçiriliyordu. F.S.A. projesi çerçevesinde çalışan fotoğrafçılar bu fotoğrafları çeşitli yayınevleri aracılığı ile albüm olarak da yayınlamaktaydılar. Fotoğraflar aynı zamanda pek çok güncel dergi ve gazetede yer alıyordu. 1942'de sonlanan proje sayesinde üretilen fotoğraflar, kriz döneminde Amerikan uygarlığının görsel bir dökümü olmasının yanı sıra Landscape ve citiescape fotoğrafik türlerinin sosyal belgeleme alanında değerlendirilişinin yetkin örneklerini de ortaya çıkarmıştır.⁸⁵

Bu fotoğrafçılardan Walker Ewans daha çok çiftlik arazilerini, maden kasabalarını işçi evlerinin görüntülerini kayıt altına almıştır. Kompozisyon ve bilgi verici değerlerin ötesinde sosyolojik anlatım açısından önemli bir yere sahiptir. Genel anlamda çekilmiş olan fotoğraflar bilgilendirici niteliktedir.⁸⁶ F.S.A. grubunun içerisinde bulunan fotoğrafçıların içinde Dorothea Lange göç üzerinde yoğunlaşmış ve göçmen işçilerin üzerinde görsel kayıtlar tutmuştur.

⁸³ Yüzyılın Fotoğrafları, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, s:18, 2001

⁸⁴ y.a.g.e s:78-79

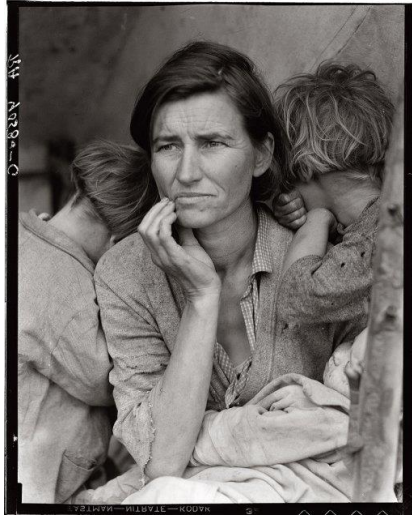
⁸⁵ Özdal Işık, Landscape fotoğrafı ve 1970 sonrası Dönüşümler, D.E.Ü.G.S.E. Sinema-Televizyon Bölümü, Doktora Tezi, s: 136-137,2002, İzmir

⁸⁶ y.a.g.e s:137

3.2.1.1 Dorothea Lange

20. yüzyılın en ünlü bayan fotoğrafçısı olarak bilinmiştir. Alman ırkından gelen bir Amerikalıdır. Büyük buhranın değişimlerini, etkilerini fotoğraflarında çok iyi anlatmıştır. Genellikle göçmenler ve mülteciler üzerinde çalışmış. Amerika da yaşanan iç göçü fotoğraflamıştır. Belgesel fotoğrafçılığı ve gazete fotoğrafçılığını etkilemiştir.

Lange, fotoğrafçılık yaşamı boyunca özellikle güç koşullarda yaşayan insanları, kiracı çiftçileri, grevcileri ve kenar mahallelerde yaşayanları fotoğraflamıştır. 1935 yılında California'da çektiği "Göçmen Anne" portresi fotoğraf tarihinin klasik görüntüleri arasındadır. Bu dönemde Amerika büyük bir değişim geçirmektedir ve Lange bu değişikliği belgeleyen fotoğrafçılardan biridir. Aşırı kullanılmış ve iyi beslenmemiş toprak, çiftçileri önce sermayedarlara bağımlılığa ve yoksulluğa sonra da topraklarını terk edip göçe zorlamıştır.⁸⁷

Fotoğraf 48: Nipomo, Kaliforniya'da Bir Çadır Kampında Yaşayan Yedi Aç Çocukları Olan Bir Göçmen Anne, Dorothea Lange, Mart 1936 Fotoğraf.

Çadır kampında yaşayan, bezelye toplayan yedi çocuklu bir annenin fotoğrafıdır. Bu fotoğraf Lange'nin klasikleşmiş ifade gücü yüksek olan fotoğraflarındandır. Bu fotoğraf Şubat 1936 yılında çekilmiş, büyük buhran dönemine öne çıkan fotoğraftır.⁸⁸ Bir ikon haline gelen bu fotoğrafta Lange iletişim gücünü kullanmıştır. İçerik olarak etkili olan bu fotoğrafı çekmeden önce genelden özele çekim sırayla yaklaşmıştır.

⁸⁷ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, MEGEP, Gazetecilik, Basın Fotoğrafçılığı, s:17, Ankara, 2008

⁸⁸ <http://www.shorpy.com/node/577>

Böylece çekim sırasında karşılıklı güven oluşmuş ve yaşanan acının en doğal ifadesi ortaya çıkmıştır. Büyük buhranın yaşandığı bu dönemde yaşanan iç göçler büyük açlıklara, sefaletlere yol açmış ve yaşanan bu ıstırapı ise en iyi fotoğrafçıların ortaya koyduğu görülmektedir. Lange'nin de bu dönemde çektiği fotoğraflarda insanların yaşadığı sıkıntıları gözler önüne serdiği görülmektedir.

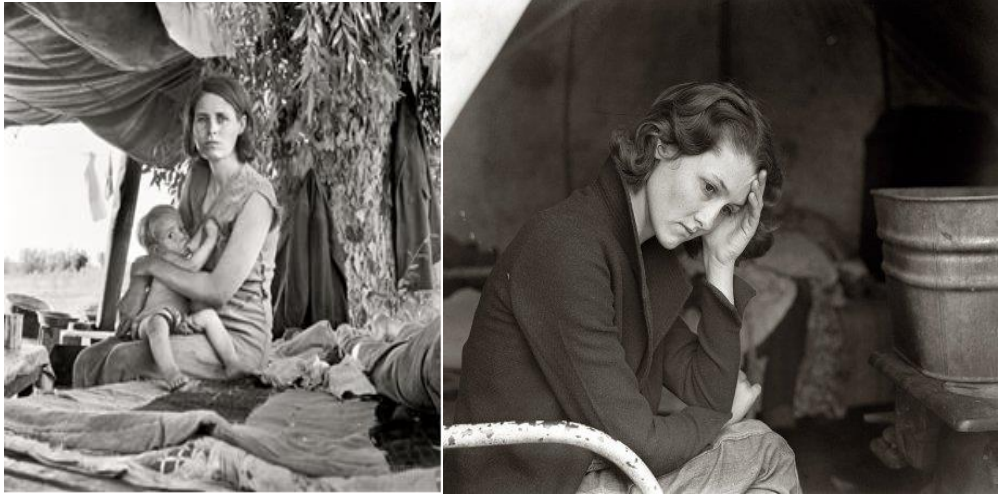
İnsanlık dramını tarihe geçiren bu fotoğrafçılar, 300 bine yakın fotoğraf çekerek kendilerini de tarihe kaydetmişlerdi. Lange, fotoğraflarında halkla birlikte sıkıntıları zorlukları yaşayan bir profil yaratmıştı.

**Fotoğraf 50: Mart 1937. "California Karavolu Üzerinde Oklahoma
Fotoğraf 49: Ağustos 1936. Teksas'tan Gelen California'ya Giden
Göçmen İşçi Çocuklar**

Fotoğraf 51: Japon Mülteciler, 1942

Fotoğraf 52: 17 Ağustos 1936, Oklahomada Yol Kenarında Kuraklık, Pamuk Tarlasında Çalışmak İçin Umutla Bekleyen Göçmen Aile, (solda). Kasım 1936, Göçmen Tennessee, Madencinin Kızı, Bir Göçmen Kampında Yaşıyor.(sağda)

3.2.2. Life Dergisi ve Göçe bakışı

Life dergisi Amerikan kökenli bir dergidir. 1936 yılında resim ve fotoğraf ağırlıklı gazeteciliği benimsemiş bir dergi olmuştur. Fotoğrafın görsel etkisinin önemini benimsemiş bir dergi olmuştur. Genellikle arşivinde farklı konulardan oluşan fotoğraf kareleri mevcuttur. Kendi bünyesinde bulunan fotoğrafçılar sayesinde Amerika'da göç ve göçmen halkın sosyal durumunu konu alan fotoğraflara da yer vermiştir. Görüldüğü üzere Life dergisinin yayımladığı fotoğraflar farklı konular açısından çeşitlilik taşımamaktadır. Derginin kendi bünyesindeki foto muhabirleri dışında farklı ülkelerde bulunan anlaşmalı foto muhabirleri de bulunmaktaydı. Life dergisinin önde gelen fotoğrafçıları arasında Robert Capa, Margaret Bourke-White, Alfred Eisenstaedt ve W. Eugene Smith sayılmaktadır.⁸⁹

3.2.2.1 Margaret Bourke-White

1904 yılında New York'ta doğmuştur. Fotoğraf üzerine aldığı kompozisyon derslerinden sonra, fotoğrafa ilgisi gün geçtikçe artmıştır. Haber fotoğrafçılığında ki fotoğraflarıyla ün kazanan bir fotoğrafçı olmuştur. Fotoğraflarında genellikle insanlık dramı, eşitsizlik, yokluk vardır. Toplumsal ve sosyal konulara değinen White çektiği fotoğraflarla yankı uyandırmıştı.

Profesyonelliğe geçtikten kısa bir süre sonra Fortune dergisinin fotoğrafçısı olmuştur. 1929'dan başlayarak bu dergi için Almanya'da Krupp Demir İşletmeleri'ni ve Sovyetler Birliği'nde ilk beş yıllık planı izlemiştir. Bu çalışmaları sırasında, fotoğrafı, yazılı habere eşlik eden ikincil bir öge konumundan çıkararak kendi başına anlatım değeri olan bir foto makale haline getirmiştir. 1936'da yayına başlayan Life dergisinin kadrolu ilk dört fotoğrafçısından biri olmuştur.⁹⁰

⁸⁹ [http://tr.wikipedia.org/wiki/Life_\(dergi\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Life_(dergi))

⁹⁰ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, MEGEP, Gazetecilik, Basın Fotoğrafçılığı, s:23, Ankara, 2008

White'in çevresel, sosyal, anlatım dili kuvvetli olan fotoğrafları Life dergisinde önemli yer almaktaydı. Belgesel çekimlerini bir konu seçerek seri şekilde işlemekteydi. Life dergisi adına birçok savaşa katılıp fotoğraf çeken White, ayrıca çektiği karelerle dikkat çeken biriydi. En önemli fotoğraflarından biri de Afrika kökenli Amerikalı siyahilerin yemek kuyruğunda beklemesi ve arkalarında bulunan "There's no way like the American Way" yazılı bir afiş. Arkada ferah bir Amerika yaşantısı hayali varken önde insanların aç ve yemek kuyruğunda bekledikleri görülmektedir.

Fotoğraf 53: Margaret Bourke-White-Amerika

3.2.2.2. Alfred Eisenstaedt

1898 Almanya'da doğmuş Amerikalı fotoğrafçıdır. Haber fotoğrafçılığı ve röportaj alanında kendini geliştirmiş bir basın fotoğrafçısıdır.

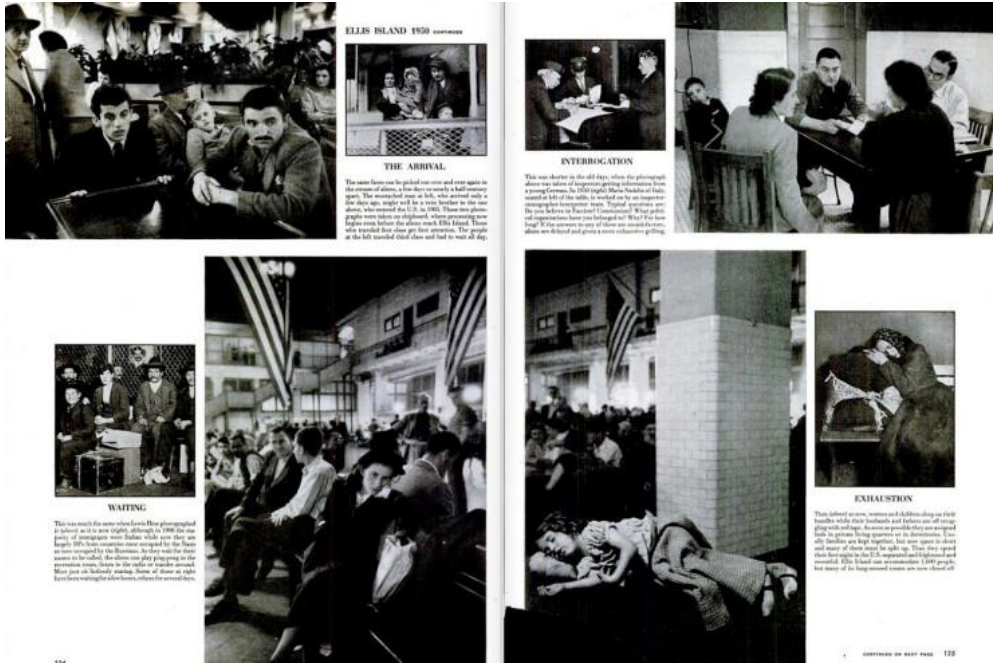
1928'de Berlin'de, ünlü Dephot Ajansı kurulmuş ve ondan fazla haftalık resimli derginin yayımlandığı o yıllarda, fotoğrafçılara geniş bir çalışma alanı açılmıştır. Eisenstaedt de Berlin'de, Associated Press Ajansı'nda çalışmaya başlamıştır. Ancak Hitler'in yönetimi ele geçirmesinden sonra, birçok Alman fotoğrafçısı gibi ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. 1935'te İtalyanlar'ın Habeşistan'ı işgal etmeleri sırasında gerçekleştirdiği foto-makaleler ile (photo-essay) olmuştur. 1936'dan başlayarak Life dergisinin sürekli fotoğrafçıları arasına girmiştir.⁹¹

⁹¹ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, a.g.e., s:13

Life dergisi fotoğrafçısı olarak dünyanın neredeyse her yerinde fotoğraf çekimi ve röportaj yapmış sayılmaktadır. Fotoğraflarına bakıldığında çeşitlilik göstermektedir. Belki de onu unutulmaz yapan şey de bu çeşitliliğidir. Gördüğümüz üzere konuları; ünlüler, krallar, diktatörler, günlük yaşantılar, toplum içindeki yaşam, göç vb. seçmiştir. Birbirinden farklı ve günümüzde isim yapmış fotoğrafları olmasına rağmen, Eisenstaedt 1950’ler Ellis Adasında yaşanan göçmenleri fotoğraflamıştır. Ellis Adası 1900’lü yılların başında dikkat çekmişti, görüyoruz ki 1950’lerde tekrar göç hareketleri yaşanmış ve fotoğraflanmıştır.

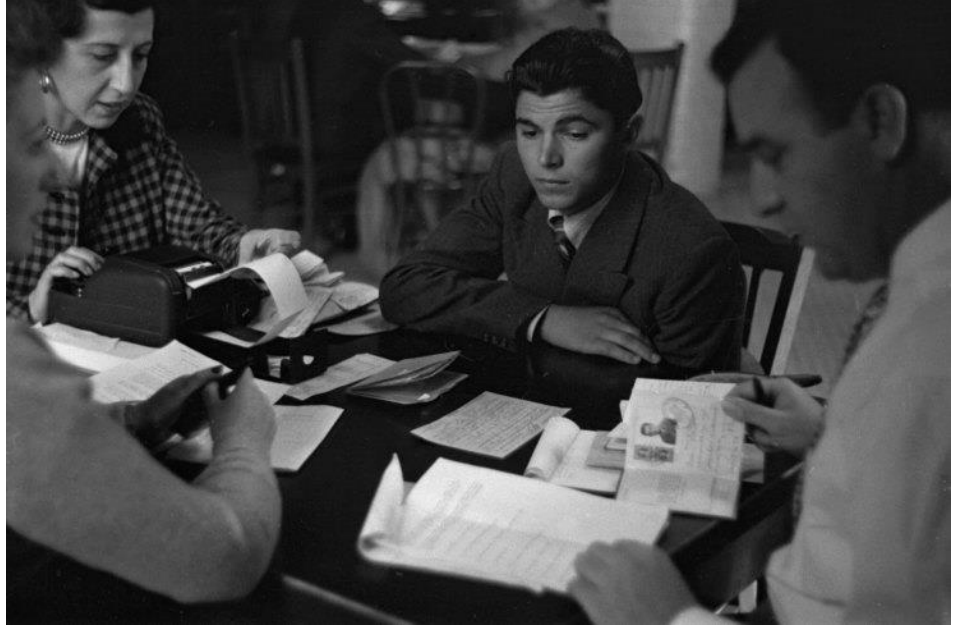
Fotoğraf 54: LIFE Dergisi, 13 Kasım 1950, Alfred Eisenstaedt

Fotoğraf 55: LIFE Dergisi, 13 Kasım 1950, Alfred Eisenstaedt

Fotoğraf 56: LIFE Dergisi, 13 Kasım 1950, Alfred Eisenstaedt

Fotoğraf 57: LİFE Dergisi, Ellis Adası,1950, Alfred Eisenstaedt

Eisenstaedt'nın fotoğraflarına baktığımız da Ellis Adası'na gelen göçmenlerin ülkeye giriş işlemlerini yaparken adada nasıl konakladıklarını, nasıl bir bekleyiş içerisinde olduklarını anlatmaktadır. Genel anlamda fotoğraflarda yüz ifadelerindeki gerginlik ve sıkılmışlık hissi etkilemektedir. Çocuklar da bu bekleyişten etkilenmiş olacaklar ki sessizce bekliyor gibi görülmektedir. İçerik olarak masada oturan, ayakta duran, uyuyan, evraklarının başında duran insanlar, çocuklar ve geminin rıhtım durması aslında içerik olarak bir bekleyişin olduğunu bizlere göstermektedir.

Fotoğraf 58: LİFE Dergisi, Ellis Adası, Saturnia Rıhtımı 1950, Alfred Eisenstaedt

3.3. Magnum Ajans'tan Göç Ve Mültecilik Üzerine Fotoğrafik Bakış

20.yüzyılın ikinci yarısında bir oluşum içerisine giren Magnum Fotoğraf Ajansı dünyada meydana gelen neredeyse bütün savaşları, göçleri, mülteci hareketlerini, felaketleri, sosyal olayları görsel kayıt altına almış bir ajanstır. 1947'de Robert Capa, Henri Cartier Bresson, George Rodger, David Seymour ve life dergisi fotoğrafçıları William Vandiret, Rita Vandiret ile Maria Eisner bir araya gelerek ticari bir yapılanma göstermişlerdir. Magnum, geniş bir alanda gelişim gösteren bir kuruluş olmakla birlikte serbest fotoğrafçıları kendi çatısında toplayabilen bir kooperatif bir yapıya sahiptir. Böyle olunca dünyanın dört bir yanında fotoğrafçı ve fotoğraflara ulaşma açısından kolaylık göstermektedir. Sürekli güncellenen geniş bir portföye sahiptir.

Güçlü kişisel bakış açılarıyla Magnum fotoğrafçıları, dünya tarihini kaydediyor, üzerinde yaşayan insanları, kişilikleri, yaşanan olay ve durumları yorumluyor. New York, Londra, Paris ve Tokyo'daki dört yayıncı ofisi ve dünya çapındaki on beş acentası ile Magnum Photos basına, yayımcılara, reklamcılara, televizyonlara, galeri ve müzelere fotoğraf temin ediyor.⁹² İkinci Dünya Savaşı sonrası TV-öncesi dünyanın görüntü açlığını kapatmaya yönelik olarak kurulan Magnum, kuruluş biçimi, kurucularının kimlikleri ve dünya olaylarına tanıklıktaki ustalıkları ve daha sonra ajansa katılan fotoğrafçıların da katkılarıyla bugün de özel konumunu korumaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü 1939-45 yılları arasında çoğu fotoğrafçı savaşta yer aldılar. Savaştan çıkan Avrupa ve Amerika bir haber açlığı içindeydi. Öyle ki, uzak yörelere ilişkin foto röportajlar neredeyse daha çekilmeden satılabiliyordu.⁹³ Magnum fotoğrafçıları, kooperatif yapılanmanın sağladığı özgür çalışma ortamından yararlanarak, bugün de el değmemiş konuların işlemede, sadece savaş, açlık, katliamlar gibi insanlık dramlarını değil, çoğu zaman sıradan insanların konu edindiği gündelik sorunları duyarlılıkla ele alarak işlemektedirler. Yoğun bir rekabetin yaşandığı günümüz fotojurnalizm ortamında ayakta kalabilmek, saygınlığı sürekli kılabilme ancak Magnum fotoğrafçısının yaratıcı zekası ile el değmemiş konulara el atabilmesiyle olasıdır. Üyelerinin haklarını koruyacak bir ajansın kurulma karan da Magnum kurucularının ne denli yaratıcı kişilikler olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.⁹⁴

Yaşamın içinden olan Magnum fotoğrafçıları geçmişten günümüze birçok fotoğraf karesini tüm gerçekçiliği ile aktarmışlardır. Bazı Magnum fotoğrafçılarının çalıştığı konular *Henri Cartier-Bresson'un 1948, 1949 ve 1950 yıllarını, Hindistan, Burma, Pakistan, Çin (yandaki fotoğraf) ve Endonezya'da geçirdiği üç yılda gerçekleştirdiği*

⁹² <http://www.fotografevi.com/magnum-photos.html>

⁹³ Merter Oral, Weimar Cumhuriyeti'nden günümüze fotoğraf ajanslarının fotojurnalizme katkıları, s:94, Espas Yayınları

⁹⁴ **y.a.g.e** s:98-99

ölümsüz foto röportajlarının yanı sıra, üç ve altı aylık sürelerle kaldığı Çin (1958-59), Meksika (1960), Hindistan ve Japonya (1965) foto röportajlarında da görülmektedir. Çağdaş bir misyoner olarak Asya kıtasında aylarca kalan Cartier-Bresson gibi George Rodger da, 1948-49 yılları arasında Afrika'yı bir uçtan diğer bir uca karayoluyla geçti. 1954-55 yıllarında Orta Doğu'da üstlenerek foto röportajlar yaptı; bu arada Doğu Afrika'ya iki ziyaret daha gerçekleştirdi, 1958 yılında Doğu Afrika'ya yaptığı ve 6 ay süren seyahatinde çeşitli resimli dergiler için kabile ve doğal yaşamı görüntüledi. Rodger'in Afrika'da uzun soluklu bir çalışmanın, bir adanmanın, ürünleri olan fotoğrafları, milyonlarca insanın yaşamını yitirdiği global bir yıkım sonrası batı uygarlığına duyulan kuşku sonucu, insanların batı uygarlığının nimetlerinden yoksun, ancak barış içinde yaşadıkları gururlu bir yaşama olan özlemini aktarmaktadır.⁹⁵

Fotoğraf 59: HİNDİSTAN. Pencap. Kurukshetra, 300.000 Kişilik Mülteci Kampı, 1947, Henri Cartier-Bresson

⁹⁵ Oral M., a.g.e.s:99

Bunun yanı sıra Josef Kaudelka'nın "Çingeneler" çalışması bir göçebe hayatın iyi örneklerinden sayılabilmektedir. Nikos Economopoulos'un Balkan göçmenleri üzerinden yaptığı çalışma, Steve McCurry'nin ikon olarak nitelendirilen mülteci kapında çektiği "Afgan Kızı" çalışması, Patrick Zachmann'nın Fransa'da yaşayan Malili göçmenler çalışması, Chien-Chi Chang'ın New York'ta yaşayan Çin'li göçmenleri konu alması Magnum fotoğrafçılarının ne kadar özenli çalıştığını ve konu olarak çeşitliliği göstermektedir.

3.3.1. Vaadedilmiş Topraklara Dönüş ve Fotoğrafik Bakış

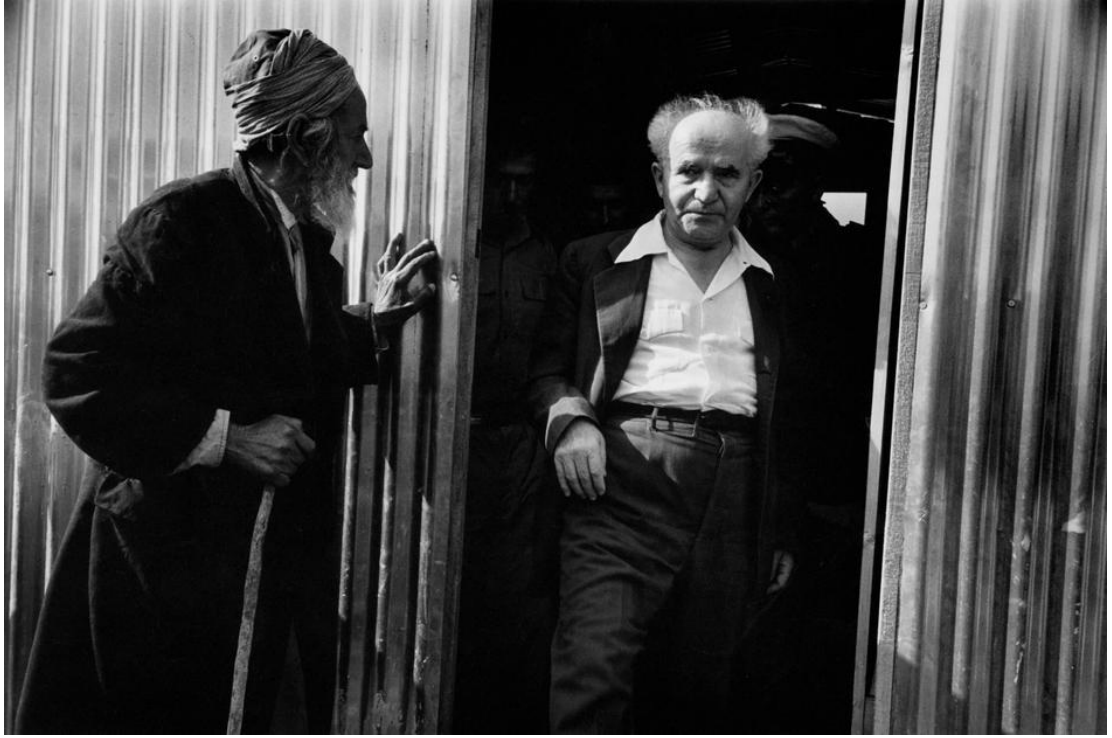
I. Dünya savaşı sonrasında çözülemeyen sorunlar II. Dünya Savaşı'na zemin hazırlamıştı. Savaşın başlamasıyla İngilizlerle anlaşmazlığa düşen Siyonistler (uluslararası Yahudi Siyasi Hareketi) Filistin'e Yahudi göçünü hızlandırmayı amaçlamışlardı. Filistin'de yaşan bir kısım Arap dışlanmak istenmişti. Ancak İngiltere buna karşı çıkmasına rağmen, ABD Başkanı, 1942 New York'ta yapılan Siyonist konferansında Yahudi Ajansı Başkanı David Ben Gurion Yahudiler için sınırsız göç ve Filistin'in Yahudi devleti olması taleplerini desteklemiştir. ABD'nin destek olma sebebi ise Yahudilerin topraksız kalmasıydı.⁹⁶

*1897'de Siyonist hareketle başlayan ve 1948'de İsrail devletinin kurulmasıyla yeni bir ivme kazanan Filistin topraklarına Yahudileri yerleştirme süreci, toprakların asıl sahibi Filistinlileri ülkeleri dışında mülteci olarak yaşamak zorunda bırakmıştır. Filistin toprakları ile tarihi ve dini bağları olduğunu iddia ederek yola çıkan Siyonist hareket, gerekli dış desteği de sağlayarak Filistinlilere ait topraklarda bir Yahudi devleti kurmuştur.*⁹⁷

⁹⁶ İHH İnsani Yardım Vakfı, Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine Filistin, s: 56, Yayın no:5, İstanbul, <http://books.google.com.tr/books?id=WSWLAwAAQBAJ&pg=PA82&dq=israil+vadedilmi%C5%9F+topraklar&hl=tr&sa=X&ei=nzqwU7mFHMzqOLaPgbgC&ved=0CCMQ6AEwAQ#v=onepage&q=israil%20vadedilmi%C5%9F%20topraklar&f=false>

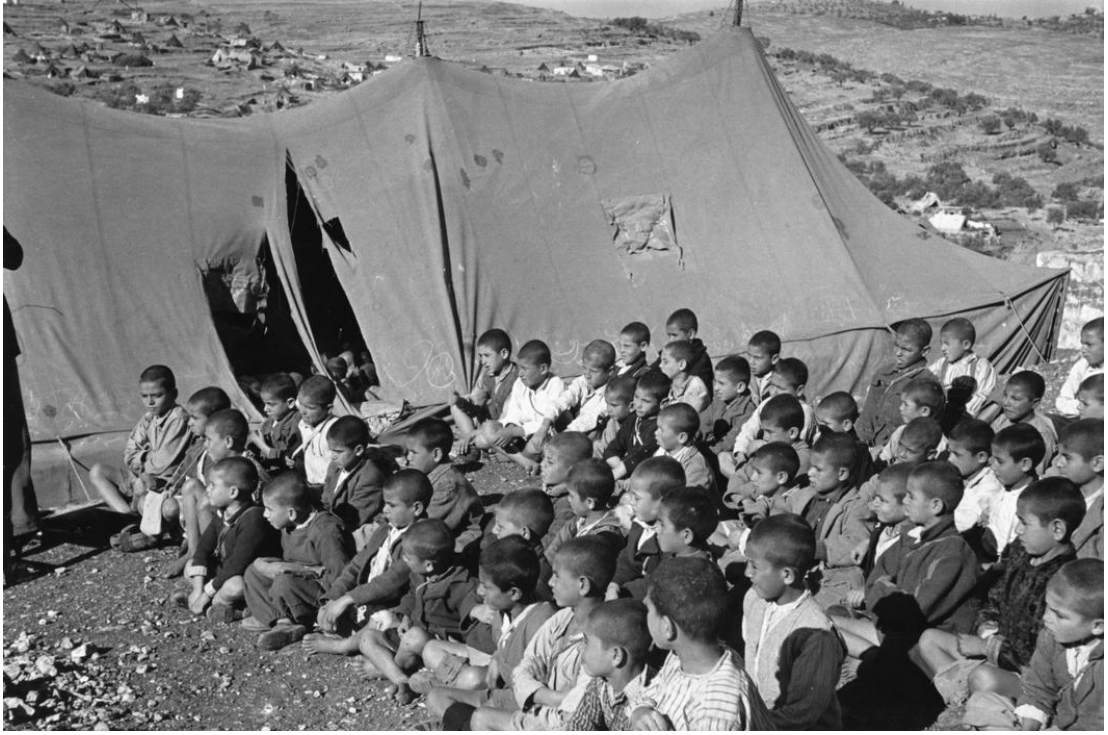
⁹⁷ y.a.g.e, s: 56

1967 de Gazze ve Batı Yaka'yı işgal eden İsrail, çok sayıda Filistinlinin başka ülkelere iltica etmek zorunda kaldı. Lübnan ve Ürdün başta olmak üzere Körfez ülkelerine mülteci girişleri başlamıştı.⁹⁸ Körfez ülkelerine giriş yapan mültecilerin fotoğraflanması ve dünya basınına gösterilmesi belki de Magnum fotoğrafçılarına aitti. Yaşanan insani dramı gözler önüne seren Magnum fotoğrafçıları tarihe bir kez daha imza atmışlardı. Hem İsrail'e gelen Yahudiler hem de Filistin'den kaçan Araplar bu kez de Magnum fotoğrafçılarının önündeydi. Tarafsız yaklaşım gösteren fotoğrafçıların fotoğraflarında her iki kimliğin de sıkıntılı ve zor bir süreçten geçtiğini görmekteyiz.

Fotoğraf 60: Yahudi Ajansı Başkanı David Ben Gurion, Kamp Ziyaretinde, 1950, Robert Capa

⁹⁸ <http://www.vahdet.info.tr/filistin/dosya1/0289.html>

Fotoğraf 61: Filistinli Mülteciler, Ürdün, 1952, George Rodger

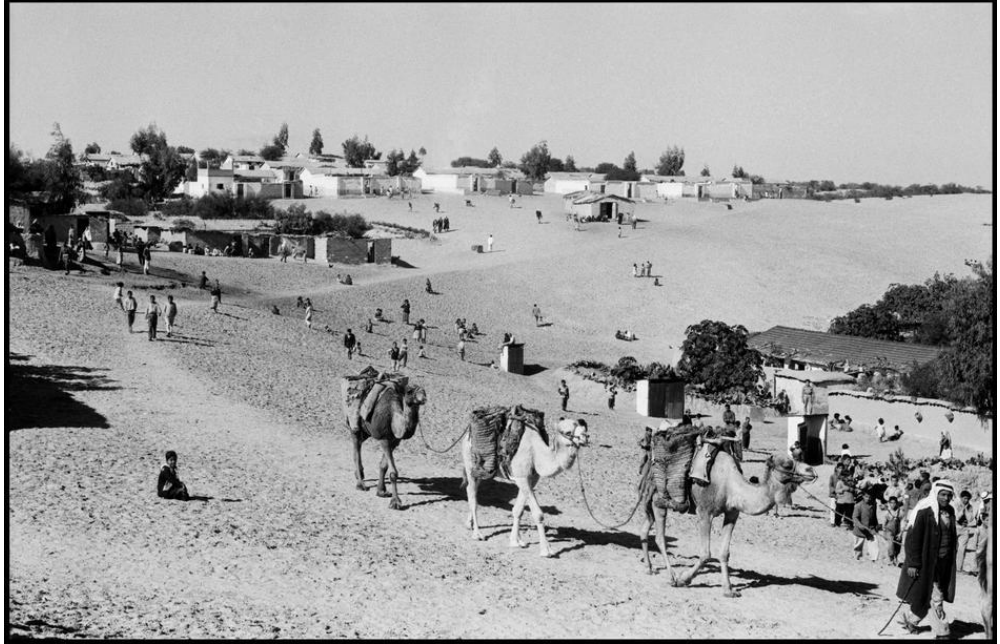
Mülteci kampında çocuklar oturmuş dikkatle anlatılanları dinlemekteler. Çadırların arasında meraklı bakışlar her şeyden habersiz olup biteni anlamaya çalışıyor gibiler.

Fotoğraf 62: Filistin Mülteci Kampında Gazze Şeridini Kontrole Gelen İsraili Bekçi, Gıda Yardımı Sırasında, 1956, Burt Glinn

Fotoğraf 63: Ürdün'de Filistin Mülteci Kampı, Inge Morath, 1960

Fotoğraf 64: Ürdün'de Filistin Mülteci Kampı, Inge Morath, 1960

**Fotoğraf 65: Filistinli Mülteciler İçin BM Yardımı,
Ürdün, Cornell Capa, 1967**

Genelde fotoğraflara baktığımızda mülteci kamplarının Orta Doğu ve Asya ülkelerinden oluşan insan gruplarından olduğu görülmektedir. Kamplarda yaşam zor olmakla birlikte, bir yandan eğitim de verilmekte olduğunu görmekteyiz. Kamplara Birleşmiş Milletler'den gelen yardımları almaya çalışanlar, bir umutla bekleyen insanlar göze çarpmaktadır. Aynı zamanda bu kamplarda en çok çocuklar ve kadınların halleri dikkat çekmekte. Çadır düzenini sağlamak, yemek yapmak gibi birçok sorumlulukları olduğu görülmekle birlikte küçük yaşta kız çocukların silahlı eğitim yani savaş eğitimi aldığı da görülebilmektedir. Bu fotoğraflarda dikkati çeken çocuklar ve kadınlardır. Yıllara göre baktığımızda mülteci fotoğraflarında anlam olarak fotoğraflarda çok büyük bir farklılık olduğunu görmemekteyiz. Her fotoğraf bize farklı bakış açısıyla kamplarda yaşanan sıkıntıları, kamplarda geçen hayatları ayrıntılı olarak bizlere anlatmaktadır. Inge Morath'ın çalışmasına baktığımızda genel bir bakış açısı sergilediğini görmekteyiz. Mültecilerin kervanlar şeklinde kampa doğru ilerledikleri dikkat çekmektedir.

**Fotoğraf 66: Amman Civarında Filistin Mülteci Kampı, Ürdün,1969,
Bruno Barbey**

**Fotoğraf 67: Filistin Mülteci Kampında Kızların Eğitimi, Ürdün, 1970,
Bruno Barbey**

Fotoğraf 68: Whadat Mülteci Kampı, Filistinli Bir Aile, 1971, Bruno Barbey

Fotoğraf 69: Filistin Kampı. Lübnan, Beyrut. 1972, Ferdinando Scianna

Fotoğraf 70: Deraa Filistinli Mülteciler Kampı, Suriye, Kasım 1974, Jean Gaumy

Fotoğraflara baktığımızda anlatılmak istenen hep aynı olsa da fotoğrafçıların bakış açılarının birbirinden farklı olduğunu görmekteyiz. Fotoğraflarda çocukların her neresi olursa olsun kendilerine ait bir dünyaları olup kendilerine bir oyun alanı yarattığı görülmekle beraber açlık içinde perişan halde görünen çocuklar da göze çarpmaktadır. Kompozisyon açısından fotoğrafları değerlendirdiğimizde kadraj olarak Ferdinando Scianna, Jean Gaumy, Eli Reed'in klasik bir yerleştirme planıyla çekilmediğini görmekteyiz. Scianna, kampın genel görünümünü anlatırken asılı olan çamaşırlardan yola çıkarak bir anlatım yolu seçmiştir. Çamaşırları ön plana alıp önde ve arkada asılı hallerini aşağı bakış açısıyla çekmiştir. Bu fotoğrafta ayrıca mültecilerin yaşam alanlarında çamaşırların evleri birbirine bağlayıcı bir unsur olarak bizlere göstermektedir. Çamaşırların altında bir yaşam izlenimi bize sunmaktadır. Gaumy'in fotoğrafında yerleştirmede ise yukarıdan bir bakış açısı tercih edilmiş, bunu sağ altta kalan çocuğun bakışlarından anlamaktayız. Burada çocuğun fotoğraf karesi içinde yerleşimi genelde alışık olmadığımız bir yerleşimle karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun başının gözükmemesi bir gözüyle ağlamaklı bakıp diğer gözünü ovması, arkadaki çocuğun oradan koşarak uzaklaşması, bizlere yaşanan tedirginliği hissettirmektedir. Çadırların içinde sıkışık kalmış çocuklar çamurlu yollarda bakımsız halleriyle göze çarpmaktadır.

Fotoğraf 71: Batı Şeri'a da Jalazun Mülteci Kampında Oynuyorlar, İsrail, 1981, Peter Marlow

Fotoğraf 72: Sabra ve Şatila Filistin Mülteci Kampları, Buyrut, Lübnan, 1983, Eli Reed

Reed'in fotoğrafına baktığımızda çocuklar arka planda kendilerine ait bir dünyada fotoğrafçıya karşıdan bakıyorlar, rahat halleri dikkat çekmektedir. Ancak ön planda kafesin içinde kuşların olduğu görülmektedir. Özgürlüklerini kaybetmiş kuşlar belki de kampta yaşayanların hayatlarını özetler gibiydi. Bir kafes içinde yaşam gibi, bir çaresizliğin fotoğrafı olarak görülebilmektedir.

3.3.2. Robert Capa Ve Mülteci Kampları

1913 tarihinde Macaristan’da Yahudi bir ailenin çocuğu olarak doğmuştur, asıl adı Andre Ernő Friedmann’dır. Ancak sosyalizmi benimsemiştir ve 18 yaşındayken ülkesini terk etmiş ve adını da değiştirmiştir. Artık dünya onu Robert Capa olarak tanıyacaktır. Bir göçmen olarak Berlin’e yerleşir ve burada gazetecilik eğitimi alır. İspanya iç savaşında vurulup “Düşen Asker” fotoğrafıyla adını hafızalara kazıdı. Capa, fotoğraf anlayışına göre; “Fotoğrafınız yeterince iyi değilse, olaya yeterince yakın değilsiniz demektir” çekimlerini yapmaktaydı.⁹⁹

İspanya’da, Japonya’nın Çin’i işgalinde, II. Dünya ve Arap – İsrail savaşında, Fransız ve Vietnamlıların çatışmalarında, Kuzey Afrika’daki, Nepal’deki vuruşmalar da hep onun objektifi vardı. Capa daha önce hiçbir gazetecinin başaramadığı biçimde cepheye sokulmuşsa da, en güçlü fotoğraflarını cephe gerisinde, sivillerin, özellikle kadınların, çocukların, savaşın suçsuz ama büyük bedeller ödemek zorunda kalan kurbanlarının başlarına gelenleri belgeleyerek yapmıştır.¹⁰⁰

Fotoğraf 73: Birçok Kamplarda Soğuktan ve Salgın Hastalıktan Ölen İspanyol Mülteciler, Fransa, 1939, Robert Capa

⁹⁹ Aslı Erciyeş, DEÜ. GSE. Fotoğraf Yüksek Lisans Tezi, Başlangıcından Günümüze Magnum Estetiği, s:61, 2004

¹⁰⁰ y.a.g.e. s: 65

Capa 20.yüzyılda en dikkat çeken olayları görüntülemiş ve hayatının 22 yılında bu olayları belgelemiştir. Mültecilerin haklarını kazanabilmeleri için bekleyişlerinin yanında kamplardaki yaşamlarına eklenecek yeni mültecilere yol çalışması yapan mülteciler Capa'nın fotoğraflarında göze çarpmaktadır.

Fotoğraf 74: Fransa'dan Sığınma Hakkı Talep Eden İspanyol Mülteciler, İspanya, 1939, Robert Capa

Fotoğraf 75: Avrupa'dan Yeni Gelen Yahudi Mülteciler İçin Çadır Kampı, Karşlamak İçin Bir yol Yapımı, Robert Capa

3.3.3. George Roger Ve Bergen-Beslen Toplama Kampı

İngiliz ticaret filosunda görev yapan Rodger, daha sonra Amerika'da Black Star Ajansı'nda bir süre çalıştı. 1938 yılında fotoğraf olan ilgisi ile birlikte BBC'nin Dinleyici dergisinde fotoğrafçı olarak göreve başladı. Londra'da yaşanan olayları fotoğraflayan Rodger, Life dergisinin dikkatini çekmiştir. Life dergisinin dikkatini çeken Rodger artık savaş fotoğrafçısı olmuştur. Habeşistan ve Batı Çölü'ndeki savaş cephesini belgeledi. Robert Capa ile tanıştı ve onunla birlikte fotoğraf çekimlerine devam etti. 1945 yılında Bergen-Beslen toplama kamplarını görüntüledi. Bu çalışmalarını 1947 yılında aldığı davet ile Magnum kurucuları arasına katıldı.¹⁰¹

**Fotoğraf 76: Filistin Mülteci Kampı
Ürdün, 1952, George Roger**

Yukarıdaki fotoğrafta Roger konunun içine uzaktan dahil olmuştur. Tahta bir kapıdan geçen mülteci kadının kampına doğru ilerlediği görüşünü bizlere yansıtmaktadır. Toprak arazide yürüyen mülteci kadının yaşamının kolay olmadığı yansıtılmaktadır.

¹⁰¹http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_9_VForm&ERID=24KL53ZWR0

3.3.4. Josef Koudelka'nın Gözün'den “Çingene Göçleri”

1938 yılında Çekoslovakya’da doğmuş fotoğrafçıdır. Asıl mesleği mühendistir. Ancak fotoğrafa olan ilgisi onu belgesel fotoğrafa itmiştir. Josef Koudelka belgesel fotoğraf alanında usta fotoğrafçılardan biri olmuştur. Fotoğrafa 1952 yılında ailesinin fotoğraflarını çekerek başlamıştır. En büyük projesi göçmen bir topluluk olan “Çingener” dir. Çalışmaları birçok önemli ödüllere değer görülmüştür. Bunlardan en önemlisi Çekoslovakya’nın işgalini anlatan fotoğrafları “Robert Capa” ödülüne layık görülmüştür. “Çingenerler” adlı çalışması, 1960 yılında Çekoslovakya’nın kırsal kesimlerinde yaşayan çingenerleri fotoğraflamasıyla başlamış ve 15 yıl sürmüştür. Her ırktan çingenerlerin çekimini yapmıştır. Çoğu kültürün benimsemediği çingene halkına Koudelka farklı yaklaşım göstermiştir. Bu çalışmayla dünya basınında çok büyük ilgi ile karşılanmıştır.¹⁰²

Fotoğraf 77: Josef Koudelka

Çingenerlerin, göçebe toplumlar halindeki yaşamlarını fotoğraflayan Koudelka, her bir fotoğraf karesinde tanık kimliği ile çekimlerini yapmıştır. At arabası arkasında evlerini taşıyan çingenerlerin bulunduğu yukarıdaki fotoğrafta mutlu bir aile görüntüsü izlenimi bizlere verilmektedir. Çekim için poz vermiş rahat halleriyle dikkati çeken

¹⁰² Aşlı Erciyeş, DEÜ. GSE. Fotoğraf Yüksek Lisans Tezi, Başlangıcından Günümüze Magnum Estetiği, s:77-78, 2004

kişilerin, Koudelka'nın "Çingeneler" serisindeki göçebe hallerini anlatan belge niteliği taşıyan fotoğraflarındadır.

3.5.5. Steve McCurry Ve Afganistan Mültecileri

Philadelphia doğumlu olan Steve McCurry'nin fotoğrafla olan bağı Hindistan'a yaptığı geziler sayesinde yaptığı fotoğraf çekimleriyle gerçekleşti. Bu seyahatleri sırasında kendini Pakistan'da buldu. Rus işgali sırasında gittiği Pakistan'a batılı gazetecilerin ülkeye girmesi yasaklanmıştı. Ülkeye sınırdan kaçak olarak giren bir grup Afganlı mülteciyle bir araya geldi. Mülteci grubun yüzlerini fotoğraflayan McCurry Afganistan'daki çatışmanın ilk görüntülerini göstermişti. Steve McCurry fotoğraflarında kültürleri, gelenekleri, çatışmaları, açlıkları anlatan bir fotoğrafçı olmuştur. En önemli fotoğrafı mülteci kampında çektiği "Afgan Kızı" portresidir.¹⁰³ 1980'li yıllarda çektiği "Afgan Kızı" National Geographic dergisine kapak olmuştur. Seneler sonra "Afgan Kızı" tekrar bulunmuş ve gündeme gelmiştir.

Fotoğraf 78: Afgan Kızı, Steve McCurry, 1984

¹⁰³ <http://stevemccurry.com/biography>

Fotoğraf 79: Peşaver Mülteci Kampı, Pakistan, 1984, Steve McCurry

McCurry'in iki farklı fotoğrafına baktığımızda ilkinde odak noktasının mülteci kampında bekleyen baba ve oğul olduğu dikkat çekmektedir. Bu fotoğraf, ana konuyu ön plana alarak arka planda nasıl bir ortamda yaşam sürdürdüklerini bizlere göstermektedir. Yüz ifadelerindeki umutsuzluk ve çaresizlik baba oğul arasındaki belki de tek ortak noktadır. Teknik anlamda ise bu fotoğrafın arkada yürüyen kişinin flu çıkmasından dolayı bizde düşük enstantane çekilmiş bir fotoğraf olduğunu göstermektedir. Diğer ikinci fotoğrafa geçtiğimizde çocuklar yine ön plandadır. Mülteci olmadan önceki eğitim hayatlarına kampta zor şartlarda devam eden çocukların okulda yeni bilgiler öğrenme hevesinde oldukları gözlenmektedir. Okul olarak kullanılan yerin, yanları duvar olan, üzeri büyük bir örtü ile kapatılmış bir mekan olduğu görülmektedir. Bu mekanın tek ışık kaynağı ise yukarıdaki örtünün bir

Fotoğraf 80: Bir Mülteci Kampında Okul ve Öğrencileri, Kabil, Afganistan, 1985, Steve McCurry

kısının açık olmasıyla sağlanmış. İçeriye giren çok az bir ışık, duvara yaslanmış tahta ve çocukların sıra yerine yerde oturmaları bu fotoğrafın içeriğini oluşturmaktadır.

3.6.6. Sebastiao Salgado Ve Afrika Göçleri

1944 yılında Brezilya’da kalabalık bir ailenin çocuğu olarak doğan Salgado, iktisat eğitimi aldığı dönemde Afrika ziyareti yapmış, bu ziyaret sırasında eşinin fotoğraf makinesi hediye etmesiyle hayatı değişmiştir. Fotoğrafları ve bakış açısı onu belgesel fotoğrafın duayenlerinden saymaktadır. Göçmenlik, etnik savaşlar, maden işçileri, işlediği konular arasındadır.

Dünya'nın çeşitli bölgelerinde yaşanan acıları fotoğraflamak konusunda usta olan Salgado'nun fotoğrafları birçok yönden diğer fotoğrafçılardan ayrı bir yerde durmaktadır. Salgado, savaş fotoğrafçılığı da yapmıştır, ama kendisini o konuyla sınırlamamıştır. Salgado çektiği fotoğraflarla acının gerçek yüzünü göstermediği eleştirisine pek çok kez maruz kalmıştır. Özellikle de 'Migrations: Humanity in Transition'(Göçler: Geçiş Sürecindeki İnsanlık) adlı yedi yıllık projesi oldukça eleştirilmiştir. Bu fotoğraflar sinematik ve güzel kurgulanmış gibi söylemlerle yerilmiştir.¹⁰⁴Sebastiao Salgado, son fotoğrafik çalışmalarından biri olan "Migration : Humanity in Transition"da günümüzde milyonlarca insanı ilgilendiren göç olgusunu ele almaktadır. Hümanist ve eleştirel tavrını bu konuda da sürdüren Salgado, küreselleşmeden çokça bahsedilen günümüz dünyasında konuşulması gereken konulardan birinin de nüfusun küreselleşmesi olduğunu belirtmektedir.¹⁰⁵

Fotoğraf 81: Kuraklık Nedeniyle Göç Eden İnsanlar, Sebastiao Salgado

¹⁰⁴ Deniz Dinçok, Fotoğraf ve Bellek, Marmara Üni. Güzel San. Fak. Fotoğraf Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, , s:37, 2006

¹⁰⁵ Merter Oral, Weimar Cumhuriyeti'nden günümüze fotoğraf ajanslarının fotojurnalizme katkıları, s:111,Espas Yayınları

Bu fotoğraf; Salgado'nun Çad'ın Ade kentinde 1985 yılında çektiği fotoğraf, o'nun mükemmel tekniğinin tipik bir örneğidir. Kuraklık nedeniyle göç ederken geldikleri kentteki bir dispanserde bekleyen insanları konu edinen fotoğraf, öncelikle mükemmel ışığıyla dikkat çeker.¹⁰⁶

Fotoğraf 82: Sebastio Salgado, 1993-1999

¹⁰⁶ Oral M., a.g.e., s:110

Fotoğraf 83: Sebastio Salgado, 1993-1999

Salgado'nun fotoğraflarında dikkati ilk çeken teknik olarak iç mekanlarda kullandığı ışık olmaktadır. Kuraklık ve açlık yüzünden göç eden Afrika kökenli insanların yaşamlarını fotoğraflayan Salgado güçlü bir anlatım gücüne sahiptir. Aşağıdaki fotoğrafta, fotoğrafçı, bize, göçmenlerin işsizlik sorunlarını anlatmak istemiştir. Bu işsizliğin oluşturduğu gerginliği fotoğraf bize yansıtmaktadır.

Fotoğraf 84: Sebastio Salgado, 1993-1999

3.3.7. Nikos Economopoulos'un Gözünün'den Mülteci Kampları

1953'te Yunanistan'da doğan Economopoulos hukuk eğitimi almıştır. Ancak Yunan gazetelerinde uzun yıllar fotoğrafçı olarak çalışması onu bu mesleğin içine sürüklemişti. Amatör yürekle başladığı yola 1990 yılında Magnum Ajans'a katılarak profesyonelleştirdi. 1994 yılındaki Magnum'a tam üye olarak ilk "Balkanlar" albümünü gerçekleştirdi. 1995'te New York ve Atina'da yayımlanan "In The Balkans" yani "Balkanlar" albümü son zamanlarda yapılmış en önemli çalışma olarak görülmektedir. Economopoulos, fotoğrafı iletişim biçimi olarak görmekteydi. Fotoğraflarını çekerken hissetmek, onun için her şeydi. Fotoğraflarını daha çok kanıt olarak kullanmadığını dile getiren Economopoulos, fotoğraflarında herhangi bir yargı ve eleştirel bir düşünceyle yaklaşmak gibi bir tavrı olmadığını her fırsatta dile getirmiştir. Genellikle, Yunanistan, Filistin, İsrail, Türkiye, Yugoslavya, Makedonya, Arnavutluk gibi farklı kültürlerin sosyal durumları ve yaşamlarını konu almıştır. Linyit madenin de çalışan insanlar projesi, Yunanistan ve Arnavutluk sınır boyunda yaşanan kaçak göçmenler çalışması ve "Dünya Ortodox-Hristiyan Cemaatler" projesi en önemli çalışmalarından sayılmaktadır.¹⁰⁷

Fotoğraf 85: Somalili Mülteciler Kayıt Sırasında, Yemen,1992, Nikos Economopoulos

¹⁰⁷ Aşlı Erciyeş, DEÜ. GSE. Fotoğraf Yüksek Lisans Tezi, Başlangıcından Günümüze Magnum Estetiği, s:71-74, 2004

Fotoğraf 86: Eski Sovyetler Birliğinden Olan Rum Göçmenler İçin Mülteci Kampı, Yunanistan, 1994, Nikos Economopoulos

Economopoulos'un çekimlerine bakıldığında farklı bir kadraj yapısı görülmektedir. “Eski Sovyetler Birliği’nden Olan Rum Göçmenler İçin Mülteci Kampı” fotoğrafında mülteci kampının günlük yaşamından bir kesit görülmektedir. Bu fotoğrafta dikkatleri çeken en önemli unsur insanın değil insana ait izlerin ön planda tutulduğudur. Çamaşırların oluşturduğu gölgeler ve bu gölgelerin arasında dolaşan bir tavuğun ilk başta gözümüze çarptığı görülür. “Kosovalı Mülteciler” fotoğrafında ise Kosovalı mültecilerin üzgün ve tedirgin bekleyişlerini görmekteyiz.

Fotoğraf 87: Kosovalı Mülteciler, Tiran, 1999, Nikos Economopoulos

Fotoğrafta insan unsuru ön planda olmasına rağmen kadrajın bazı yerlerinde insan kesitleri görülmektedir. Fotoğrafta askerlerin olduğu bir alan bulunmakta ve bu alanda gergin bir bekleyiş görülmekte. Yerleştirme karşıdan bir bakış açısıyla yapılmasına rağmen, aşağıdan fotoğrafçıya bakan, sadece başı görünen bir çocuk tüm yaşananları anlatmaktadır.

3.3.8. Patrick Zachmann Ve Mali’li Göçmenler

1955 doğumlu Fransız bir fotoğrafçıdır.¹⁰⁸ 1976 yılından bu yana Magnum Ajans üyesi ve 1990 yılından bu yana ise serbest fotoğrafçı kimliği ile çalışmalarını sürdürmektedir. Zachmann fotoğraflarında farklı kültürlerdeki kimliklerin farklı kültürlerle göç süreçlerini görselleştiren çalışmalar yaptı. Uzun soluklu projeleri arasında 1982-1984 yılları arasında Fransız Kültür Bakanlığı tarafından desteklenen “Karayolu Manzara” projesini, Marsilya’nın kuzey mahallesinde yaşayan gen göçmenleri çalıştır. Çalışmalarını sosyolojik bir yaklaşımla ortaya koymaktadır.¹⁰⁹ Etnik kültür ve göçmen kültürü gibi yaşadıkları ve yaşantıları hakkında ortaya koyduğu fotoğrafların dikkat çeken bir örnek de “Malili Göçmenler” serisidir. Fransa’ya göç eden Malili göçmenler fotoğraflarda da görüldüğü üzere etnik kültürlerini de yaşamaktadırlar. Böyle bir durumda Fransız Kültürü ile kendi kültürleri arasında bir sentez ortaya çıkmıştır. Zachmann bu projeye kültürler arası geçişi göstermiştir.

Fotoğraf 88: Paris’te Afrikalı Pansiyonu ve Malili Bir Çocuğun Vaftiz Kutlamaları, 19. Yüzyıl, Patrick Zachmann

¹⁰⁸ http://fr.wikipedia.org/wiki/Patrick_Zachmann

¹⁰⁹ https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_9_VForm&ERID=24KL5354NM

Fotoğraf 89: Malili Kadınlar İçin Kutlama, Göçmen İşçiler, Patrick Zachmann

Zachmann'ın fotoğraflarına baktığımızda klasik sayılabilecek bir göç ya da göçmen fotoğrafı görmemekteyiz. Fransa'ya göç etmiş Afrika kökenli Malili halkın etnik kültürlerinin devamını sağlamak için yaptıkları törenlerin fotoğraflarını görmekteyiz. Fotoğraflar, modern dünyanın içersinde yaşayan Malililerin kültürlerini bizlere yansıtmaktadır. Aşağıdaki fotoğrafa baktığımızda ise Malili erkeklerin geçimlerini sağlamak için çalıştığı alan da görüntülenmiştir. Fotoğraflarda, aynı kültürden olan insanlar olmasına rağmen yaşam koşullarının onları da sanki ikiye ayırdığını görüntülerde hissetmekteyiz. Kadınlar için kutlama fotoğraflarında daha ferah bir yaşam havası varken çalışan erkeler fotoğrafında daha sıkıntılı bir yaşam havası hissedilmektedir.

Fotoğraf 90: Fransa'nın Kayes Şhrine Yerleşmiş Malili Göçmenler, 1993, Patrick Zachmann

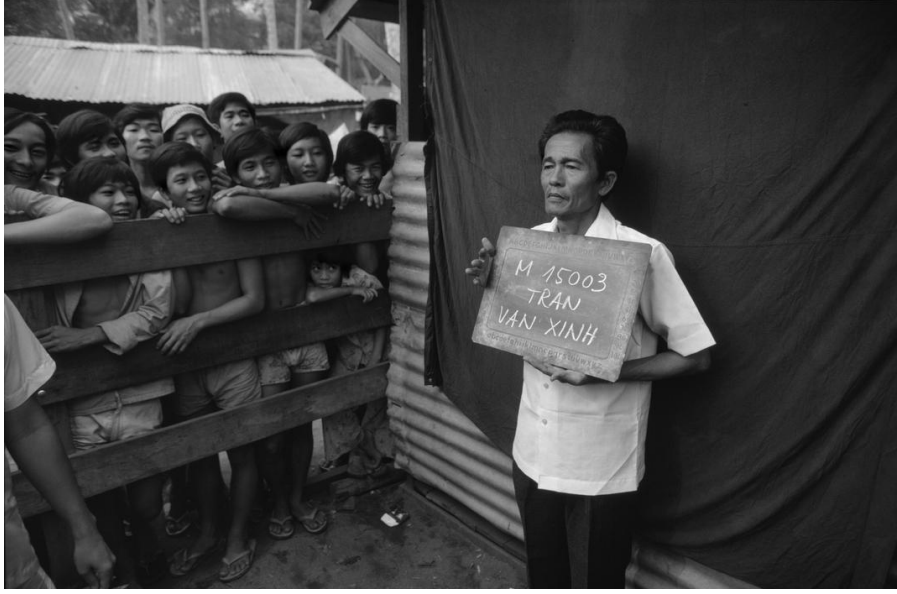
3.3.9. Philip Jones Griffiths'in Gözü'nden Malezya Mülteci Kampları

Rhuddlan, Galler doğumlu, olan Griffiths eğitime eczacılıkla başladı ve fotoğrafçılıkla devam etti. 1961 yılında Londra da tam zamanlı olarak serbest fotoğrafçı olarak çalıştı. Magnum Ajansı'na katıldıktan sonra savaş fotoğrafı çekmek için birçok savaşa gitti. Vietnam, Hindistan, Tayland, Kuveyt gibi ülkelerde olan savaşları görüntülemiş ayrıca yokluk, kuraklık gibi durumları belgeleyen fotoğrafları çekmiştir. Tarihe tanıklık eden Griffiths birçok ülke dolaşmış, çalışmaları birçok dergide yayımlanmış ve 1980 yılında Magnum başkanlığını yapmış New York'a yerleşmiştir.¹¹⁰ “Yardıma Gelen Amerikalı” fotoğrafında Amerikalı bir kişinin etrafında toplanmış çocukları görmekteyiz. Çocukların hallerinden gayet memnun olduğu yüz ifadelerinden anlaşılmaktadır. Meraklı şekilde Amerikalı yardımseverin yanına uzanmaya çalışıyorlar. Kalabalık çocuk topluluğunun içinde sadece bir çocuk Griffiths'in objektifine bakmaktadır. Yüz ifadesinden mutsuz olduğu anlaşılmaktadır. Sanki o topluluğun içinden kendini soyutlamış bir tavır sergilemektedir. Ayrıca fotoğrafta ikinci dikkatimizi çeken bir detay daha vardır, Griffiths fotoğrafın içinde fotoğrafçıları da kaydetmiştir. Kendisi gibi bu görüntüyü yakalamaya çalışan fotoğrafçıları da karesine alarak farklı fotoğrafçıların da olduğunu bizlere göstermiştir.

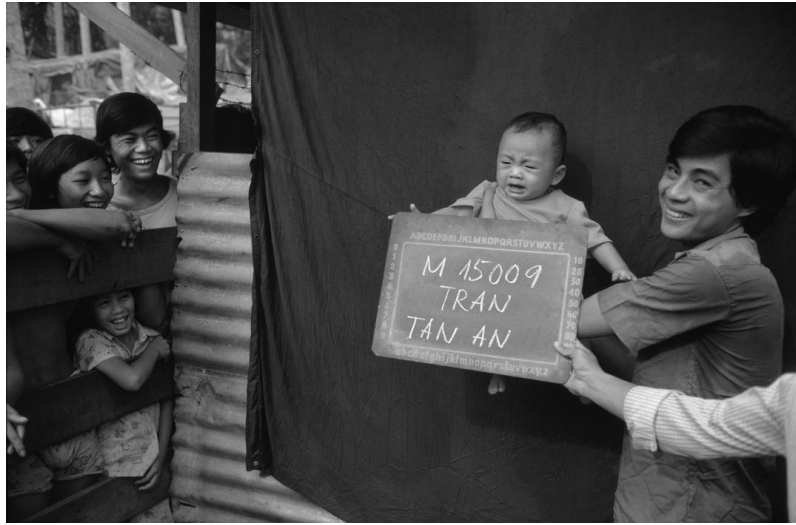
**Fotoğraf 91: Malezya Cheratin Mülteci Kampına Yardıma Gelen Amerikalı,
Philip Jones Griffiths**

¹¹⁰https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_9_VForm&ERID=24KL535HON

Fotoğraf 92: Amerika'ya Gidecek Göçmenler, Malezya da Mülteci Kampın da, Philip Jones Griffiths

Bu iki fotoğrafa baktığımızda çekim mekânlarının aynı olup kamptaki kişilerden Amerika'ya gidecek olan yaşlı, genç ve bebeklerin kayıt için fotoğraflarının çekildiği görülmektedir. Çekim alanının etrafının bir çitle kapalı olduğu hissedilmektedir. Düz bir zemin önünde insanların sırayla ellerinde numaralarının ve isimlerinin yazdığı tabela ile fotoğraf çekimleri yapılmaktadır. Çekim alanının dışında kalanlar ise meraklı bakışlarla fotoğrafı çekileni büyük bir heyecanla ve tebessümle izlemektedirler.

Fotoğraf 93: Amerika'ya Gidecek Göçmenler, Malezya da Mülteci Kampın da, Philip Jones Griffiths

3.3.10. Bruno Barbey Ve Kuzey Irak Mültecileri

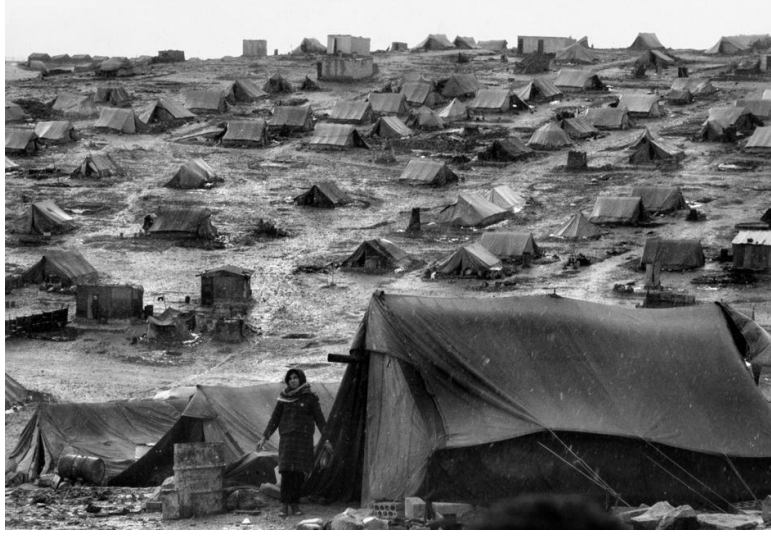
Marocco doğumlu Barbey, 1959 – 1960 yılları arasında güzel sanatlar eğitimi almış bir fotoğrafçıdır. 1960'lı yıllar da Lozan'da bulunan Edition Recantre tarafından Afrika ve Avrupa ülkelerini belgelemek üzere gönderildi. 1968 yılında Magnum'a tam üye olarak geçmiştir. Üye olduktan sonra Paris'teki siyasi huzursuzluk ve öğrenci çatışmalarını fotoğraflamıştır. Sonraki çalışmalarında daha çok iç ayaklanmalar ve mülteci hareketlerinin olduğu yerlerde yani Ortadoğu'da çekimlerine devam etmiştir.¹¹¹

Fotoğraf 94: Amman Civarında, Baka Filistin Mülteci Kampı, Ürdün, 1969, Bruno Barbey

Yukarıdaki fotoğrafta çamurlu bir kamp görüntüsü ve her zamanki gibi çocukların umutsuz bakışları karşımıza çıkmaktadır. Fotoğrafçıyla göz göze gelen bu fotoğraf bizlere acıyı hissettirmektedir. Havanın soğuk olduğu görülen bu fotoğrafta insanlar yoklukla mücadele etmektedirler.

¹¹¹https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_9_VForm&ERID=24KL53Z82A

Fotoğraf 95: Amman Civarında, Filistin Mülteci Kampı, 1971, Bruno Barbey

Amman kampındaki mülteci fotoğrafın, bir mülteci kampındaki yerleşkenin nasıl olduğunu bizlere göstermektedir. Çadırların sıralanışı Barbey'in çekim açısıyla fotoğrafa derinlik katarak bizlere terk edilmişlik hissi vermektedir. Kuzey Irak'tan kaçan kürtler çalışmasına baktığımızda 1991 yılında yaşanan büyük bir mülteci grubu Türkiye sınırlarına sığınmak için geldiğini görmekteyiz. Fotoğrafta, Kuzey Iraklıların eşyalarıyla sınır kapısından Türk askerleri yardımıyla geçişinde çamurlu yollardaki halini anlatmaktadır.

Fotoğraf 96: Kuzey Irak'tan Kaçan Kürtler, Mülteci Olarak Türkiye'ye Giriş Yaparken, 1991, Uludere, Işıkveren Kampı. 250.000 den Fazla Kürt Türkiye Sınında, 1991, Bruno Barbey

**Fotoğraf 97: Saddam Hüseyin Rejiminden Kaçan Kürt Mülteciler,
Türkiye, Uludere, Işıkveren Kampı, 1991, Bruno Barbey**

Barbey, bu fotoğraflarda acının, yokluğun ve perişanlığın ne boyutlarda olduğunu göstermektedir. İnsanların derme çatma çadırların ve muşambaların içinde soğukta, yaşlı, çocuk demeden yaşam sürdüklerini anlatmıştır. Yakın zamanda yaşanan bu büyük mülteci vakasının içler acısı halini Barbey fotoğraflarıyla gözler önüne sermiştir.

Fotoğraf 98: Saddam Hüseyin Rejiminden Kaçan Kürt Mülteciler,

3.4. Almanya İşçi Göçleri

II. Dünya savaşından sonra Almanya'nın işçi gücüne ihtiyaç duymasıyla, bu işçi göçü hareketi başlamıştır. Farklı ülkelerden işçi göçü için kapılarını açan Almanya; 1955'te İtalya'dan, 1960'da İspanya ve Yunanistan'dan, 1961'de Türkiye'den, 1963'te Fas'tan, 1964'te Portekiz'den, 1965'te Tunus'tan ve 1968'de Yugoslavya'dan yabancı işçi alımını gerçekleştirmişti.¹¹²

Türkiye ile Almanya arasında 30 Ekim 1961 tarihinde imzalanan işgücü alımına ilişkin anlaşmada, diğer ülkeler gibi teklifi yapan Türkiye olmuştur. Türkiye'deki 27 Mayıs 1960 askeri darbe sonrası kurulan askeri hükümet, ülkeyi modernleştirme politikası kapsamında "ihtiyaç fazlası" işgücünü sürelili olarak yurtdışına göndererek, bir yandan iş piyasasının yükünü hafifletmeyi, diğer taraftan acilen gereksinim duyulan dövizin Türkiye'ye aktarılmasını ve ileride yurda kesin dönüş yapacak kalifiye elemanların getirecekleri deneyim ve teknik bilgi birikimiyle ülkenin çağdaş ekonomik gelişimini teşvik amacını gütmektedir.¹¹³

3.4.1 İbrahim Demirel'in İş Göçü Ve Mülteci Konusundaki Fotoğrafları

Almanya'nın böylesi büyük işçi göçü alması, içerik olarak bakıldığında fotoğrafçılara farklı bir konu olmuştur. Çünkü bu göçmenler bir yeniliğe doğru, yeni bir yaşama doğru gidiyorlardı. Bu göçün geçici olduğunu düşünmüşlerdi ancak giden göçmenlerin çoğu bir düzen kurarak orada yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Türkiye 'de bu işçi göçü hareketlerini fotoğraflayan isim İbrahim Demirel olmuştur. "Orada İnsanlarımız Var Uzakta" çalışmasıyla, kırsal kesim Türk insanının ve mülteci olarak gelenlerin yaşam şeklini ortaya koymuştur.¹¹⁴

Teknik olarak renkli ve kare format çeken Demirel, bu göçün en çarpıcı fotoğraflarını çekmiştir. Çekimlerine sadece yeni bir geçim kapısı olarak geçici işçi statüsünde gidenleri değil, mülteci olarak Doğu Anadolu'dan gelen insanların yaşam hikâyelerini kayıtlar altına almıştır. Tarihi belgeleyen bu fotoğraflarda Almanya'ya gidenlerin fabrikalarda çalışmasıyla birlikte düzen kurmalarını anlatmaktadır.

Genellikle tek başına gelen erkeklerin işçi evleri olarak bilinen evlerde birkaç kişi yaşadıkları aşağıdaki fotoğrafta görülmektedir. Havaalanında uçak seferlerini

¹¹² <http://www.diegaste.de/gaste/diegaste-sayi1610.html> , Almanya'ya Göçün Tarihi, Milazım Koçtürk

¹¹³ y.a.g.e. ,

¹¹⁴ Önder Şenyapılı, 1980'lerden Bugüne İbrahim Demirel, s:48, Sanat Yapım Yayıncılık, 2011

bekleyen bir grup işçinin ve mülteci olarak giriş yapmış insanların maddiyata bağlı olarak Almanya'yı bir umut kapısı olarak görmesi fotoğrafların ortak dilidir. Geleneklerin, kültürün de göçmenler ve mültecilerle birlikte geldiği yaşadıkları mekânlardaki resimlerden anlaşılmaktadır. Fotoğrafçı bu anları fotoğraflama sırasında aslında kendisi de geçici bir göç durumu yaşamaktadır.

Fotoğraf 99: Almanya Göçleri, İbrahim Demirel

3.4.2 Mehmet Ünal'ın Gözü'nden Almanya İşçi Göçü

Almanya'ya 1976 yılında göç etmiş ve yaşamını orada devam ettiren Türk fotoğrafçı Mehmet Ünal 1970-1980 yılları arası Almanya işçi göçlerini fotoğraflamıştır.¹¹⁵ Ünal'ın fotoğraflarına baktığımızda Türk vatandaşının Almanya'daki yaşam şeklini ve yaşam standardını gösterir. Fotoğraflarında portrelere ağırlık vermiştir. Siyah beyaz çektiği fotoğraflardaki göçmen portrelerinde bekleyiş, umut görülmektedir.

Fotoğraf 100: 1983 Yılları Almanya' da Göçmen Bir Aile, 1983, Mehmet Ünal

¹¹⁵ <http://www.foto-memo.com/index.html>

Fotoğraf 101: 1977-1978 Almanya, Mehmet Ünal

Sade ve yalın bir anlatımı olan fotoğraflarda Ünal, mekânları ön plana çıkararak içinde yaşayan insanları rahat bir yaşam sürdürdükleri izlenimleri vermektedir. Fotoğraflara bakıldığında gelir düzeyinin iyi olduğu, belli bir düzen kurmuş aile görüntüleri olduğu görülmektedir. Mehmet Ünal'ın fotoğraflarında “mekânlardaki resimler ve kişilerin bağlama çalması” geldiği kültürü yansıtan unsurlar arasında sayılabilir.

3.5. 1989 Bulgaristan Göçü

II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan en büyük zorunlu kitlesel göç hareketi olarak tarihte yerini almıştır. Bulgaristan göçleri 19.yüzyılın ikinci yarısından 20.yüzyılın sonlarına kadar yaşanmıştır. Savaşlar, ekonomik sebepler, siyasi yönetim, Bulgaristan'da yaşayan Müslüman halkın Türkiye'ye zorunlu göçüne etki etmiştir. Baskı ve zulümden kaçan Müslüman halk 1989 yılında en büyük göçünü Türkiye'ye yapmıştı.

Bulgaristan Devleti tarafından yıllardır sürdürülen asimilasyon politikasına karşı Türkler 1989 da yılların birikimi ile hemen her yerde protesto yürüyüşleri ve açlık grevleri gibi direnişlere başlamışlardır. Bunlara karşılık Bulgaristan Hükümeti 12 Mayıs 1989 da Bulgaristan da serbest pasaport kuralı getiren bir yasa kabul etmiş ve pasaport alma işlemlerindeki katı şartlar kaldırılarak işlemlere esneklik getirilmiştir. Türk azınlığın insan hakları ve demokrasi konusundaki isteklerinin öncülüğünü yapan bu kişilerin Türkiye'ye gelmelerini sağlamıştır. Bulgaristan yönetimi 1989'da "Türkler dışarı" sloganlarıyla bir yürüyüş düzenleyerek Türklere ve Türkiye'ye karşı kamuoyu oluşturma çabasına girmiştir. Bu arada, Bulgarların yeni pasaport kanunundan yararlanmak isteyen 500 bin kişi Türk pasaport almak için Bulgar makamlarına başvurmuştur. Bu talepler üzerine zamanın Dışişleri Bakanı Peter Mladenov, isteyene Türkiye'ye gitmesi için serbestçe vize verileceğini açıklamıştır. Böylece ikinci Dünya Savaşından sonra yaşanan en büyük kitlesel göç olayı başlamıştır. Bulgaristan'dan zorunlu göçün başladığı 1989 Mayıs, Haziran, Temmuz 3 ayda vizesiz 345.960 (82.390 aile) geldi. Bunların 298.243'ü (69.904 aile) Edirne Kapıkule karayolu demiryolu ile Türkiye'ye gelmiştir. 47.717'si (12.486 aile) ise Kırklareli Dereköy kapısından girmiştir.¹¹⁶

1989 yılında Bulgaristan'da bulunan Müslüman halkın vizesiz olarak bütün Bulgaristan'dan sürülmesi süreci başlamıştır. Bulgaristan hükümeti, Müslüman halkı zorunlu göçe mecbur etmişti, ancak planlarına bir konuyu katmamıştı. O da tarımda, sanayide çalışan ve Bulgaristan'ın işgücü kapasitesinin çoğunluğunu karşılayan Müslüman halktı. Bulgar yönetimi tarımda ve sanayide oluşan bu açığı da Vietnam'dan, Moldova'dan işçi getirmeye düzeltmeye çalışmaktaydı.¹¹⁷

¹¹⁶ <http://www.turkalemiz.com/asil/balkanlarrumeli.asp?id=602>

¹¹⁷ Ali Osman Gündüz, Bulgaristan'dan Türkiye'ye Türk Göçü, Araştırma Yazısı, s:4-5 Kırklareli Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kasım2013 <http://www.kirklareli.edu.tr/download/by-files/34255924.html>

Fotoğraf 102: 1989 Bulgaristan Göçü, Behiç Günalan

Beşikteki bebek her şeyden habersiz uyuyor, ağlayan çocuk yaşanan durumun belli ki sıkıntısını yaşıyor, başlarında nineleri çaresizlikle bekleyiş içindeler. Arkadaki oğlan çocuğunun tebessümlü bakışı belki de yeni bir yere gelme heyecanını gösteriyor. Günalan'ın bu projedeki fotoğraflarına baktığımızda benzer örnekleri görmekteyiz. Hüzün, çaresizlik ve umut...

Bulgaristan göçünün o çileli halini fotoğraflayan Behiç Günalan, “Göçün Orta Yeri Hüzün” belgesel çalışmasındaki görüntüler insanların yaşadıkları dramı ortaya koyan bir çalışma olmuştur.¹¹⁸ Fotoğraflara bakıldığında aslında Bulgaristan’da yaşanan sıkıntıları tek tek anlatır niteliktedir. Müslüman halk o kadar zorlukla mücadele etmiş ki Bulgar baskısından sadece el çantalarını, taşınabilir eşyalarını arabalarla, trenlerle ya da at arabalarıyla taşıyarak kaçmışlar. Maddi zorluklar içersinde yeni bir hayat kurmaya çalışmışlardı.

Türkiye’ye gelen göçmenler önce Aile kütüklerine kaydedilmişlerdir. Pasaportları alınarak kendilerine göçmen belgeleri verilmiştir. Alınan pasaportlar doldurulan formlarla birlikte Nüfus müdürlüklerine gönderilmiş, Bakanlar Kurulu kararıyla da vatandaşlığa kabul süreci sona ermiştir.¹¹⁹

¹¹⁸ <http://www.arsivfotoritim.com/yazi/behic-gunalan-gocun-orta-yeri-huzun/>

¹¹⁹ Ali Osman Gündüz, a.g.e. s:5

Fotoğraf 103: 1989 Bulgaristan Göçü, Behiç Günalan

Fotoğraf 104: 1989 Bulgaristan Göçü, Behiç Günalan

Fotoğraf 105: 1989 Bulgaristan Göçü, Behiç Günalan

Bulgaristan göçlerinde yaşanan dram fotoğraflarla ve belgesel çekimlerle kayıt altına alınarak günümüze kadar ulaşmıştır. Kapıkule adlı fotoğrafta göçün insanlar üzerindeki etkisini bizlere göstermektedir. Her bir fotoğraf karesinde zorluk ön plandadır. Görülüyor ki bu zorluklardan en çok çocuklar ve yaşlılar etkilenmektedir. Kimileri trenle, kimileri arabalarıyla eşyaları ve valizleriyle her şeylerini toplayıp gelen göçmenler, Türkiye'ye giriş yapmışlardır. Kadın, erkek ve çocuk demeden herkesin sınırdan geçmek için çaba gösterdiği göç hareketi olduğu dikkat çekmektedir. Zorunlu göçe maruz kalan göçmenlerin bu fotoğrafları yaşanan sıkıntıların izlerini ortaya çıkarmaktadır.

Aynı zamanda 17-21 Haziran 1989'da çekilmiş, Dokuz Eylül Üniversitesi Haber Merkezi tarafından, yönetmenliğini Ragıp Taranç'ın yaptığı fotoğraflarını Levent Berber'in çektiği "Kapıkule" adlı belgesel filmi de yaşanan göçün ne kadar büyük boyutta olduğunu kayıt altına alarak gözler önüne sermiştir. Edirne ve Kapıkule sınır kapısında çekilen bu belgesel filmde göçmenlerle yapılan röportajlar sırasında ne kadar çok acı yaşandığını göstermiştir. Bu belgesel filmin oluşması sırasında "Haber Merkezi Ekibi" beş gün boyunca gece gündüz sınır kapısından giriş yapan göçmenleri video kayıt altına almıştır.

3.6. 1999 Kosova Göçü

Tarihin her döneminde sorunlar yaşayan Kosova geçmiş dönemde zorunlu göçlere maruz bırakılmıştır. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization) NATO Arnavut halkından olan kayıpların azalmak için hava saldırısı başlatmış ve savunmaya geçmiştir fakat Arnavut halkın kaybı çoğalmaktadır. Bu durumdan sonra Sırp lar, Arnavutların gönderilmesi amacıyla NATO müdahalesini bir araç olarak kullanmaya çalışmış ve tüm Arnavut nüfusunu Kosova'dan uzaklaştırmak için çaba göstermiştir. Yaşanan bu durum “Kosova’da etnik temizlik”, tanım gereği belirli bir kolektif kimliğin üyeleri hedef alınarak uygulanmıştır. Kosova krizinin çatışma dönemi olan 1998-1999 döneminde 10.000’den fazla etnik Arnavut’un öldürüldüğü ve zorunlu göçe maruz bırakıldığı tahmin edilmiştir¹²⁰

NATO tarafından başlatılan hava saldırısı bölgede şiddetin artmasına yol açarken, BM verilerine göre, NATO’nun hava harekâtını başlatmasından kısa bir süre sonra 2 Nisan tarihinde Kosova’yı terk etmiş mülteci sayısı 260.000’di. 4 Nisan tarihinde bu rakam 350.000’e kadar çıktı. 6 Nisan’da 400.000 mülteci ülkeyi terk ederken, 20 Nisan tarihinde bu rakam 600.000’lere kadar yükseldi. Bu rakamlar çok kısa bir süre içinde komşu ülkelerin nasıl bir mülteci akını ile karşılaştığını gözler önüne sermiştir. NATO müdahalesi sırasında yaklaşık 1,5 milyon kişi yerlerinden, bunların 863.000’i mülteci konumuna düşmüş ve 590.000 kişi Kosova içerisinde yerlerinden edilmiştir. Arnavut mültecilerin 444.600’ü Arnavutluk’a, 244.500’ü Makedonya’ya, 69.000’i Karadağ’a ve 91.057’si diğer ülkelere göç etmiştir. Bu rakamlar, Kosovalı Arnavutların yaklaşık %90’ının yerlerinden edildiğini göstermektedir.¹²¹

1990’lı yıllarda Kosova’da ağırlıklı olarak Arnavutlar yerlerinden edilen taraf olmuşken, 1999 yılındaki NATO müdahalesinden sonra Kosova’da taraflar değişmiş ve Kosovalı Sırp lar maruz kaldıkları baskılar ve şiddetler neticesinde zorunlu göçe maruz kalmışlardır. Yerlerinden edilen Sırp ların, savaş öncesi dönemdeki normal yaşamlarına sahip olmaları değişmiş ve 1999 sonrasında bölgenin hâkim kimlik grubunu Arnavutlar oluşturmuştur. Yeni, çok kültürlü farklı etnik grupların bir arada yaşadığı, bir toplumun yaratılmasının önemli aşamalarından birisi de, yerlerinden

¹²⁰ Ağır Sarper Bülent, Güvenlik ve Göç Kavşağında Kosova Sorunu, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 69, No. 3, 2014, s 467-468

¹²¹y.a.g.e., s 468

edilmiş kişilerin ve mültecilerin geri dönmeleri için uygun koşulların hazırlanmış olmasıdır.¹²²

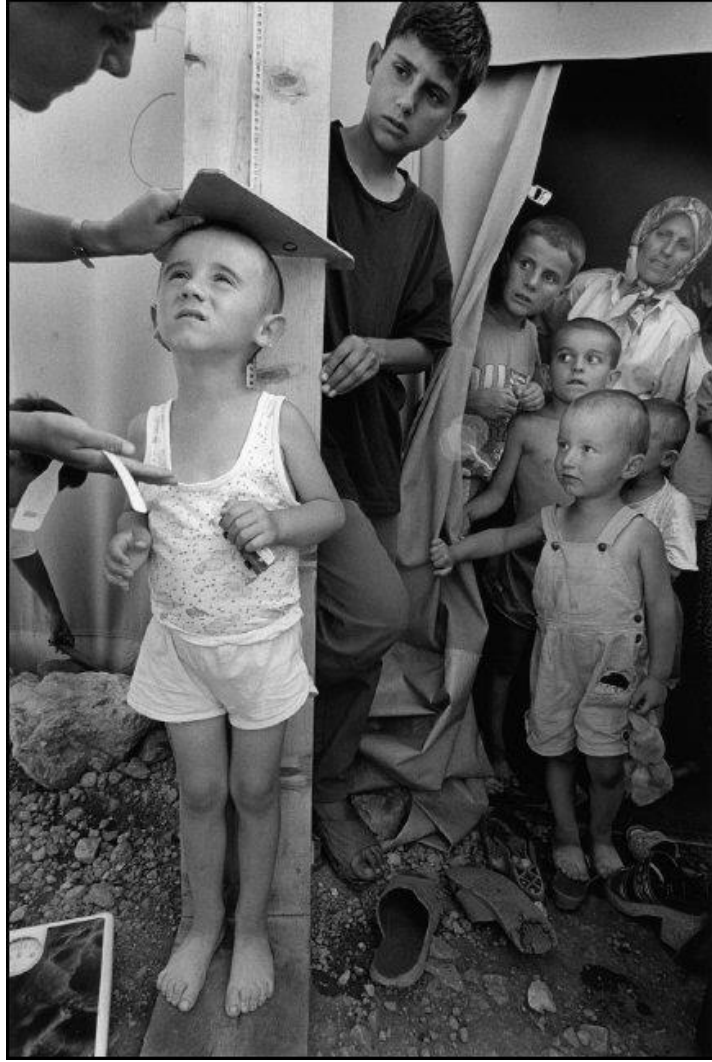
Halkın zorunlu olarak göçe maruz kalmaları ve mülteci konumuna gelmelerindeki acıyı, yokluğu ve tedirginliği dönemin kanıtı olan fotoğrafçıların belge niteliği olan fotoğraflarından görmekteyiz.

Fotoğraf 106: Arnavutluk. 1999. Kosovalı mülteciler, Gilles Peress

Gilles Peress, “Kosovalı Mülteciler” adlı fotoğrafındaki kadrajın klasik kompozisyon kurallarından farklı uygulandığını göstermektedir. Üç erkeğin benzer yapılarda olmaları fotoğrafta benzer nesnelere ilişkisini ön plana çıkarmaktadır. Gözümüz ilk baktığında, başların yakın mesafede sıralanmış olmasından dolayı fotoğrafta üçgen şeklini hissetmektedir. Ön plandaki baş burun hizasından kesilerek yerleştirilmiş ve flu çıkmıştır. Ancak bu durum, çekilen ile çekenin arasındaki yakın mesafeden olduğu ve fotoğrafçıyla direkt göz temasında olmasından anlaşılabilir. Öndeki başın arka taraftaki başların belli bir kısmını kapatması ancak, gözlerdeki tedirgin bakışlarının hissediliyor olması bu fotoğrafı içerik açısından zengin kılmaktadır.

¹²² Ağır Sarper Bülent, Güvenlik ve Göç Kavşağında Kosova Sorunu, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 69, No. 3, 2014, s 475

Fotoğraf 107: Arnavutluk, Kukës, Kosovalı mülteciler, Cristina Garcia Rodero

Cristina Garcia Rodero'nun çektiği Kukës'te bulunan mülteci çocukların fotoğrafını görmekteyiz. Bu fotoğrafta Kosovalı çocukların sağlık kontrollerinin yapıldığı ve kaydının tutulabildiğini anlamaktayız. Sırayla sağlık bakımından geçen çocukların yüzlerinde ve gözlerinde tedirgin bir ifade bulunmaktadır. Burada fotoğrafçı o anda yaşanan bu durumun dışında bulunduğunu, bütün gözlerin sağlık görevlisinde olduğundan anlamaktayız. Fotoğrafçı burada yaşanan olayın tanıklığını ve kanıtlığını yapmaktadır. Çocukların olanlardan habersiz ürkek ve tedirgin duruşları bu fotoğrafın ifadesini kuvvetlendirmektedir.

Fotoğraf 108: Kosova, 1999, Cristina Garcia Rodero

Rodero'nun Kosova adlı fotoğraf çalışmasında yaşam alanından bir kesit görülmektedir. Bu fotoğrafta imkânsızlık ve mağduriyet göze çarpmaktadır. Bir baba ve oğul olduğu düşünülen fotoğrafta çocuk çadırların arkasında, kimsenin olmadığı alanda banyo yaptırılıyor. Havanın soğuk olduğunu baba olarak nitelendirdiğimiz kişinin üzerindeki kazaktan anlamaktayız. Bir kova su ile banyosu yapılan çocuk bu çadır kentteki koşulları gözler önüne sermektedir. Yerleştirme planı açısından baktığımızda, çadırların sol tarafta sıralanışı ve toprak zemininde sağ tarafta yamaç oluşturması benzerlik oluşturarak perspektif yakalanmış ve fotoğrafa derinlik hissi verilmiştir.

Fotoğraf 109: Kukës, Kosovalı mülteciler, Mitrovicë cezaevinde tutuklu kalan iki hafta sonra serbest bırakılan Kosovalı mültecilerin BMMYK çadırında buluşması. John Vink, 1999

John Vink'in fotoğrafında mekan içi bir çekim görmekteyiz. Bir grup mültecinin Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin kurmuş olduğu çadırlarda yaşamlarını sürdürdükleri ve bu çadırların içerisinde üzüntüyü de mutluluğu da paylaştıklarını görmekteyiz. Genellikle bu tür fotoğraflara baktığımızda yokluk, sıkıntı karşımıza çıkmakta iken, bu fotoğraf baktığımızda bir mülteci kampında yaşanan sevinçli hissetmekteyiz. Cezaevine giren ve çevresinden ayrı kalan bir Kosovalı'nın arkadaşlarıyla kucaklaşma anındaki mutluluğu Vink tarafından ölümsüzleştirilmiştir.

3.7. 20. Yüzyıl'ın Sonlarında Göç Ve Mülteci Fotoğrafları Üzerine

20.yüzyılın ortalarında kurumsal ve kooperatif düzen içerisinde kurulmuş Magnum ajansı dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan olumlu olumsuz her olayı fotoğraflamıştır. Düzenli, kronolojik olarak tarihin her döneminden günümüze fotoğraf aktarımı yapan ve yapmaya da devam eden Magnum Ajans'ın göç ve mülteci üzerine çalışmalarını da bilmekteyiz.

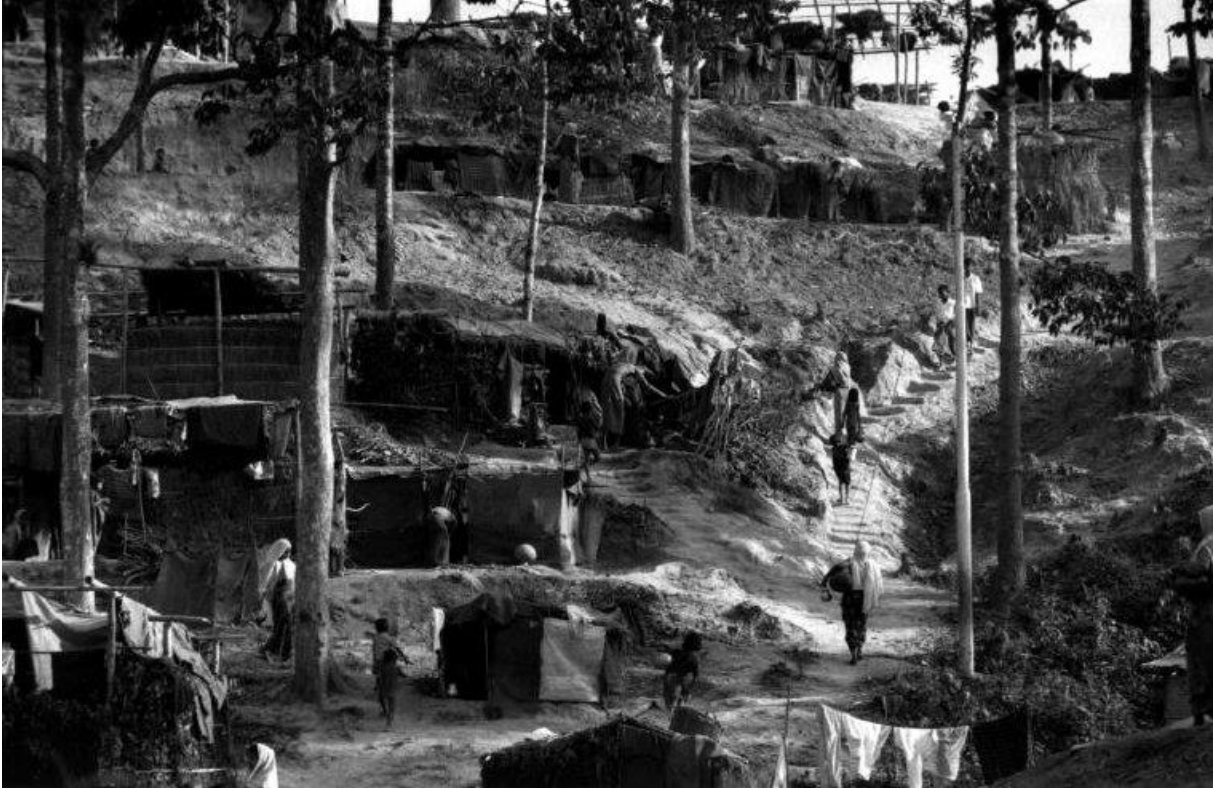
Fotoğraf 110: Hong Kong, Vietnam'dan tekne ile kaçanların polis tarafından yakalanışı, 1990, Ian Berry

Ian Berry, Hong Kong'ta çektiği bu fotoğrafta mülteci olarak kaçış anında yakalanan Vietnamlıların üzgün bekleyişi dikkat çekmektedir. Bir gazete parçasıyla yüzlerini ve başlarını kapayan insanlar kucaklarında çocuklarıyla beraber özgür kalacakları zamanı beklemekteler. Kaçak olarak bir alanda toplanan Vietnamlıların çocuklarında şaşkın ifadeler göze çarpmaktadır. Bir mülteci fotoğrafı ve çocukların etrafta yaşananlardan habersiz oluşu bu fotoğrafta da karşımıza çıkmaktadır. Burada fotoğrafçı mülteci grubunla aynı hizaya eğilerek fotoğrafını çekmiştir. Yukarı sol taraftan çıkan parmaklar ise mültecilere uyarılar yapıldığını hissettirmektedir.

Fotoğraf 111: Lowen mülteci kampı, Yedibin kişi'nin kaldığı kampa Kızıllaç yardım ediyor, Susan Meis, 1991

Susan Meis'in bu fotoğrafında toprak zemin üzerine kurulmuş derme çatma Naylon'dan ve bezden çadırları görmekteyiz. Bu çadırların içerisinde yaşam mücadelesi veren çocuklar ve yetişkinler kendilerince bir düzen oluşturdukları görülmektedir. İmkanların kısıtlı olduğunu akla getiren bu görüntüde, çadırların arasına gelişi güzel asılmış çamaşırlara ve bir çocuğa yemesi için kraker veren bir kişiye dikkat çekerek konunun odak noktası oluşmuştur. Havanın soğuk olduğunu dağlardaki karlardan anladığımız Meis'in fotoğrafında çadırların içerisindeki yaşamın hangi boyutlarda olduğunu bizlere ifade etmektedir. Burada kişilerin yüzleri görünmemesine rağmen fotoğraftaki vücut dili ve diğer unsurlar fotoğrafı içerik olarak anlaşılır kılmaktadır.

Fotoğraf 112: Bangladeş mülteci kampı, 1992, Chris Steele-Perkins

Chris Steele-Perkins'in 1992'de çektiği bu fotoğraf yerleşim olarak, farklı mülteci kampı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir orman içerisinde, bulunduğu doğa koşullarına uyumlu yerleşim göstermiş Bangladeş mülteci kampında, barakalar ve bu barakaların üzerlerini kaplayan yapraklar dikkatten kaçmamaktadır. Genellikle bu tür kamplarda naylon'dan ve bez'den çadırlara rastlarken, bu kampta doğal bitki örtüsü kullanılarak orman içerisinde kamufle olmuş görüntüsü görmekteyiz. Fotoğrafçı burada, fotoğrafı çektiği bakış açısıyla da bu kamufle etkisini arttırmaktadır. Belge niteliği olan bu fotoğrafta, bir mülteci kampının doğa ile bütünleşmiş yaşama iyi bir görsel örnek olduğu sayılabilir.

Fotoğraf 113: Gazze mülteci kampı, Birleşmiş Milletler Okulu, 1993, Paul Fusco

Paul Fusco, bu fotoğrafında mülteci kampında yaşayan çocukların eğitiminden geri kalmaması için Birleşmiş Milletlerin okuluna giden çocukların gözlerindeki umudun içerisinde tedirginliği göstermektedir. Fotoğrafta kız çocuklarının çoğunlukta olduğu görülmekle birlikte, çocuklar sanki fotoğrafçıyı poz verir gibi durmaktadırlar. Çocukların düzgün kıyafetleri bu fotoğrafta dikkati çekmektedir. Yukarıdan bakılmış bir bakış açısıyla çekilmiş bu fotoğrafta çocuklar fotoğrafçıyla göz göze gelmiştir. Teknik olarak açık bir diyaframla çekilmiş fotoğrafta net alan derinliğinin az olduğunu görmekteyiz.

Fotoğraf 114: Ruandalı mülteciler, Zaire-Goma, 1994, Chris Steele-Perkins

Chris Steele-Perkins, estetik değerleri yüksek bu fotoğrafta alacakaranlıkta ters ışık etkisini kullanmıştır. Bir mülteci grubun Zaire’de yürüme esnasında çekildiği görüntülerde kişilerin kimliklerine dair bir ifade bulunmamaktadır. Fotoğrafın içerik olarak anlatımında birçok mülteci fotoğrafında olduğu gibi herhangi bir yüz ifadesine rastalimasak da Perkins, bu fotoğrafındaki anlatım gücünü insanların silüetlerinden ve ters ışık çekiminden almaktadır. Görsel doküman olarak klasik diyebileceğimiz görüntülerin dışında ve estetik değeri yüksek olan bir fotoğraftır.

Fotoğraf 115: İspanya'dan Avrupa'ya yasadışı yollardan giren Afrikalı göçmenler, Ceuta geçiş kampı, 1995, Abbas

Abbas'ın çektiği bu fotoğrafta bir Afrikalı vatandaşın ibadet ettiğini görmekteyiz. Çadırların arasında gözlerden uzak ibadet eden bu kişi fotoğrafın belge niteliğini kuvvetlendirmektedir. Belge niteliği yüksek olan bu fotoğrafta, asılı çamaşırların arasında ibadetini gerçekleştiren kişinin zor koşullarda mücadele ettiğini ve yeni hayata geçişi büyük bir umutla beklediğini düşünebilmekteyiz. Sağdan ve soldan kadraja giren çadırlar, fotoğrafa derinlik katmakla birlikte odak noktasını da ortaya çekmektedir. Fotoğrafçının yukarıdan bakış açısıyla çektiği bu fotoğrafta, insanların sıkışmış ve toplumdan yabancılaşmış hayatları dikkat çekmektedir.

Fotoğraf 116: Bagh-e Sherkat mülteci kampında Tacikistan muhalefet eğitim videosu izlerken, Afganistan, 1996, Susan Meiselas

Susan Meiselas, mülteci kampındaki farklı yaşamlardan birine dikkat çekmiştir. Bir mülteci kampının yerleşik hayata geçtiğini, bir yapının içinde barındığı ve elektriğin olduğunu fotoğrafta görmekteyiz. Bir eğitim kampı olduğu televizyondaki dövüş eğitim videosundan anlaşılmaktadır. Tacikistan’lı olan mülteciler burada aldıkları video eğitimiyle Tacik dövüşünü öğrenmektedirler. Mekan içinde çekilen ve model olan kişinin televizyonun arkasında karanlıkta kalması dikkati dövüş sahnesine çekmektedir. Televizyonun üzerinde bulunan çiçek ise ortamın huzurlu olduğu sıkıntısız olduğu izlenimi vermektedir.

Fotoğraf 117: Lords Direniş Ordusun'un saldırısından kaçan 5.000'den fazla kaçan Afrika kökenli insanlar, 1997, Chris Steele-Perkins

Perkins'in bu fotoğrafında, yerinden zorla göçe maruz kalan bir halkı görmekteyiz. Çocuklar da bu zorunlu göçün içerisinde perişan halde, fotoğraflarını çeken kişiye gergin ve endişeli bakmaktalar. Çamurlu yollarda çıplak ayaklarıyla yol alan göçmenler nereye sığınacaklarını bilemez durumdadır. Ellerindeki eşyalara sınıksız sarılmaları, başka eşyalarının olmadığı izlenimi vermektedir. Belge ve kanıt olan bu fotoğrafta insanların çekimser duruşu fotoğrafın gücünü aktarmaktadır.

Fotoğraf 118: Kolombiya, mülteci yerleşim yeri, 1998, Paul Fusco

Fusco, bir mülteci kampına yardım için gelen şahısları dinleyen, mültecileri fotoğraflamıştır. Gergin dinleme halinde olan mülteciler ne olup biteceğini beklemektedir. Fotoğrafçı çekim açısı olarak, kendine yardıma gelen iki kişinin arakasına geçerek belirmiştir. Arka taraftan ve yukarıdan çektiği bu fotoğrafta mültecilerin sergilediği duruşu ön plana çıkılmaktadır. Dağlık bir bölgede kurulu olan kampta mültecilerin, gelen yardıma karşı duruş sergiledikleri düşünülmektedir.

Fotoğraf 119: UÇK Kosova Kurtuluş Ordusu genç üyesi, Kukës mülteci kampı, 1999, Nikos Economopoulos

Bu fotoğraf, Nikos Economopoulos'un örnek fotoğraflarından bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Klasik kompozisyon kurallarının dışında yerleştirme planı ile çekim yapan Economopoulos'un önemli fotoğraflarındandır. Mülteci kampında Kosova Kurtuluş Ordusunda üye olan gençlerin çoğunlukta olduğu gözlenmektedir. Bu gençlerin ordu için eğitimi aldığını düşündüğümüz bu fotoğrafta, önde şapkalı olan gencin bakışlarındaki ifade fotoğrafın en göz alıcı yeridir. Şapkanın üzerindeki arma ise UÇK Kosova Kurtuluş Ordusu'nu simgelemektedir. Fotoğrafçının yukarıdan bakış açısıyla çektiği bu fotoğrafta, çocuğun gözlerindeki ifade fotoğrafın anlatım gücünü ortaya çıkarmaktadır.

Fotoğraf 120: Karabulak civarında çeçen mülteci kampı, 2000, Thomas Dworzak.

Thomas Dworzak'ın 2000 yılında çektiği bu fotoğraf 20. yüzyılın son mülteci fotoğrafları arasında yerini almaktadır. Genellikle çok rastlamadığımız ufuk çizgisi'nin eğik olduğu bir çekim görmekteyiz. İçerik olarak bir mülteci kampını anlatıyor olsa da, yerleştirme olarak farklıdır. Bu farklılık fotoğrafın anlatım gücüne yardımcı olmaktadır. Çadırların arasında kadının uzaklara endişeli bakışı bir bekleyişi simgeler gibi yanındaki çocuk ise yine herşeyden habersiz fotoğrafçıya bakarak elindeki balonla oynamaktadır.

İncelediğimiz bu fotoğraflarda, iyi bir arşiv örneği sergileyen Magnum fotoğrafçıları, kendi tarzlarını da ortaya koymaktadırlar. Dünya tarihinde yaşanan sosyolojik ve toplumsal olayları kayıt altına alan ve de almaya devam eden Magnum fotoğrafçıları yaşanan olayların iyi bir tanığıdır.

SONUÇ

Belgesel fotoğraf, çağının sorunlarına tanıklık ederek geçmişi bugüne, bugünü geleceğe taşıyan fotoğrafik tarz olarak tanımlanır. Fotoğrafçının tanıklığının yanısıra bu sorunları belgeleyerek yani fotoğraflayarak toplumları bu sorunlardan haberdar ederek çözüm yollarını aramak, belgesel fotoğrafçıların temel ödevlerindedir. Belgesel fotoğrafçılar belli bazı siyasal koşullarda ve başka yerlerde olup biten gerçekler hakkında kamuoyunu bilgilendirmede önemli görevler üstlenmişlerdir. Bu amaçla çektikleri her fotoğrafa duyarlılıkla yaklaşım toplumsal sorunları görsel kayıt altına alarak belgelemektedirler.

Fotoğraf tarihine baktığımızda belgesel fotoğraf projelerindeki her fotoğraf karesinin anlatımında ideolojik ve sosyolojik boyutunun farklı olduğu görülür. Hem olayı belgelemek hem de tanık olmak belgesel fotoğrafçının işidir. Ancak bu tanıklık aşamasında belgesel fotoğrafçılar da tarafsız yaklaşım göstermiştir. 20.yüzyıl boyunca tarihe tanıklık eden bu fotoğrafçılar kimi zaman serbest kimi zamanda belli bir ajansa ya da dergiye bağlı olarak çalışmışlardır. Fotoğrafçıların çektikleri bu fotoğraflar bazen bir ikon halini almakta ve yıllar geçtikçe görsel medya tarafından da tekrar gündeme gelmektedir.

20.yüzyıl boyunca özellikle belgesel fotoğrafçılar, dönemlerinin görsel tanıkları olmuştur. Fotoğrafçılar, fotoğrafın toplumsal belgeleme yanını ön plana çıkararak, toplumsal belgeci anlayışa uygun fotoğraflar çekmeye başlamışlardır. 19.yüzyılın ortalarından itibaren tüm 20.yüzyıl boyunca bu anlayışla belge niteliğinde fotoğraf çeken fotoğrafçılar tarihe görsel izler bırakmışlardır. Fotoğrafçılar değişse de belgesel fotoğrafçının vizyonu pek fazla değişmemiştir.

Bu çalışmanın konusu olan 20.yüzyıl göç ve mülteci hareketliliğinin de belgesel fotoğrafçılar ve örnek fotoğrafları üzerindeki bakış açıları, belgesel fotoğrafçıların vizyonunun çok fazla değişmediğini göstermektedir. Aynı zamanda bu fotoğrafçılar, sadece çağa tanıklık etmemiş, toplumsal eleştiri ve idealizmde somutlanan hümanist anlayışın da öncüleri olmuşlardır. Çünkü belgesel fotoğraf,

özünde hümanist bir misyon taşır ve bu misyon, mültecilerin ve göçmenlerin durumlarını görsel belgelerle kayıt altına alarak bunları kamuoyuna duyurmak görevini üstlenmiştir. Yaptıkları çalışmalarla da bir bakıma toplum vicdanını harekete geçirmek amacını güderler. Belgesel fotoğraf tarzının en önemli yaklaşımlarından birisi olan ve belgesel fotoğraf diye adlandırılan türün temelinde hümanizma yatmaktadır.

Tüm insanlığın sorunu olan göç, göçmenlik ve mültecilik gibi kavramlarını çekim konusu olarak işleyen ve bu kavramların tarihi belge ve kanıt niteliği olmasını sağlamış belli başlı isimler olmuştur. Bu isimlerin başında Lewis Hine gelmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ne Ellis Adası'ndan giriş yapan göçmenleri fotoğraflamıştır. Bu başlangıçla Augustus Frederick Sherman ve Edwin Levick'te göçmenlerin farklı açılardan görüntülerini kayıt altına almışlardır. Tarihte yaşanan en büyük savaşlardan I.Dünya Savaşı sonrası yaşanan, Balkanlar ve Anadolu'daki bu insan hareketliliği de görsel kayıt altına alınmıştır. Amerikan ekonomik krizi sonrasında yaşanan "Büyük Buhran'ın" göç dramını görsel kayıtlarla Dorothea Lange ortaya koymuştur. Magnum Ajansın kurulmasıyla fotoğrafların daha düzenli kayıt altında tutulması sağlanmıştır. Göç, göçmenlik ve mülteci hareketlerinin her an devam etmesi Magnum fotoğrafçıları da devam eden bu insanlık sorunu görüntülemeye itmiştir. Robert Capa, Josef Koudelka ve Steve McCurry bu insanlık sorununu görüntüleyen, kayıt altına alan fotoğrafçıların başında gelmektedir. Genellikle kamp görüntülerinde yaşanan sıkıntılara şahit olduğumuz bu fotoğraflar da, fotoğrafçıların devam eden bu insanlık sorunu incelenmiş ve vizyonları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Toplumsal değişim ve teknolojik gelişim fotoğrafçıları da teknik anlamda zenginleştirmektedir. Böylece fotoğrafçıların tanık olma süreci hızlanıp daha çok tanık olacağı yerlere ulaşabilmektedir. Yıllar geçse de belgesel fotoğraf kanıtlığını koruyacağı gibi etik olmayan davranışların da kurbanı olabilmektedir. Fotoğrafçı, anlatım aşamasında kendi ideolojisini katabileceği gibi farklı manipülasyonlara da fırsat verebilir. Böyle bir durumda "tanık olabilir" ama "çekilen fotoğraf kanıt olabilir mi" konusu tartışılabilir

Göçmen ve mülteciler konusunda çalışma yapan fotoğrafçılar, sadece çağa tanıklık etmemiş, toplumsal eleştiri ve idealizmde somutlaşan hümanist anlayışın da öncüleri olmuşlardır. Bu çalışmada incelediğim fotoğrafçıların zaman zaman konulara olan bakış açılarının birbirlerinden farklı olduğu görülmektedir. “Altın Kapı” olarak adlandırılan Ellis Adası’nı fotoğraflayan Lewis Hine, “fotoğraf çekim izin belgesi” hazırlamış ve çalışmasını kişilerin iznini alarak gerçekleştirmiştir. A.Frederick Sherman daha çok “kültürel kimlik tanıklığı” yaparak günümüze kadar ulaşan bir arşiv bırakmışken, Edwin Levick “genelden özele” doğru bir çekim sırası izleyerek ada içerisinde insanlara geniş bir pencereden bakmıştır. Bu üç fotoğrafçı aynı mekanı aynı zamanlarda çekmiş olmalarına rağmen hepsinin konuya bakış açılarındaki fark belirgin olarak görülmektedir.

Balkanlarda oluşan ve mübadele ile birlikte yaşanan göç hareketinin günümüze ulaşmış bazı fotoğraflarına baktığımızda, fotoğrafların çoğunun anonim olduğunu görmekteyiz. O dönemin fotoğraflarının içeriği, yaşanan dramı ve çekilen zorlukları anlatmaktadır. 1900’lü yılların ortalarından itibaren Life dergisi ve Magnum fotoğraf ajansı için çalışan fotoğrafçılar göç ve mültecilik üzerinde farklı bakış açıları ve teknikleriyle birer görsel kanıt ve belge niteliği oluşturmuşlardır. Life dergisi için çalışan Alfred Eisenstaedt 1950 yılında bir umut kapısı olarak tekrar göç almaya başlayan Ellis Adası’nı foto-muhabir mantığında fotoğraflayarak, fotoğrafın toplumu bilgilendirme yönünü ortaya çıkarmıştır.

Magnum fotoğraf ajansının kurulmasıyla birlikte fotoğrafın arşiv niteliği daha da önem kazanmıştı. Şöyle ki, fotoğrafların artık bir kimlik bilgisi oluşmaya başlamıştı. Fotoğrafçı artık çektiği fotoğrafla anılacaktı. Magnum’un “göç ve mültecilik” üzerine çekim yapan fotoğrafçılarına baktığımızda farklı tarzlarının olduğunu görmekteyiz. Alışageldiğimiz bir düzenlemenin (kompozisyonun) ötesinde, çekilen bazı fotoğraflar önemli birer görsel kayıt olarak tarihte yerini almıştır. Örneğin, Josef Kaudelka’nın göçebe hayatı anlatan “Çingeneler” çalışması, Nikos Economopoulos’un “Balkan Göçmenleri” konusunda yaptığı çalışma, Steve McCurry’nin ikon olarak nitelendirilen mülteci kapıda çektiği “Afgan Kızı” çalışması, Patrick Zachmann’nın Fransa’da yaşayan Malili göçmenleri konu alması

Magnum fotoğrafçılarının ne kadar özenli çalıştığını ve konu olarak çeşitliliği göstermektedir.

Teknik ve içerik olarak baktığımızda göç ve mülteci konularını ele alan fotoğrafçıların birbirinden farklı görüntülere tanıklık ettiğini görmekteyiz. Her zaman acı, üzüntü, utanma, sefalet görüntülerine alışık olduğumuz mülteci fotoğraflarında Patrick Zachmann Fransa'da kendi kültürlerini korumaya çalışan Malili göçmenlerin yaşamlarındaki ferahlığı ve eğlence halini görüntülemiştir. Philip Jones Griffiths'in Malezya'da bir mülteci kampında çektiği mülteciler mutlu, umutlu halleriyle dikkat çekmektedir. Chris Steele-Perkins ise ters ışık mülteci fotoğrafına, estetik bir bakış açısıyla yaklaşmış ancak fotoğrafa sadece fotoğraf olarak baktığımızda “mülteci fotoğrafı” ifadesinin zayıf kaldığı görülebilmektedir. İşte burada fotoğrafın kimliği nerede, ne zaman, kim tarafından çekildiği bilgisi bu fotoğrafın bizde mülteci fotoğrafı olduğu bilgisini vermektedir. İçerik olarak fotoğrafın anlatım gücündeki ifadenin önemi ortaya çıkmaktadır. Fotoğrafçılar, ifadeyi bazen fotoğrafta, gerek yazı ile açıklama yaparak gerekse kadraja müdahale ederek ya da etmeyerek anlatmaktadır. Mülteci kamplarında görüntülenmenin yasak olduğunu düşündüren Ian Berry'nin polis tarafından yakalanan Vietnamlı mültecilerin ve Thomas Dworzak'ın çektiği mülteci kampındaki fotoğrafın kadraj ve içerik düzenlemesi açısından bizlere gizli çekilmiş olabileceği izlenimi vermektedir. Bunun aksine Steve McCurry'nin mülteci kampındaki “okul” fotoğrafı ve Eli Reed'in Şatila Filistin Mülteci Kampı'nda çektiği “kafes” fotoğrafında kadraja müdahale edildiği düşüncesi akla gelmektedir. McCurry'nin okul fotoğrafındaki ışığın geliş açısı, çocukların oturma düzeni, renklerdeki uyum sanki her detayın düşünülerek ve müdahale edilerek hazırlanmış olabileceğini düşündürmektedir. Reed'in harabe görünümlü bir kampta sağlam kalmış ve içinde üç kuşun olduğu kafes fotoğrafında, kafesin çekim alanına yerleştirilmiş olma ihtimali akla gelmektedir.

İbrahim Demirel'in ve Mehmet Ünal'ın “Almanya İşçi Göçleri” konulu fotoğraf çalışmalarında, fotoğrafa konu olan göçmen ve mülteci kişilerin poz verdirildiği görülmektedir. Dönem dönem fotoğrafçıların, fotoğrafik olarak vizyonların da değişiklik olsa da, klasik kompozisyon kuralları içinde ya da kuralların

dışında kalan bir kadraj kullanılsa da fotoğraflardaki göç ve mülteci olgusu kanıt ve belge niteliği kazanarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Belgesel fotoğraf; toplumsal değerlerin, siyasal ve toplumsal hareketlerin, bir toplumun kendisine veya bir başka topluma fotoğrafçının öznel bakış açısıyla yorumlanıp aktarıldığı bir tarzdır. Bu nedenle fotoğrafın icadından bu yana insani bir sorunun olduğu her yerde fotoğrafçılar ortaya çıkmıştır. Bu fotoğrafçıların bakışı ise toplumsal bir bakıştır. Fotoğrafik belgelerle toplumsal gerçeklere tanıklık eden bu fotoğrafçıların çalışmaları da toplumsal bilinç ve bellek oluşturmada çok önemli kayıtları oluşturmaktadır.

Tarihsel süreçte fotoğraf ne olursa olsun çekenin vizörden bakması ve deklanşöre basmasıyla, görmek-hissetmek-çekmek, şeklindeki yaklaşımıyla aslında fotoğrafın kanıtlığı o anda ortaya konmuş olmaktadır. İnsanoğlu yaşamının her döneminde mutlaka bir şeylerin kanıtlanabilir olmasını hep istemiştir. Fotoğraf da her zaman üstlendiği bu görevi yerine getirmiş ve getirmeye de devam etmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAP

ARI, Kemal, **Büyük Mübadele**, Türkiye’de Zorunlu Göç 1923-1925, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2014, 208 S.

BAŞGELEN, Nezh, **Anavatana Göç Edenler**, Arkeoloji Sanat Yayınları,(3.Bası), İstanbul, 2010, 42 S.

CASTLES, Stephen, MILLER, Mark J. , **Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Çev. Bülent Uğur Bal, İbrahim Akbulut, (1. Baskı), İstanbul, Şubat 2008, 482 S.

EFE, Salih, ULUSOY, Orçun, **117 Soruda Mülteci Hakları**, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Ankara, Nisan 2013, 182 S.

FREUND, Gisèle, **Fotoğraf Ve Toplum**, Çev. Şule Demirkol, Sel Yayıncılık, İstanbul, Aralık 2008, 192 S.

KAYA, Ayhan, ŞAHİN Bahar, **Kökler ve Yollar Türkiye’de Göç Süreçleri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, (1. Baskı), İstanbul, Şubat 2007, 611 S.

MAZOWER, Mark, **Selanik; Hayaletler Şehri**, Yapı Kredi Yayınları, Çev. Gül Çağalı Güven, (1.Baskı), İstanbul, Nisan 2007, 494 S.

MILLER, Russell, **Magnum, Efsanevi Fotoğraf Ajansı’nın Hikayesi**, Çev. Tamer Tosun, Agora Kitaplığı, İstanbul, Şubat 2012, 379 S.

ORAL, Merter, **Toplumsal Belgeci Fotoğraf ve Fikret Otyam Örneği**, Espas Yayınları, Fotoğraf Dizisi 2, 200 S.

ORAL, Merter, **Weimar Cumhuriyetinden Günümüze Fotoğraf Ajanslarının Fotojurnalizme Katkıları**, Espas Yayınları, Fotoğraf Dizisi 3, 136 S.

SONTAG, Susan, **Fotoğraf Üzerine**, Çev. Osman Akınhay, Agora Kitaplığı (1.Baskı), Eylül 2008, 241 S.

ŞENYAPILI, Önder, **1980'lerden Bugüne İbrahim Demirel**, Sanat Yapım Yayıncılık, Ankara, Nisan 2011, 156 S.

TARANÇ, Berrak, **İki Kıyımın Müziği**, Ürün Yayınları, Ankara, 2009, 220 S.

Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı, **Elveda Doğduğum Toprak**, İstanbul, Temmuz 1995

YAŞAR, Fatma Tunç, ÖZCAN, Sevinç Alkan, KOR, Zahide Tuba, **Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine FİLİSTİN**, İHH İnsani Yardım Vakfı Yayınları, Yayın No 5, (7. Baskı), Aralık 2010, 159 S.

Yüzyılın Fotoğrafları, **Birleşik Devletler Ulusal Arşivinden Seçmelerle Amerikan Fotoğrafının Yüz Yılı**, Yapı Kredi Yayınları, (2.Baskı), İstanbul, Mayıs 2001,156 S.

MAKALE / DERGİ

AĞIR, Sarper Bülent, Güvenlik ve Göç Kavşağında Kosova Sorunu, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 69, No. 3, 2014,

AKSOY, Zeynep, Uluslararası Göç Ve Kültürler Arası İletişim, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, International Migration And Intercultural Communication, The Journal Of International Social Research, Cilt 5, Sayı 20, 2012

ÖZDEMİR, A. Beyhan, “Yok Olma” veya “Yok Edilme”ye karşı bir “DAHİ” : Fotoğraf ya da Fotoğrafçı, 2010

ÖZDEMİR, A. Beyhan, Belgesel Fotoğraf Ve Hümanizm

DANIŞ, Aslı Didem, Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye, Birikim Dergisi, No 184-185, Ağustos- Eylül 2004

DANIŞ, Didem, Irak'tan Uzağa: 1991 Sonrası Dışarı Göç, ORSAM Ortadoğu Analiz, Cilt 1, Sayı 6

GÖKÇAN, Gül, AÇIKYILDIZ, Çiğdem, ATAMAN, Senar, Göç Ve Mültecilik, Ağustos 2010

DEMİR, Abdullah, e-akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasi Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Sayı 72, Şubat, 2008,

TEZ / RAPOR

CANPOLAT, Hasan, ARINER, Hakkı Onur, Küresel Göç ve Avrupa Birliği İle Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi, ORSAM Rapor No:123, Global Migration And Development Of Migration Policies Of Turkey And European Union, The Black Sea International Rapor No: 22, Haziran 2012

DİNÇOK, Deniz, Fotoğraf ve Bellek, Marmara Üni. Güzel San. Fak. Fotoğraf Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2006

ERCİYEŞ, Aslı, DEÜ. GSE. Fotoğraf Yüksek Lisans Tezi, Başlangıcından Günümüze Magnum Estetiği, 2004

GÜN, Zübeyt, UNHCR, İltica, Uluslararası Göç Ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem Ve Politika, 5. Bölüm

GÜNDÜZ, Ali Osman, Bulgaristan'dan Türkiye'ye Türk Göçü, Araştırma Yazısı, Kırklareli Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kasım 2013

ÖNDER, Selahattin, Balkan Devletleriyle Türkiye Arasındaki Nüfus Mübadeleleri, Doktora Tezi, Ankara Üni. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Eskişehir, 1990

ÖZDAMAR Gülbin, Belgesel Fotoğrafı Propagandacı Tavrı, AFSAD Fotoğraf dergisindeki İşçi Fotoğraflarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2005

ÖZDAL, Işık, Landscape fotoğrafı ve 1970 sonrası Dönüşümler, D.E.Ü.G.S.E. Sinema-Televizyon Bölümü, Doktora Tezi, s: 136-137,2002, İzmir

ÜNLÜ, Güler, Uluslararası göç Ve Göçmenliğin Değişen Koşulları İçinde "Mültecilik", Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üni. Muğla, 2007

YILMAZ, Tülay Tekin, Göç'ün Kadın Yaşamı Üzerindeki Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2005

SEMPOZYUM / BRİFİNG

ORTAYLI, İlber, Uluslararası Göç Sempozyumu, Göç Olgusuna Genel Bir Bakış, II. Oturum, Zeytinburnu Belediyesi, 2005

MİREKOC, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Programı, Türkiye'den Yurtdışına Yönelen Göç Hareketleri Üzerine Brifing, No: 2/2009

İNTERNET

<http://ifod.org.tr/2011/04/bakac-mart-nisan>

<http://ifod.org.tr/2011/05/belgesel-fotograf-ve-humanizm>

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt5/cilt5sayi20_pdf/5_sosyoloji_felsefe/aksoy_zeynep.pdf

<http://www.elelebizbize.com/e-kutuphane/aslididemdanis/yenigocharaketleri.pdf>

<http://books.google.com.tr/books?id=WSWLAwAAQBAJ&pg=PA82&dq=israil+va+dedilmi%C5%9F+topraklar&hl=tr&sa=X&ei=nzqwU7mFHMzqOLaPgbgC&ved=0CCMQ6AEwAQ#v=onepage&q=israil%20vadedilmi%C5%9F%20topraklar&f=fale>

<http://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6%C3%A7men>

<http://www.madde14.org/index.php?title=G%C3%A7men>

<http://www.unicankara.org.tr/today/4.html>

http://tr.wikipedia.org/wiki/1929_D%C3%BCnya_Ekonomik_Bunal%C4%B1m%C4%B1

<http://tr.wikipedia.org>

http://www.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Cografya_3/5.pdf

<http://www.madde14.org/index.php?title=S%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1>

<http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCltecî>

http://www.madde14.org/index.php?title=Vatans%C4%B1z_Ki%C5%9Fi

http://www.multeci.net/index.php?option=com_content&view=article&id=58%3Ago+c-ve-multecilik&catid=35%3Ago-c-ve-multecilik&Itemid=14&lang=tr

<http://mirekoc.ku.edu.tr/sites/mirekoc.ku.edu.tr/files/Policy%20Brief%201%20TR.pdf>

http://usa.usembassy.de/etexts/turkish/abd_portresi.pdf

http://www.acikders.org.tr/pluginfile.php/4161/mod_resource/content/1/TUBA13.pdf

<http://www.diplomatikgozlem.com/TR/belge/1-6828/turkiyenin-gocler-tarihi.html>

http://www.ata.boun.edu.tr/htr/Kaynakca/312/Kemal_kirisci_%20turkiyeye%20yone+lik%20goc%20hareketlerinin%20degerlendirilmesi_bilanco.pdf

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:JlqtFJUf6SAJ:ec.europa.eu/enlargement/taiaex/dyn/create_speech.jsp%3FspeechID%3D18388%26key%3D74b2907bf88bad4321197e2d4c251c5f+&cd=6&hl=tr&ct=clnk&gl=tr

http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/2012621_Rapor123tur.pdf

http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/v._b%C3%B6l%C3%BCm.pdf

http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/2009616_didemrr.pdf

http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/gazetecilik/moduller/ha+ber_fotografi.pdf

<http://usinfo.state.gov/usa/infousa/facts/factover/homepage.htm>
http://www.mehmetozer61.net/index.php?sayfa_id=600#34
http://en.wikipedia.org/wiki/Augustus_Frederick_Sherman
<http://www.marinersmuseum.org/collections/edwin-levick>
<http://mubadelemuzesi.net/mubadele.aspx>
http://www.hamzarustemfotografevi.com/hamza_rustem_kimdir_2.htm
<http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/36549-yasam--buyuk-buhran--yeniden-hatirlandi/1>
<http://www.shorpy.com/node/577>
[http://tr.wikipedia.org/wiki/Life_\(dergi\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Life_(dergi))
<http://www.fotografevi.com/magnum-photos.html>
<http://www.vahdet.info.tr/filistin/dosya1/0289.html>
http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_9_VForm&ERID=24KL53ZWR0
<http://stevemccurry.com/biography>
https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_9_VForm&ERID=24KL5354NM
http://fr.wikipedia.org/wiki/Patrick_Zachmann
https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_9_VForm&ERID=24KL535HON
https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_9_VForm&ERID=24KL53Z82A
<http://www.foto-memo.com/index.html>
<http://www.diegaste.de/gaste/diegaste-sayi1610.html>
<http://www.turkalemiyiz.com/asil/balkanlarrumeli.asp?id=602>
<http://www.kirklareli.edu.tr/download/by-files/34255924.html>
<http://www.arsivfotoritim.com/yazi/behic-gunalan-gocun-orta-yeri-huzun/>
<http://www.e-akademi.org/makaleler/ademir-4.htm>

FOTOĞRAF KAYNAKÇASI

Fotoğraf 1:

<http://www.vam.ac.uk/content/journals/conservation-journal/issue-06/the-conservation-of-roger-fentons-album-of-crimean-photographs/>

Fotoğraf 2:

<http://www.allworldwars.com/Crimean-War-Photographs-by-Roger-Fenton-1855.html#1>

Fotoğraf 3:

<http://www.allworldwars.com/Crimean-War-Photographs-by-Roger-Fenton-1855.html#1>

Fotoğraf 4:

<http://www.allworldwars.com/Crimean-War-Photographs-by-Roger-Fenton-1855.html#1>

Fotoğraf 5:

<http://www.allworldwars.com/Crimean-War-Photographs-by-Roger-Fenton-1855.html#1>

Fotoğraf 6:

http://enriquegdelag.blogspot.com.tr/2013_04_01_archive.html

Fotoğraf 7:

http://www2.metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/285712?rpp=30&pg=1&rndkey=20140615&ft=* &deptids=19&when=A.D.+18001900&who=Fran%c3%a7ois+Aubert&pos=16#sthash.nUwlBA1T.dpuf

Fotoğraf 8:

<https://www.flickr.com/photos/usnationalarchives/3996008030/in/set-72157622549882756/lightbox/>

Fotoğraf 9:

<https://www.flickr.com/photos/usnationalarchives/3995251065/in/set-72157622549882756/lightbox/>

Fotoğraf 10:

<http://www.nps.gov/common/uploads/photogallery/ncr/park/anti/241417D2-1DD8-B71C-07CCC932CB327FB9/241417D2-1DD8-B71C-07CCC932CB327FB9.jpg>

Fotoğraf 11:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/434522/Timothy-OSullivan>

Fotoğraf 12:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/434522/Timothy-OSullivan>

Fotoğraf 13:

<http://steinhardt.nyu.edu/historyintheclassroom/jacobiis>

Fotoğraf 14:

<http://steinhardt.nyu.edu/historyintheclassroom/jacobiis>

Fotoğraf 15:

<http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?>

keyword=lewis+hine&submit.x=0&submit.y=0

Fotoğraf 16:

<http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?>

keyword=lewis+hine&submit.x=0&submit.y=0

Fotoğraf 17:

<http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?>

keyword=lewis+hine&submit.x=0&submit.y=0

Fotoğraf 18:

<http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?>

keyword=lewis+hine&submit.x=0&submit.y=0

Fotoğraf 19:

<http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?>

keyword=lewis+hine&submit.x=0&submit.y=0

Fotoğraf 20:

<http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?>

keyword=lewis+hine&submit.x=0&submit.y=0

Fotoğraf 21:

<http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?>

keyword=lewis+hine&submit.x=0&submit.y=0

Fotoğraf 22:

<http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?>

keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0

Fotoğraf 23:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?
keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0)

Fotoğraf 24:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?
keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0)

Fotoğraf 25:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?
keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0)

Fotoğraf 26:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?
keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0)

Fotoğraf 25:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?
keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0)

Fotoğraf 26:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?
keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0)

Fotoğraf 27:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?
keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?keyword=Augustus+Sherman+&submit.x=0&submit.y=0)

Fotoğraf 28:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?
num=0&word=%20Edwin%20Levick&s=1¬word=&d=&c=165&f=&k=1&lWord=&lField=&sScope=Collection%20Guide&sLevel=&sLabel=Ellis%20Island%20P
hotographs%20from%20the%20Collection%2E%2E%2E&sort=&imgs=20&pNum=](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?num=0&word=%20Edwin%20Levick&s=1¬word=&d=&c=165&f=&k=1&lWord=&lField=&sScope=Collection%20Guide&sLevel=&sLabel=Ellis%20Island%20Photographs%20from%20the%20Collection%2E%2E%2E&sort=&imgs=20&pNum=)

Fotoğraf 29:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?num
=0&word=%20Edwin%20Levick&s=1¬word=&d=&c=165&f=&k=1&lWord=&lField=&sScope=Collection%20Guide&sLevel=&sLabel=Ellis%20Island%20Photo
graphs%20from%20the%20Collection%2E%2E%2E&sort=&imgs=20&pNum=](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?num=0&word=%20Edwin%20Levick&s=1¬word=&d=&c=165&f=&k=1&lWord=&lField=&sScope=Collection%20Guide&sLevel=&sLabel=Ellis%20Island%20Photographs%20from%20the%20Collection%2E%2E%2E&sort=&imgs=20&pNum=)

Fotoğraf 30:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?num=0&word=%20Edwin%20Levick&s=1¬word=&d=&c=165&f=&k=1&lWord=&lField=&sScope=Collection%20Guide&sLevel=&sLabel=Ellis%20Island%20Photographs%20from%20the%20Collection%2E%2E%2E&sort=&imgs=20&pNum=)

num=0&word=%20Edwin%20Levick&s=1¬word=&d=&c=165&f=&k=1&lWord=&lField=&sScope=Collection%20Guide&sLevel=&sLabel=Ellis%20Island%20Photographs%20from%20the%20Collection%2E%2E%2E&sort=&imgs=20&pNum=

Fotoğraf 31:

[http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?](http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/dgkeysearchresult.cfm?num=0&word=%20Edwin%20Levick&s=1¬word=&d=&c=165&f=&k=1&lWord=&lField=&sScope=Collection%20Guide&sLevel=&sLabel=Ellis%20Island%20Photographs%20from%20the%20Collection%2E%2E%2E&sort=&imgs=20&pNum=)

num=0&word=%20Edwin%20Levick&s=1¬word=&d=&c=165&f=&k=1&lWord=&lField=&sScope=Collection%20Guide&sLevel=&sLabel=Ellis%20Island%20Photographs%20from%20the%20Collection%2E%2E%2E&sort=&imgs=20&pNum=

Fotoğraf 32:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Muhajir.jpg>

Fotoğraf 33:

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

Fotoğraf 34:

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

Fotoğraf 35:

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

Fotoğraf 36:

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

Fotoğraf 37:

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/57627.asp>

Fotoğraf 38:

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/57627.asp>

Fotoğraf 39

Anavatana göç edenler, Türkiye Cumhuriyeti'nde (1923-1938) Mübadil, Muhacir ve Mülteciler, Arkeoloji sanat yayınları, Nezih Başgelen koleksiyonu, 2010

Fotoğraf 40:

<http://hamzarustemfotografevi.com/?folio=7POYGN0G2>

Fotoğraf 41:

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

Fotoğraf 42:

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

Fotoğraf 43:

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

Fotoğraf 44:

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarla Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi, 4–20 Temmuz 1995

Fotoğraf 45:

<http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/44212-yasam-gormedigimiz-turkiye/11>

Fotoğraf 46:

<http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/44212-yasam-gormedigimiz-turkiye/10>

Fotoğraf47:

<http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/36549-yasam--buyuk-buhran--yeniden-hatirlandi/1>

Fotoğraf 48:

<http://www.shorpy.com/node/577>

<http://www.shorpy.com/node/199>

Fotoğraf49:

<http://neatdesigns.net/famous-20th-century-photographers-the-legendary-dorothea-lange/>

Fotoğraf 50:

<http://www.shorpy.com/node/16732>

Fotoğraf51:

<http://neatdesigns.net/famous-20th-century-photographers-the-legendary-dorothea-lange/>

Fotoğraf 52:

<http://www.shorpy.com/node/6654>

<http://www.shorpy.com/node/3000>

Fotoğraf 53:

<http://academicfactory.wordpress.com/2012/02/20/introduction-to-visual-rhetoric/>

Fotoğraf 54:

<http://life.time.com/history/ellis-island-rare-photos-from-the-gateway-to-a-new-world-1950/#27>

Fotoğraf 55:

<http://life.time.com/history/ellis-island-rare-photos-from-the-gateway-to-a-new-world-1950/#28>

Fotoğraf 56:

<http://life.time.com/history/ellis-island-rare-photos-from-the-gateway-to-a-new-world-1950/#29>

Fotoğraf 57:

<http://life.time.com/history/ellis-island-rare-photos-from-the-gateway-to-a-new-world-1950/#16>

Fotoğraf 58:

<http://life.time.com/history/ellis-island-rare-photos-from-the-gateway-to-a-new-world-1950/#6>

Fotoğraf 59:

http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL53ZMYN

Fotoğraf 60:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=48>

Fotoğraf 61:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=48>

Fotoğraf 62:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=48>

Fotoğraf 63:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=47>

Fotoğraf 64:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=47>

Fotoğraf 65:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=47>

Fotoğraf 66:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=47>

Fotoğraf 67:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=45>

Fotoğraf 68:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=45>

Fotoğraf 69:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=45>

Fotoğraf 70:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=44>

Fotoğraf 71:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=42>

Fotoğraf 72:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=41>

Fotoğraf 73:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=51>

Fotoğraf 74:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=50>

Fotoğraf 75:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49>

Fotoğraf 76:

http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL535C7T

Fotoğraf 77:

<https://pianonecktie.wordpress.com/tag/gypsies/#jp-carousel486ERID=24KL535C7T>

Fotoğraf 78:

http://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Earbat_Gula

Fotoğraf 79:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=36>

Fotoğraf 80:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=49#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=36>

Fotoğraf 81:

Merter Oral, Weimar Cumhuriyeti`nden günümüze fotoğraf ajanslarının fotojurnalizme katkıları, Espas Yayınları

Fotoğraf 82:

<http://salgadosebastiao.blogspot.com.tr/2009/06/migrations-1993-1999.html>

Fotoğraf 83: <http://salgadosebastiao.blogspot.com.tr/2009/06/migrations-1993-1999.html>

Fotoğraf 84: <http://salgadosebastiao.blogspot.com.tr/2009/06/migrations-1993-1999.html>

Fotoğraf 85:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=36#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSED6FKX&PN=30>

Fotoğraf 86:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=36#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSED6FKX&PN=29>

Fotoğraf 87:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=36#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSED6FKX&PN=23>

Fotoğraf 88:

https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL5354NM

Fotoğraf 89:

https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL5354NM

Fotoğraf 90:

https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL5354NM

Fotoğraf 91:

https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL535HON

Fotoğraf 92:

https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL535HON

Fotoğraf 93:

https://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL535HON

Fotoğraf 94:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&ALID=2TYRYDMD2CFB>

Fotoğraf 95:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&ALID=2TYRYDMD2CFB>

Fotoğraf 96:

http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&ALID=2TYRYDMIW5_U

Fotoğraf 97:http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&ALID=2TYRYDMIW5_U

Fotoğraf 98:http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&ALID=2TYRYDMIW5_U

Fotoğraf 99: İbrahim Demirel Arşivi

Fotoğraf 100: <http://www.arsivfotoritim.com/yazi/mehmet-unal-ile-roportaj-turkiye-gocmenleri/>

Fotoğraf 101: <http://www.arsivfotoritim.com/yazi/mehmet-unal-ile-roportaj-turkiye-gocmenleri/>

Fotoğraf 102: <http://www.arsivfotoritim.com/yazi/behic-gunalan-gocun-orta-yeri-huzun/>

Fotoğraf 103: <http://www.arsivfotoritim.com/yazi/behic-gunalan-gocun-orta-yeri-huzun/>

Fotoğraf 104: <http://www.arsivfotoritim.com/yazi/behic-gunalan-gocun-orta-yeri-huzun/>

Fotoğraf 105: <http://www.arsivfotoritim.com/yazi/behic-gunalan-gocun-orta-yeri-huzun/>

Fotoğraf 106:<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=22>

Fotoğraf 107: <http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=22>

Fotoğraf 108:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=22#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=23>

Fotoğraf 109:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=22#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=23>

Fotoğraf 110:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=28#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=32>

Fotoğraf 111:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=28#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=30>

Fotoğraf 112:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=28#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=30>

Fotoğraf 113:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=28#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=28>

Fotoğraf 114:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=25#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=25>

Fotoğraf 115:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=25#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=27>

Fotoğraf 116:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=25#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=25>

Fotoğraf 117:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=25#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=25>

Fotoğraf 118:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=25#/SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=25>

Fotoğraf 119:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQSL032B6&PN=36#/SearchResult&VBID=2K1HZOQSED6FKX&PN=30>

Fotoğraf 120:

<http://www.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2K1HZOQPEAE3C0&PN=22>

ÖZGEÇMİŞ

AD: Nevcihan

SOYAD: GÜROĞLU ALANYALI

DOĞUM YERİ: 1980 / İZMİR/ BORNOVA

EĞİTİM:

ÖN LİSANS: 1999-2001 Kocaeli Üniversitesi Fotoğrafçılık ve Kameramanlık

Teknikerliği Bölümü

LİSANS: 2005-2009 Muğla Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi Resim

- İş Öğretmenliği Bölümü

YÜKSEK LİSANS: 2009 Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

Fotoğraf Bölümü Yüksek Lisans

MESLEĞİ:

Fotoğrafçı - Fotoğraf Eğitmeni - Resim-İş Öğretmeni

CALISTIĞI ALANLAR:

- 2011-2012, 2012-2013 İzmir Özel Türk Koleji Fotoğraf Kulüp Öğretmenliği
- 2013-2014-2015 İzmir Özel Türk Koleji Fotoğraf Kulüp-Resim Öğretmenliği(AKTİF)
- 2014-2015 İzmir Fotoğraf Sanatı, Temel Fotoğraf Eğitimi, eğitimliği (AKTİF)

KİŞİSEL SERGİLERİ:

- "23 Nisan Dünya Çocukları", İskender Alper Kültür Merkezi, Muğla, 2008
- "23 Nisan Dünya Çocukları", Muğla Üniversitesi Kütüphanesi, Muğla, 2008
- "Ebru Sanatından Kesitler", Muğla Üniversitesi 14. Bahar Şenlikleri, Muğla, 2008.
- "Işıklı Müzisyenler", Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs, 2011
- "Işıklı Müzisyenler", İFOD (İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği), İzmir, 2011

- "Işıklı Müzisyenler", Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012
- "Işıklı Müzisyenler", Cafe Filsbach, Almanya-Mannheim, 2012

KARMA SERGİLERİ;

- Muğla Üniversitesi 12. Bahar şenlikleri Grafik Sergisi
- Muğla Müzesi Karma Resim Sergisi Sergisi
- Muğla Üniversitesi Karma Ebru Sergisi
- Muğla Üniversitesi 14. Bahar şenlikleri Grafik Sergisi
- Muğla Üniversitesi 15. Bahar şenlikleri Grafik Sergisi
- İFOD (İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği) "Deniz'den Esintiler" Fotoğraf Sergisi
- 21-31 Ekim 2011 İFOD (İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği) "Otopotre" Fotoğraf Sergisi
- 21-31 Ekim 2011 İFOD (İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği) "Basmene" Fotoğraf Sergisi
- KUF SAD (Kuşadası Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği) "Yaşam ve İnsan" Fotoğraf Sergisi
- 2014-2015 "Basmene Günleri" kapsamında fotoğraf sergisi

YAYINLANMIŞ PROJELER;

- "Şirince Şarapları" Adlı Projesi 2002 Yılında İZMİR İZMİR Dergisi'nde Üç Bölüm Halinde Yayınlandı.